

הישיבה הארבעים-ושבע של הכנסת השמינית

יום שני, כ"ח אייר תשל"ד (20 מאי 1974)

ירושלים, הכנסת, שעה 16.06

א. התייחדות עם זכר הללי הרצח במעלות ובסביבתה

שלהם במיוחד אל לבם ואל מוחותיהם של ילדי ישראל.

אין מלים בפנינו לנחם את המשפחות האבלות. קשה לנחם, רחל מבכה על בניה, מיאנה להינחם. ורק אחת נאמר: הדם השפוך הזה לא יכופר. שופכי הדם, הם ושולחיהם, לא יינקו לעולם.

הבה נישא תפילה לשלום הפצועים; נאחל להם רפואה שלמה, רפואת הנפש ורפואת הגוף, ויהי רצון שישובו במהרה לאיתנם.

חברי הכנסת, מוטל עלינו לחקור ולדרוש היטב מדוע היה יכול לקרות מה שקרה, מדוע לא נמנע האסון בטרם בואו. נהיה חייבים למצות עד תום את הדין ואת הלקחים, לסתום כל פירצה ולסלק כל הונחה בתחום הבטחון הפנימי, בייחוד בישובי הספר. תושבי העיירות, הכפרים והישובים זכאים לדעת ולהרגיש בממש שיש שמירה ערנית והבטחה מלאה שבה ישתתפו גם הם עצמם, כדי שיוכלו לסמוך עליה ולחיות את חייהם הם ומשפחותיהם באין מחירי.

חברי הכנסת, אין אני יכול להתאפק, ואין אני פטור מלהתריע במעמד זה על החרפה שנתלוותה לא-סון הכבוד, שאינה נושא לטיפול של ועדת חקירה. אני מתכוון להפריעת טכס ההלוויה ולפגיעה בכבוד נשיא המדינה, שר החינוך והתרבות ורבני ישראל בידי אנשים רתחנים וחטרי אחרות וכבוד. כיצד העזו יהודים במדינת ישראל לחלל כבוד מלכות ישראל? והמדובר בנשיא שרק לפני שנתיים ליווה לקברות את אחיו הבכור, אחד מגדולי המדע בימינו, הפרופסור אהרן קציר זכרוננו לברכה, שנרצח בידי חברי אותה כנו-פיית מרצחים? וכיצד העזו יהודים בצפת להרים יד על סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, גיבור מלחמת השיחרור, משחרר צפת והגליל?

ב. הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה

פעולת צה"ל הרי אין זה מן הנמנע שכל יקירינו היו מתרסקים בהריסות הבניין.

ההרג הרב במעלות מעלה בלבנו ובתודעתנו את הסידרה הנוראה של פשעי הטרור השפל: מכונית התופת שהופעלה בירושלים במרכזו של שוק הומה אדם; הפיצוץ של מטוס "סוויס-אייר" על נוסעיו בעודו באוויר; הרצח של ילדי אביבים בדרכם ללמוד תורה; הקטל בנמל-התעופה של לוד; מעשה הדמים במינכן. אל חללי הטרור נוספו עתה ילדינו הטובים והתמימים אשר יצאו מצפת לשוטט בנופי המולדת והשיגה

היו"ר י. ישעיהו:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. חברי הכנסת, נעמוד בדומיה ונתייחד ביגון כבד ובלב קודר וזועם עם זכרם של 21 הבנות והבנים, פרחי החמדה והתקווה, נקיי הנפש והמעש, מלאכי התום, הטוהר והאהבה, תלמידי בתי-הספר בצפת, חצור ומושב אל-פלט, שנטבחו לעינינו בעיירה מעלות בידי זדים ארורים, בשטניות חיתית מחרידה.

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את זכר החללים)

ואלה שמות הבנות והבנים: רחל אפוטה; שרה בן-שמעון; תמר דהאן; יפה כהן; רינה כהן; שרי שנה כהן; יעקב לוי; דוד מדר; יהודית מדר; שרה מדר; לילי מורד; צביה מורייסוף; יוכבד מזוז; איי-לנה נאמן; יונה סבג; שרה סופר; אביבה סעדה; מלכה עמרוסי; יעקב קבלה; מיכל שטרוק; אילנה תורג'מן.

באותו ליל הדמים נרצחה הפועלת חסיבה שהלה מפאסוטה, ונרצחו משה כהן, פורטונה אשתו, ובנם יוסף תושבי העיירה מעלות, וכן החייל זנה סיליאן מעכו.

לא מעט דם יהודים — גברים נשים וטף — נשפך בארץ הזאת במשך עשרות שנים שקדמו להקמת המדינה ובמשך השנים שמאז קומה, מהם נשפלו בידי פורעים או מרצחים מן המארב, ומהם שניספו במערכות המלחמה וההגנה על החיים ועל זכות הקיום והחירות. ולא מעט דמעות ויגונות עברו עלינו פעם בפעם. אך הרצח האחרון עלה על כל קודמיו בשטניותו, בתיעובו ובשפלות מבצעיו ושולחיהם. הוא הזכיר לנו מחדש שאובי ישראל הנוראים ביותר, מימי הכיבוש הרומאי ועד השואה הנאצית, כיוונו את חיצו המוות

היו"ר י. ישעיהו:

הודעת הממשלה מפי ראש הממשלה.

ראש-הממשלה נ. מאיר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תושבי מעלות. לא עבר אלא חודש מאז שפיכת הדמים בקריית-שמונה, ופקד אותנו ההרג הנורא במעלות. שלושה מחבלים שלוחי השטן הרגו בדם קר ובמחשבה תחילה עוללים, תלמידים ובוגרים. מספר חללינו היקרים, קדושי מעלות, הגיע ל-24. רבים נפצעו. המאמצים להציל את יקירינו נמשכו שעות ארוכות, ואילמלא

תמורת שיחרור המחבלים שנדרשו. כאשר הוצע להם לבוא בדברים עם השגריר הצרפתי שהגיע למעלות, הם הזהירו כי אם הוא יתקרב אל הבניין ללא סיסמה — ייהרג עלידם.

המרצחים הודיעו כי לא יבואו בדברים עם שום איש בלא שתהיה עמו מלת-הקוד. אך מלת הקוד שהייתה אמורה להימסר לשגריר הצרפתי, ולאחר מכן לשגריר הרומני, או לממשלותיהם, לא נמסרה לא בשגרירויות בדמשק ובביירות, גם לא בפאריס ובבוקארשט.

מרצחו מעלות הודיעו כי מלת-הקוד תינתן רק לאחר שהמחבלים המשוחררים יגיעו לדמשק.

באחד השלבים קיבל השגריר הרומני ידיעה מבוקארשט על הצעתם של המחבלים. לפי ההצעה יש קודם כל להטיס את 23 המחבלים לדמשק או לניקו-סיה. כאשר הם יגיעו לדמשק או לניקוסייה, תימסר מלת-הקוד. וישוחררו חמישים אחוז מהילדים המוחזקים בבית-הספר. לאחר מכן יוטסו לארץ ערבית בלתי-גודעת שלושת המחבלים עם חמישים אחוז התלמידים הנותרים, ושם ישוחררו. הדבר היה בשעה חמש וחמש דקות. אף אחד מתלמידי הממשלה והמחברי ועדת החוק והבטחון של הכנסת לא העלה בדעתו להסכים לתביעה גוראה זו.

הבאנו לידיעת המרצחים את נכונותה של הממשלה הסורית לאפשר נחיתת מטוס שביא את המחבלים שישוחררו.

הודענו להם כי הושג מטוס של או"ם להטסת המשוחררים. נמסרה להם הודעה על המאמצים של השגריר הרומני והצרפתי להשיג את מלת-הקוד.

המרצחים וכן אירגוניהם נדרשו לדחות את ביצוע זממם בשעה 18.00, שבה עמד להיכנס לתקפו האיום האולטימאטיבי בדבר פיצוץ הבניין. הם סירבו, פעם, פעמיים ושלוש פעמים.

כל המאמצים להשפיע על המחבלים להיענות להצעות שהעלינו, ולהשיג את חילוץ התלמידים תמורת שיחרור המחבלים, לא הצליחו.

שעת הביצוע של הפיצוץ המאויים הלכה וקרבה. השגרירים לא הגיעו לכלל מגע והשפעה. כל הסייגים לימדונו כי בהגיע השעה 18.00 המחבלים יפילו את איומם ויפוצצו את הבניין על התלמידים. השעה דחקה יותר ויותר.

הערכת המצב לימדה כי אפסו הסיכויים לשחרר את ילדינו בדרך המשא-ומתן. הממשלה שבה לדון במצב והחליטה לאשר את המלצת שר הבטחון והרמטכ"ל בדבר פעולה צבאית המכוונת להשתלטות על הבניין לצורך שיחרור בני-העבודה.

הפריצה של צה"ל וההשתלטות על הבניין ארכו דקות ספורות. המחבל שהיה צריך להפעיל את חומר הנפץ נפגע. החייל הראשון שחדר לבניין הצליח לנתק את החוט וכך נמנע הפעלת חומר הנפץ. לא עלי לספר את פרטי הקרב. המחבלים השתמשו בילדים כמחסה. חיילינו הפורצים הרגו את המחבלים, אך לא היה בידיהם לעכב את המרצחים מלבצע הרג כה רב בקרבנותיהם.

אותם יד המרצחים. ובטרם ביצעו המרצחים את זממם בגעריו ובגערותיו בבית-הספר "נתיב מאיר", ירו כדורי מוות אל אשה ערביה בדרכה מהעבודה אל ביתה ורצחו משפחה בעודה נמה את שנתה.

קדושי מעלות נהרגו בעבור כולנו. הם נרצחו על חטא עלייתנו לארץ, על חטא כינונה וקיומה של מדינתנו, על עוון שאיפתנו לחיות כאומה חפשית וריבונית. זוהי תשובת הטרוריסט הערבי לשאיפת השלום המפעמת בנו. זוהי תעודת הזהות לדיוקנם המוסרי של אירגוני הטרור האנטי-ישראלי.

דמי ילדינו חללי מעלות קוראים אלינו להגביר את מלחמתנו בטרור, לשכלל את שיטות הפעולה, לרכוז את הכשרון והתושיה ולהתמיד בהעוה להגיע אל לב קיני הטרור באשר הם. ועל כל אלה — להשליט יתר ערנות ומתיחות בכל הגדרש להשגת מידע של התרעה ובכל הנוגע לאמצעי אבטחה ומניעה, בעוד זמן.

דמיהם של הרוגי מעלות קוראים תגר אל העולם לחדול מכל גישה של סלחנות כלפי אירגוני הטרור, בסיסיהם ושלוחיהם, לראות בעוד מועד את הסכנה הנובעת מן האידיאולוגיה והפעולות של הטרור האנטי-ישראלי. זוהי סכנה משום מדינה המוקירה חיי אדם אינה יכולה להתעלם ממנה. קריאת תגר זו מקבלת משנה-תוקף נוכח משוא הפנים של החלטת מועצת הבטחון שלאחר ההרג בקריית-שמונה.

חברי הכנסת, ביום 15 במאי 1974, ביום המר, ליברתי בטלוויזיה על מה שקרה במעלות. כדי לשחרור באורח מדוייק את קורות היום המר של 15 במאי, לרכוז את הממצאים ולהסיק את המסקנות, מינית ועדה של אישי ציבור. לפיכך אין בדעתי עתה לשחזר את קורות אותו יום, אלא להגביל את עצמי בהבלטת עובדות והיבטים אחדים.

הממשלה כולה היתה נתונה לנושא ועקבה את המאורעות בעצם התרחשותם. שר הבטחון, שר המשטרה וראש המטה הכללי היו במקום הפעולה במעלות. לפי הנתונים הוודאיים שהובאו לידיעת הממשלה בדיורניה היו המחבלים שהשתלטו על בית-הספר מצויידים בחמרי-נפץ. הם ערכו את המטענים בבניין באופן שיכ"ל לגרום לפיצוץ על בני-העבודה הלכודים.

מעיינינו היו נתונים להצלת ילדינו. כדי להשיג מטרה זו החליטה הממשלה להסכים לתביעות המחבלים ולשחרר 20 מחבלים הכלואים בישראל, לפי רשימה חלקית שהגישו, ואשר שניים מהמחבלים הכלואים היו צריכים להשלים אותה. החלטנו על כך בלב קשה, בהיותנו מודעים למשמעותה החמורה של החלטה. לדרישת המחבלים. שודרה ב"שידורי ישראל" הודעה על החלטת הממשלה בדבר שיחרור המחבלים הכלואים.

שמחנו להסתייע בשירותיהם של שני שגרירים, השגריר של צרפת והשגריר של הרפובליקה הדמוקרטית של רומניה, ואנו אסירי תודה להם.

כדי להמחיש את נכונותנו לשחרר את המחבלים הנדרשים הובאו לאזור מעלות שלושה מהם שהיו בראש הרשימה. נעשו מאמצים ללא הצלחה להגיע להיברות עם שלושת המחבלים על שיחרור ילדינו

מדיניות ברורות. הם חותרים להריסתה של מדינת היהודים ולכינון מדינה פלשתינאית בארץ-ישראל הש"למה. בינינו לבין האירגונים הטוריסטיים לא יכולה להיות כל פשרה. אירגונים אלה מגבירים את פעולתם כל אימת שגוברים סיכויים לשלום באזור. גם עתה יש סימנים מהימנים המלמדים כי הפעולה במעלות היתה מכוונת בין היתר לחבל במאמצים להגיע להסדר הפרדת כוחות עם סוריה. העתונות הערבית מספרת כי המחבלים אף כתבו על כך במפורש לשליטי ערב. אין ספק שהטרור נגדנו גיוון גם מעידוד של גורמים שאינם נרתעים מניצול ציני של האיבה לישראל לשי"רות אינטרסים מעצמתיים. בהקשר זה ראוי להזכיר את העובדה שאמצעי התקשורת הסובייטיים אשר דיווחו על ההתרחשות במעלות לא נרתעו מלהטיל את האחריות על ישראל. נקל להבחין בדיווחים אלה גימיה חיובית כלפי המחבלים, אשר מכנים אותם כ"פארטיזאנים פלשתינאים" שמלחמתם לגיטימית. לעומת זאת עלי להעלות על נס התבטאויות רבות-ערך במדינות שאונות בעולם מצד מדינאים ואישים בגנות הטרור הנפשו.

המלחמה בטרור היא כורח קיומנו. הפיגועים בארץ ובחוץ-לארץ שהיו עדים להם אינם אלא חלק מה"פעולות אשר תוכננו. פיגועים רבים נמנעו בעוד מועד ואין אנו נוהגים לתת לכך פירסום ברבים. הפעילות נגד המחבלים ואירגוניהם חייבת להיות שיתית, רצופה ונועזת. יותר ויותר רוכשים אנשינו נסיון וידע ועוד נותר הרבה ללמוד ולשכלל בשדה זה. אני משוכנעת כי יש בכוחנו להכות באירגוני המחבלים מכות אנו-שות, אך עלינו להיות מפוכחים ולדעת כי לא ניתן להכריע אותם בפעולה חד-פעמית. אנחנו נגביר ונמ"שיך לשכלל את הורעות שהוסמכו לפעול נגד הטרור, אך אין להסתפק בפעולתם החרוצה והמסורה של המנגנונים. נדרשת התנדבות רבה. אני מקווה כי ההתנדבות תבוא על ביטויה המאורגן והשיטתי ואני מאמינה כי נשיג הישגים של מניעה והענשה ולא נניח למחבלים להשבת את ארצות חיינו.

אין כל ספק בדבר שמעשי הטרור מכוונים גם להריסת ההבנה ההדדית בינינו לבין אזרחי ישראל הערבים וכן בינינו לבין אוכלוסיית השטחים. כמה גילויים של התפרעות כלפי הערבים בעקבות מעשי הטרור מעוררים בי דאגה רבה. גילויים אלה אמנם אינם מלמדים על הכלל, אך הם מסוכנים מאוד וקודם כל לעצמנו, לדמותנו האנושית. הננו נדרשים לשלוט בעצמנו ולא להניח ליצרים בלתי-אחראיים לבוא על ביטוים. אל נעשה את מבוקשם של אויבינו, שום איש אל ינעוץ דין לעצמו. אל נאשים בסיטונות, ור-אוי שכולנו נסיע לגורמים המוסמכים בפעולתם.

חברי הכנסת, הפיגועים האכזריים בקריית-שמונה ומעלות העלו שוב את המצב והבעיות של ערי-הפיתוח בגליל. היבט זה אינו נושא להודעה זו, אך סוגיה זו חייבת טיפול ער מצד כל משרדי הממשלה. גם עד עתה לא היתה הסחת דעת ממקורות של ערי-הפיתוח. אין למעט את ההישגים שהשיגו בתחומי המשק, החי-נוך, דיור לעולים ולווגות צעירים ושיפור הדיור בת-נאים מועדפים.

למרבית ערי-הפיתוח בגליל מופנית עלייה חדשה וגם אוכלוסיה מהארץ. הממדים אינם מספיקים והק"צב איננו מספק ומן ההכרח להרחיב את הממדים ול-

חברי הכנסת, ההתלבטות של הממשלה לפני אי-שור ההמצלה של שר הבטחון והרמטכ"ל היתה קשה ומרה. יש לציין כי גם חברי ועדת החוץ והבטחון של הכנסת תמכו בגישתה של הממשלה וגרסו גם הם כי יש לראות עדיפות ראשונה במאמץ להציל את התלמידים, אפילו במחיר שיחרורם של המחבלים. ואו-לם, כאמור, אפילו הנכונות שלנו להסכים לתביעה הסחנית של המרצחים, ובלבד שנשיג את שיחרור יקירינו, לא השיגה את המטרדה.

לא ראינו לנכון ואפשרי להמתין באפס מעשה לפיצוץ שהיה עלול לגרום לאבדן כל בני-הערובה. כאשר לא נותרה ברירה העדפנו, בדעה צלולה, בחרדה רבה ובלב כבד, לאשר את הפעולה, במאמץ להציל את התלמידים בכוח של צבא הגנה לישראל.

חברי הכנסת, הוועדה שמינית מורכבת מאלוף (מיל.) עמוס חורב — יושב-ראש; וה' משה אונג ועורך-הדין ארווין שאול שימרון. הוועדה נתבקשה לה"חיש את בדיקתם של אלה:

1. הכוננות של הגורמים השונים באזור מעלות נוכח ידיעות על פעולות חבלנית לקראת ה-15 במאי.
2. הטיוול של תלמידי צפת לאזור מעלות — אי-שור, מהלכו ואבטחתו.
3. הפיגועים באזור הצפון ב-15 במאי והפעולות שנגקטו בעקבותיהם.
4. המעשה לחילוף הילדים שנלכדו בבית-הספר, לרבות המגעים עם גורמי-חוץ בקשר לכך.

הוועדה תגיש דו"ח שיכלול את ממצאיה ומסקנ"תיה, ובמידה שהוועדה תראה לנכון, גם את המלצותיה.

הוועדה מתבקשת להגיש לי את הדו"ח-חשבונו בהק"דס ככל האפשר.

הוועדה תקיים את דיוניה בדלתיים סגורות ותשמור על סודיות דיוניה ובכפוף לכך תקבע הוועדה עצמה את סדרי עבודתה.

כל הגורמים הנוגעים בדבר מתבקשים לסייע לוועדה בעבודתה ולהעמיד לרשותה את המידע, הע"דיות והאמצעים הדרושים לכך.

הוועדה לא תטפל בנושא המיבצע הצבאי להצלת הילדים. נושא זה הוא בסמכות המטכ"ל. ראש המטה הכללי ידווח על כך לוועדת השרים לפנינינו בטחון ולוועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

אני בטוחה כי הוועדה תצליח להעמידנו על דיוקן של העובדות. אם היו נקודות תורפה במערכת הבטחון, בפעולת המשטרה או במשרד החינוך — היא תצביע עליהן ללא רתיעה. מסקנות הוועדה יסייעו בידי הממ"שלה בהמשך המאבק נגד אירגוני הטרור.

את הדו"ח-חשבונו נביא לידיעת ועדת החוץ וה"בטחון ואת עיקרי הממצאים בדעתי להביא לידיעת הציבור.

חברי הכנסת, הפעילות הטרוריסטית מלווה את חיינו וכל צעד של התקדמות מפעלנו. שיטות הפעולה הטרוריסטיות נעשות אכזריות יותר ונטולות צלם אנוש. לאחראים על הפעילות הטרוריסטית יש מטרות

במגיעת פעילות טרוריסטית וכדי להצליח בהתגברות עליה.

הרשו לי מלה לחושבי מעלות, ובעצם אין מלה לנחם את המשפחות, את כל חושבי האזור הזה ואת עצמנו. כולנו עם אחד שלבו גקרע באבל על הנפשות היקרות והטהורות שנרצחו עלידי זאבים בדמות בני-אדם.

1. דיון

ראש, של הילד הקטן בגיטו כשהוא מובל יחד עם אמו ומאחוריו הקלגס הנאצי המצוייד בתת-מקלע. ואנחנו עד יומנו האחרון נראה את ידיו המורמות ואת ראשו המופנה אל הקלגס עם האימה בעיניים — של ילד קטן. לאחר כל אלה באים הנאצים הערביים הללו בכוונה תחילה להרוג את ילדינו. הם לא מאיימים, הם עושים. כך עשו בקריית-שמונה, כך בהיכנסם למעלות וכך בבית-הספר. זה הילוש הנאציסטי, ואל יגידו לי היום שההשוואה איננה מדוייקת. ההשוואה הזאת יש בה דיוק מוחלט. מאחורי המרצחים האלה עומדות מדינות. בע-תונות חוץ קוראים להם לפעמים "גריילאס". הן זה עלבון בלתי-משוער לכל הלוחמים בכל הדורות אשר שם זה ניתן להם. אין לוחמי חופש שיפגעו בכוונה בילד, באישה. לוחם חופש יסכן את נפשו כדי לא לפגוע בהם. ומותר לי לומר: בארץ זו התנהלה במשך שנים רבות מלחמת מחתרת נגד שלטון אדיר כוח. אפילו ילד אחד אנגלי לא נפגע. שום אישה אנגליה לא נפגעה בכל שנות הלחימה ההיא. זה לא מקרה. מאחורי המרצחים האלה עומדת גם מעצמה גדולה המספקת להם נשק, ציוד, ההשוואה היא מדוייקת, רק התנאים הם שונים, משום שיש מדינה יהודית.

נשים לב, חברי הכנסת הנכבדים, הרצח הזה של ילדינו בכל העתונות במדינות ערב אין מלה אחת של הסתייגות ממנו. בהפוך הוא, כל העתונות בקהיר ובדמשק, בבירות וברבת-עמון, ובבגדד ובאלג'יר ובי-מארוקו, כל העתונות משבחת את "הגבורה" של המ-רצחים הללו.

בעמדנו לפני התקפת דמים של נאציסם מחדש על תושבינו, בעל נשותינו וילדינו, עלינו לדעת איך להדביר אותה. הדרך היא במתקפה מתמדת. אילו פעמים אמרנו מעל הבמה הזאת, אדוני היושבי-ראש, בשנים האחרונות, מול מעשי הרצח ותכניות ההשמדה הללו ובשתרר מן הפילוסופיה של התגמול. הם הורגים בנו ואנחנו נגיבים. אין עוד ללכת בדרך הזו, כי אם נלך בה, כאילו בין תגמול לבין תגמול או משלימים מראש עם שפיכת דמי נקיים, נניח שבשנות הארבעים היה לנו נשק, חיל אוויר, ארטילריה, כלי מלחמה אח-רים, והיינו יודעים היכן למצוא את הימלר או את אייכמן, או את אנשי הגסטאפו, את אנשי ס.א. או ס.ס. — מה היינו עושים? הם היו מוליכים רכבת לאושביץ עם ילדים שלנו ואנחנו היינו פוגעים בהם באיזה שהוא מקום. ואתר כך מה היינו עושים? — ממתינים עד שתלך רכבת אחרת? אין ספק בלבנו כי אילו או היה נשק בידנו היינו מכים במרצחים הנאצים בכל כוחנו יומם ולילה, בכל מקום, בכל שעה. כי הן רק בדרך זו יכולנו להציל את אחינו, אחיותינו, תינוקותינו. הוא הדין בימים אלה. בין תגמול לתגמול הם מתארגנים מחדש, מקבלים נשק נוסף,

החיש את הקצב, ואני מאמינה כי לערים אלו מובטחת התפתחות ענפה ומפוארת.

חברי הכנסת, פעם פוגעת הרעה באזור אחד ופעם באזור אחר. הפיגועים האלה מבליטים את אחדותה של ישראל מעבר לניגודים וחילוקים. הטרור לא יתיש את רוחנו, ועלינו להיערר בכל הנדרש כדי להצליח

היו"ר י. ישעיהו :

הדיון יהיה סיעתי. ועדת הכנסת קבעה ארבע שעות לדיון זה. רשות הדיבור לחברי-הכנסת בגין, ואחריה לחברי-הכנסת כרמל.

מנחם בגין (הליכוד) :

אדוני היושבי-ראש, מורי ורבותי חברי הכנסת, זוועה ורופת זוועה, הנחה גוררת הונחה, המחבלים אינם חדלים, דמי נקיים נשפכים, פוגרומים מבוצעים — לא בכר, במולדת; לא נגד עם חסר מגן — במדי-נתנו הריבונית אשר לרשותה כוח אדיר החזק בכל האזור, כמוהו לא עמד לרשותו של העם היהודי מאז ימי המקבים. אין פלא איפוא שתהיות רבות בלב אנוש בימים אלה. שמעתי את השאלות בחצור, כא-שר הורדנו לקבר שתי נערות בנות ש-ש-עשרה — הן עדיין מהדהדות באזני — הן נשאלו בכבוד ובכסא: עד מתי? עד מתי? מה יהיה הסוף? שאלות קשות משאול, כדי לנסות להשיב עליהן עלינו לדעת, לפני הכל, בפני מה אנו עומדים.

בכל הימים ובוודאי היום חובה עלינו לומר את האמת באזני עמנו, ולתשומת-לבם של עמים אחרים: אנו עומדים בפני התקפה מתמדת על העם היהודי, התקפה של נאציסם מחודש. לפני שנתיים בערך נת-קיימה ועידה מוסלמית בראבאט וממנה גילה לנו המלך חאסן ממארוקו מעל דפי ה"טיימס" הלונדוני כי אנשי "פתח" אמרו לו איך "ילחמו בישראל": "אנחנו נעקור את המעיים של כל יהודי, של כל אם יהודיה בישראל, כדי להרוג גם את הילד ברחמה". וכך עשה המרצחים הנאציים הללו במעלות. בבואם לבית משפחת כהן רצחו את האב, ילד קטן בן ארבע והרגו אם אשר עמדה ללדת יחד עם הילד ברחמה. ובבית-הספר במעלות השכיבו את הילדים שלגו על הריצפה, ירו בהם וקלעו לתוך גופותיהם. מלכתחילה הם הודיעו שכונתם לילדים שלנו; על כך קיבלנו ידיעות מוסמכות עוד לפני חוד-שים מספר.

השנאה הזאת לעם היהודי שאי-אפשר לתפוס אותה יש לה איזה ביטוי שטני — התנכלות לילד היהודי מדור לדור, מימי קדם ועד ימינו. לחוס על ילד קטן, הרי זה בנפשו של כל אדם. כך קראנו ולמדנו. אבאי דברים על התקופה שלנו. פוגרומיסטים היו נכנסים לבית יהודי, היו אונסים נשים יהודיות, מתעללים בהן, רוצחים את הגברים, ולא הסתפקו בכך אלא היו פותחים בקרדומים ראשי ילדים יהודיים או מפילים אותם מן הגובה אל הכביש. הנאציסם הובילו קרוב למיליון וחצי מיליון ילדים יהודיים קטנים לתאי גזים ולמיתות משונות אחרות, לעתים יחד עם ההורים. בדרך כלל היו קורעים את הילדים הקטנים מזרועות אמותיהם. בלתי-נשכחת היא התמונה, אדוני היושבי-

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דין) (בגין) —

כדי שיהיה אפשר להשתמש בו חייבת הממשלה — אדוני שר המשפטים, עליך לדאוג לכך — לבטל את ההוראה שניתנה לפני שנים מספר לתביעה שלא לדרוש עונש מוות. כבולה התביעה, ואז בית-המשפט כבול, כפי שנאמר במשפט של אותו מרצח יאפאני שבא להרוג איש, אישה וילד בישראל. הממשלה נדרשת לבטל את ההוראה זו. וצריך לאפשר לתביעה לדרוש עונש מוות למרצחים המבצעים את זממם באכזריות כזאת, במקרים מיוחדים כאלה, ובית-הדין יחליט. אבל למנוע את האפשרות הזאת מלכתחילה — בימים כאלה הדעת אינה סובלת זאת.

נשער בנפשתינו שאחד מהמחבלים האלה, מהמי רצחים האלה בקריית-שמונה ובמעלות, יוצא חי, והוא מובא למשפט. הוא היה מקבל מאסר עולם, אחרי שרצח ילדים קטנים, קלע לראשיהם. האם דעת-הקהל בישראל היתה משלימה עם תופעה כזאת? כפי שלא היה ספק שיש להוציא להורג את אייכמן, כך אין ספק שדמם בראשם של מרצחים אלה. לכן אני תובע מהממשלה ללא דיחוי להחליט על ביטול ההוראה הידועה, כדי לאפשר לתביעה לדרוש, ולבית-הדין להטיל, עונש מוות במקרה של מעשה אכזרי כזה, נאצי כזה, הנעשה בנו, באחיותינו ובילדינו.

דרושה חקירה. אויה לנו, שאלות כאלו. החוליה חדרה מלבנון שלושה ימים לפני ביצוע הרצח. שלי טונות הבטחון ידעו עליה. רדפו אחריה, לא השיגוה. בשלושה ימים אלה — זו השאלה — צריך היה לתור ציא עשרות ילדים, ממש באותה סביבה שבה פועלת חוליית מרצחים, אחרי המסיון של קריית-שמונה, לראות יום ה' 15 במאי הידוע לכולנו כיום מיוחד בלוח הזמנים של שופכי דמים אלה? — שאלה.

היה איוה כלי או שני כלים להגנתם של הילדים. גשאריו במכונית. הכניסו את הילדים לבית-ספר, ולא הוצב עליהם משמר מוזיון. בדרך לחצור, לבית-הק" ברות, פגשו חברת-הכנסת גאולה כהן ואנוכי אישה, אם שכולה — בנה נפל ברמת-הגולן. ניגשה אלינו ומסרה עדות. נשבעה בזכר בנה, כי העדות אמת היא. היא מחויקה סוכנות להשכרת מכוניות. ממנה שכרו את המכונית לטיול של הילדים מצפת בגליל. הודיעו לה כעבור יום, שאמנם המכונית נשכרה לשלושה ימים, אבל יחזירו את המכונית לפני תום הזמן, משום שנודע כי בסביבה פועלת חוליית מחבלים. אבל לא החזירו. המשיכו. ומשמר מוזיון לא הציבו על הילדים האלה.

חברת-הכנסת כהן היה במעלות וקיים שיחה עם מפקד המשטרה המקומית. והוא, המפקד, אמר: לא קיבלתי שום הודעה על בואם של הילדים למעלות; לא ידעתי דבר.

בימים כאלה, בלילות כאלה — מחדלים כאלה? מה קרה לנו? מה קרה למערכת הבטחון? איוה התרופפות היא מנת-חלקה?

אני לא אשיב לשאלות אלו. דרושה חקירה.

גברת מאיר מינתה ועדת חקירה. מדוע ועדת חקירה במינוי הממשלה? מדוע? הרי מעשי הממשלה ומחדליה צריכים להיחקר. מעשי הרשויות העומדות לפקודתה של הממשלה צריכים להיחקר. כל הכבוד

מקמים חוליות, מחפשים דרכים, מבקשים מודיעים ומשלחים את המרצחים לתוך בתינו כדי להרוג אישה הרה עם הילד ברחמה.

בין קריית-שמונה לבין מעלות — ארבעה שבועות בלבד, מן התגמול שביצענו בדרום לבנון, ועניינו הרואות. משום כך אנחנו דורשים מאלה הממונים על בטחוננו לא להשתמש עוד בשום פילוסופיה של תגמול חדי-פעמי או חוזר, אלא לנהל מתקפה מתמדת בלתי-פוסקת ולהשיג את המרצחים האלה בכל מקום ובכל שעה. הם בהישג ידינו. כוח אדיר לרשותנו, רק נפעיל אותו בדרך המתאימה כדי שלא יוכלו עוד לעולמים לבצע את אשר עשו הזדים הללו בקריית-שמונה ובמעלות.

נשיאים, ראשי ממשלה, שרי חוץ הביעו לנו תנחומים על רצח ילדינו. אנו מעריכים את דבריהם, אבל חובתנו לומר להם: הלואי ולא הייתם מקבלים את ההחלטות האוויליות במועצת הבטחון, שעל-ידן עודדתם את המרצחים לאמור, העולם הוא אתם והעולם איננו מאפשר לישראל להגן על הילדים שלה. אולי לא היה מגיע לרצח הנוסף במעלות. תנחומים. גדולים עולם חייבים להבין את הצעדים שאנחנו נוקטים כדי שלא ירצחו תינוקות דבית-רבן. אז לא יהיה צורך שישלחו לנו ביטויי השתתפות בצערנו.

דרושים גם אמצעי בטחון מבית. אמנם כן, לאחר מה שקרה יש לתת נשק בידי האזרחים, בידי אזרחים המאומנים בשימוש בו. לא ייתכן, גברתי ראש הממשלה, שבארץ ישראל יהיו פוגרומים וצריך שבכל מקום יעמדו אזרחים על המשמר. אזרחים מאומנים בשימוש בנשק יש לנו לאלפים ולרבבות והם אזרחים אחראים. דרושה כמובן ביקורת, אבל אנחנו יכולים לסמוך עליהם כדי שלא תחזור עוד פרשת הדמים האיומה.

שלישית, דרוש ארגון מיוחד ללחום במרצחים הנאצים האלה, אירגון ממלכתי. שום אירגונים פרטיים. המיפנה ההיסטורי בתולדות העם היהודי חל עם הקמת מדינתנו, חידוש עצמאותנו. מאז המדינה היהודית חייבת להגן על כל יהודי — על חייו, על חירותו ועל כבודו. אבל המדינה חייבת להקים את האירגון המיוחד הזה ולקיימו כדי שכל נאצי יידע — הוא לא יוכל עוד לשפוך דמם של תינוקותינו. בראשו — דמם.

יש לנו אנשים מגוסים במלחמה מיוחדת, כן, הדרישת תחבולות במידה הרבה יותר גדולה מאשר כל מלחמת שדה. הם ישנם אצלנו. מדוע אינכם רוצים להשתמש בהם? מן ההגנה, מן האצ"ל ומן הלח"י ומשירותי הבטחון, בעלי כשרונות מופלאים, בעלי תושייה גדולה, תפעילו אותם ללא דיחוי. ואנחנו לא ניתן מנוח למבקשי נפש ילדינו. הם יהיו נרדפים על צוואר; הם לא יוכלו להתארגן מחדש. הם יפחדו מפני היד היהודית המגינה על ילד יהודי קטן.

עונש מוות למרצחים כאלה. על-פי החוק אפשר להטיל אותו. לא אכחד דבר מתחת לשוני לפני הבית הזה: בכאב עמוק אני מדבר על החוק הקיים המאפשר הטלת עונש מוות. אבל אין זולתו. ואין לנו זמן לחי"קק חוק חדש. אנו מדברים בידינו נפשות ממש, בחיי הילדים שלנו. לכן צריך להשתמש בחוק הקיים. אבל

חוברת י"ז, ישיבה מ"ז

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה. (דיון) (ביגין, פרס, אלון, מאיר, גרוסמן) —

הצרפתי, מדוע הופיע בחמש אחר הצהריים? לי הש"א אלה הואת איננה נותנת מנוח; אני זכאי לתבוע תש"ו בה עליה. לא אוסיף.

התבוננתי בטלוויזיה וראיתי איך הוציאו את הנערות מהבית העשן. חיילינו נשאו אותן על שכמם והטילו אותן לתוך משאית. אלונקות לא הספיקו להביא? אי-אפשר היה להביא אותן במספר מספיק? במשאיות, בלי לדבר על אמבולאנסים, לא היו שום סידורים. כמו עינינו ראינו את חוסר הסידורים. כל השאלות האלה צריכות להיחקר, ובאופן אובייקטיבי, על-ידי ועדת חקירה פארלאמנטארית.

אדוני שר ההסברה, אם אתה רוצה לומר משהו — תאמר לי; ולא, תן לי להמשיך בדברי.

שר-ההסברה ש. פרס:

חברת-הכנסת בנין, יש גם גבול לחילוקי-דעות. בטלוויזיה נמנעו בכוונה מלהראות ילדים שנהרגו או נפצעו קשה, ואלה הועברו באלונקות, באמבולאנסים ובהליקופטרים.

מנחם בגין (הליכוד):

גם זו איננה תשובה. חלק הועברו באמבולאנסים ובהליקופטרים, אבל מדוע צריכות היו עינינו לראות איך מוציאים את הנערות על כתפי חיילים, בלי אלונקות, ומביאים אותן למשאית. צר לי, זאת ראינו וצריך לחקור מדוע כך קרה. אני מדבר על עובדות, ואני חושב שהעובדות האלה צריכות להיחקר, כדי שפרשיות כאלה לא תחזורנה. אתה אומר שאין חילוקי-דעות, ובכן, בבקשה לחקור. אני חוזר ותובע ועדת חקירה פארלאמנטארית.

גברתי ראש הממשלה, עם כל הכבוד, את יכולה לא להיות שבעת-רצון מדברי.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

בכנסת אסור למחוא כף — —

(קריאה: אבל מותר לצחוק.)

מנחם בגין (הליכוד):

זאת הערה קלילה מאוד, גברתי, על הנושא הזה. צר לי מאוד, הערה קלילה מאוד. את צריכה לבקש את סליחת הכנסת על השמעת הערה כזאת כשאני מדבר על עניינים כאלה.

יש לנו בימים אלה צער, אבל ויגון, ולא צריך להור"סוף על הצער. ברשות היושבי-ראש, אני רוצה לתבוע מן הממשלה לשחרר ללא דיחוי וללא תנאי את העצירים במגרב הרוסים. צער עמוק נגרם לרבים בישראל על-ידי השימוש בכוח משטרתי ללא הצדקה נגד משמרת מפגינים. הם לא הפרו שום חוק של מדינה דמוקרטית, הם לא השתמשו באלימות. זכות ההפגנה ניתנת בכל מדינה דמוקרטית לכל אדם, בלי אלימות.

חייקה גרוסמן (המערך):

זה אותו יגון?

מנחם בגין (הליכוד):

אני דיברתי על צער, ואני לא רוצה שייתוסף צער בישראל. אל תגידי לי, חברת-הכנסת גרוסמן, שזה אותו יגון.

לאזרחים הנכבדים ששמותיהם הוקראו. אבל זה מינוי ממשלתי, אנחנו תבענו ותובעים ועדת חקירה פארלאמנטארית. האם זה עניין מדיני, שבגללו משהו חושש שמא השקפה זו או זו תשפיע? המדובר בחיי הילדים שלנו, בממצאים בטחוניים.

מדוע לא נפעיל סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת? מה כתוב בו? עד מתי יהיה אות מתה? הכנסת רשאית לחקור דברים על-ידי הקמת ועדת חקירה. הכנסת תקבע את סמכויותיה של ועדת החקירה. ואולי משום הסיפה של אותו סעיף, שבוועדת חקירה יהיו חברים גם חברי כנסת שסיעותיהם אינן משתתפות בממשלה, אתם נמנעים אפילו בעניין כזה להסכים למינוי ועדת חקירה פארלאמנטארית? אנחנו רוצים לדעת את זאת. כל אלה היושבים פה יסכימו שהילדים בקריית-שמונה ובמעלות הם הילדים שלנו, של כולנו. אנחנו רוצים לדעת. איננו סומכים על שום ועדה ממשלתית, יהיה הרכבה אשר יהיה.

אם הפארלאמנט במדינה דמוקרטית לא יחקור מאורע כזה בהתאם לחוק — מה סמכותו, מה מעמדו של פארלאמנט כזה?

אני קורא לראש הממשלה לבטל את ההודעה. אני קורא לכל חברי הכנסת לתמוך בהקמת ועדת חקירה פארלאמנטארית. תומכי הממשלה ומתנגדיה, באהבת ישראל וילדי ישראל יישבו יחד, יחקרו ויקבלו תשובות ויידעו איך בעתיד פרשיות דומות כאלה.

אתם גם החלטתם לחסום בפני הוועדה שמיניתם את החקירה של מה שקרה כאשר החיילים פרצו לתוך הבניין כדי להציל את ילדינו. מדוע? לוועדת-אגרוט קבעתם: עד שלב הבלימה. לוועדת-חורב אתם קובעים: עד הפעולה. מדוע? איזו הצדקה יש לכך?

אני, למשל, חייב להציג את השאלה, מה קרה עם השגריר הצרפתי. אנחנו ידענו בין השעות עשר לאחת-עשרה, שהמריצחים דורשים את הופעתם של השגריר הצרפתי והשגריר הרומני. מה קרה עם השגריר ריר הרומני אינני יודע. אבל ברור שהשגריר הצרפתי הופיע במעלות בשעה חמש אחרי-הצהריים. הוא יכול היה להופיע לפני הצהריים, בצהריים. מדוע הוא הופיע שעה לפני...?

שר-ההסברה ש. פרס:

אתה יודע שהמחבלים הודיעו שצריך למסור מלת-צופן, אחרת יירו בשגריר.

שר-החינוך והתרבות י. אלון:

אדוני, נושא זה כלול בסמכויות ועדת החקירה המוצעת.

מנחם בגין (הליכוד):

אם הוא כלול, בוודאי יש שאלה.

שמעון יידי, התשובה שנתת לי איננה תשובה. אינני רוצה להשיב, אני מציע ועדת חקירה. הרי בלאור הכי בא השגריר בלי מלת-הצופן גם בשעה חמש. אינני מאשים פה שום איש. אולי צריך לשלוח את השאלה לקה-ד'אורסה, אולי צריך לשאול את השגריר הצרפתי, אולי צריך לשאול גם אחרים, אינני משיב. אני חושב שדרושה תשובה מוסמכת לשאלה: אם נודע לפני הצהריים שהם דורשים את בואו של השגריר

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (בגין, דרניצקי, זכין, ישעיהו, שובל, דיין, י. תמיר) —

ועדת חקירה תהיה. נושא זה לא מעניין אותי, יכולה להיות ועדת חקירה פארלאמנטארית, יכולה להיות ועדת חקירה משפטית. יכולה להיות ועדת חקירה ממשלתית, ולדידי יכולה לא להיות שום ועדת חקירה. צריך לברר את העניין, אבל אינני מתלהב מהרעיון שנחיה באווירה של ועדות חקירה, של הפגנות ושל צעקות וצריחות.

יוסף תמיר (הליכוד) :
לא צריך להגיע לכך.

שר-הבטחון מ. דיין :
שמעתי שמוחר פה להביע דעות שונות. תתפלא, אדוני חבר הכנסת, שמה שאני אומר הוא בניגוד להחלטת הממשלה, ומותר להביע דעה.

שמעתי הצעה להקים ועדת חקירה אחרי קריית-שמונה, אני שומע את ההצעה להקים עכשיו ועדת חקירה. נניח שזו ממשלת מחדלים וששר הבטחון אינו ראוי לשמש בתפקידו וכו', השאלה היא כמה אנחנו כולנו חיים. בשביל להקים ממשלה צריך ללכת לכנסת ולציבור ולהרכיב ממשלה כפי שרוצים. אבל התוכן של החיים, שבוע אחרי שבוע אנחנו נחיה בוועדות חקירה, בפסטיבאלים של ועדות חקירה — אני מצטט שופט עליון — בהפגנות מכאן ועד כל מקום? עוד לפני שמתגברים על המחבלים מתחילים לשבור את המכוניות של המשטרה והצבא — זה קודם כל, אויב מספר אחד. זה פשוט וקל, למה לא? קודם כל על עצמנו. אני אינני שותף להתלהבות הציבורית הזאת. אבל לשאלות צריך להשיב. את הדברים צריך לבדוק, מה שלא בסדר צריך לתקן. והאחריות צריכה להיות ישירה, קודם כל של המשטרה, של הצבא, של שר הבטחון. מה שלא בסדר — צריך לתת עליו את הדיון. על שאלות צריך להשיב.

אני מדבר על הדרך של בירור. הדגש לא צריך להיות בוועדות חקירה. מה היתה הבעיה במעלות לפני זה ואחר זה? השאלה הראשונה היתה: האם שמו לב לידיעות ובהתאם לידיעות הגבירו את השמירה? לפי דעתי, מעל ומעבר למה שאפשר או צריך להגביר את השמירה. אני מדבר על פעולות הצבא, על הפטרולים ועל האינטנסיביות שלהם בפיקוד הצבאי. כל ועדת חקירה יכולה לבדוק את הדבר. כמוכן, אפשר לשמור עוד יותר, זו שאלה של קריטריון. אינני חושב שהתעלמו מן הידיעות. אינני חושב שלא הגבירו את השמירה באותו אזור, באותו מקום שהידיעות היו מכונות אליה. והיו ידיעות על ילדים, על ילדים במקומות אחרים ובארצות אחרות. והיו ידיעות לא על ילדים, על בית-חרושת כזה ועל בית-חרושת אחר. אנחנו לא חסרי ידיעות והתראות. לא זו השאלה. זה דבר אחר.

הדבר השני הוא: איזה שמירה אנחנו רוצים לשמור על עצמנו? אני אומר זאת לא לגבי העבר, לגבי ההווה. אני מאוד מאוד לא אהבתי כאשר ראיתי היום בעתון תמונה של חיילים לבושים מדים וחגורים עומדים על גג בית-ספר בצפת בבוקר ושומרים. פחד תקף עלי. זה ההישג הכי-גדול של המחבלים, שבצפת צריך צה"ל לעמוד על גג בית-ספר. נעמוד כולנו על הגגות. מחלקה תשמור על בית-ספר ביום.

אני משמיע את התביעה הזאת על דעת 54 חברי כנסת. מלבד הליכוד גם סיעות החזית הלאומית והחזית הדתית התורתית הסמיכוני להשמיע תביעה זו באוני הממשלה. הם בני תורה; מתנחלים, חלוצים. ביקרנו אצלם גם בבית-הכלא.

יהודה דרניצקי (יוריו) (המערך) :
זה לא שייך לעניין.

דב זכין (המערך) :
יש לכם הצעה לסדר-היום.

היו"ר י. ישעיהו :
אני מבקש — — —

מנחם בגין (הליכוד) :
חבר-הכנסת זכין, בשום אופן לא תוכל להפריע להשמיע דברים אלה. הם לא הפרו שום חוק.

זלמן שובל (הליכוד) :
חבר-הכנסת זכין, מתי אתם מחדשים את הדיאלוג עם חוואתמה?

היו"ר י. ישעיהו :
חבר-הכנסת בגין, לא צריך לערבב — — —

מנחם בגין (הליכוד) :
אני כבר מסיים.

השתמשו נגדם בכוח. הם אוהבי ישראל וארץ-ישראל. שחררו אותם ללא דיחוי וללא תנאי.

דב זכין (המערך) :
לפי חוק — — —

מנחם בגין (הליכוד) :
לפי החוק, כן.

היו"ר י. ישעיהו :
אני מבקש את חבר-הכנסת בגין לסיים את דבריו.

מנחם בגין (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, היום הוא יום שיחרור ירושלים. יום גדול, יום אדיר בתולדות ישראל. צריך להעלות אותו על ראש — גם יגוננו ודאגתנו.

לפני שבע שנים געשה המעשה האדיר בהיסטוריה של עמנו וזכינו לשחרר את ירושלים, שהיתה לעיר שחוברה לה יחדיו. יהי רצון ועמנו יגבר בזכות אהבת ישראל וארץ-ישראל, שבשמה הלכו חיילינו ללחום על שיחרור ירושלים, על המשבר העמוק הפוקד אותו בימים אלה, ונדע כולנו לעמוד על זכותנו לירושלים ולארץ-ישראל.

היו"ר י. ישעיהו :

רשות הדיבור לשר-הבטחון משה דיין, ואחריו לחבר-הכנסת ורפתטיג.

שר-הבטחון מ. דיין :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי את רשות הדיבור כשמעתי את דברי חבר-הכנסת בגין ואת השאלות שהציג, ולא משום שאיכפת לי איזו

חוברת י"ן, ישיבה מ"ז

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובטיבתה (דיון) (בגין, דיין, ישעיהו, ש. תמיר, י. תמיר) —

הגבול? ואם יבואו מחבלים לבית של משפחה, אב אם ושישה ילדים? ויום לפני זה אנחנו נשחרר מחב" לים בלחץ אחר, אנחנו נאמר למשפחה הזאת: לא, אצלכם איננו משחררים. ואם קודם יהרגו 10 ילדים ואחר כך את השאר ירצו לשחרר? אנחנו נאמר לא? הם לא הרגו את משפחת כהן לפני שביקשו את הת" מורה? הם באו בידיים נקיות? כאשר משחררים מחב" לים משחררים לא רק מחבלים מבית-הסוהר, משחררים גם את הרוצחים. הם בדרך הורגים משפחה אחת ומשפחה שנייה ואחר כך הם רוצים שישלחו אותם לקפריסין או לדמשק, ואנחנו נאמר: לא נעשה את המלחמה על גבם של הילדים, נשחרר אותם. ונעלה על דרך שעד עכשיו לא עלינו עליה. ומה יהיה אחר-כך? אנחנו, תמורת פחות ילדים, תמורת ילדים קצת יותר גדולים, או תמורת שנים וקנים לא נשחרר? נעשה קריטריונים של גילים? ככה נוכל לטפל בעצמנו?

אנחנו צריכים להרוג אותם ולא להיכנע להם.

יוסף תמיר (הליכוד):

מדוע במשך שנים לא נתת להוציא — — —

שר-הבטחון מ. דיין:

חבר-הכנסת תמיר, עם גדולים ממך לא התווכחתי היום.

יוסף תמיר (הליכוד):

אתה גדול מאוד.

שר-הבטחון מ. דיין:

אני התכוונתי לחבר-הכנסת בגין. אני בטוח שהכ"נסת תקצה לך רשות דיבור ואתה תאמר את דבריך. לא באתי לשחק אצל ב"פינג'ו-פונג'.

יוסף תמיר (הליכוד):

התרברבות שלך, ההתפארות שלך — — —

שר-הבטחון מ. דיין:

צעקות שמעתי גם במקומות אחרים. חשבת שבכ"נסת אפשר לדבר. את עניין הנה, שלא לתת להביע דעה — אני מכיר בשבועות האחרונים. לכנסת מותר לבוא ולהביע דעה, גם אם איננה מקובלת על מישוה.

הדרך היחידה הבטוחה בעניין הזה של הטרור — שהם לא יקבלו את מה שהם תובעים ושלא ייצאו מכאן חיים. לעשות את זה במיטב יכלתנו באופן כללי כעקרון. שהמחבלים יידעו, בין שהם יאפאנים, בין שהם ערבים, בין שהם עושים זאת באופן כזה או אחר: אם הם באים הנה — הם באים להרוג עצמם ואינם מקבלים את התמורה. אם הם יידעו שהם יכ"ר לים לקבל את שני הדברים, לחזור חיים הם עצמם ולהשיג את מה שהם רוצים, אינני חושב שבסופו של חשבון אנחנו נצא באופן יותר טוב. ייתכן שאני טו"ר, אני חושב שבסופו של חשבון לא נצא באופן יותר טוב.

לדאבוני הרב, באנגליה או בגרמניה זו יכולה להיות אפיזודה חד-פעמית, אצלנו זה לחם יום יום. אין זה כך שמזדמנים לנמל-התעופה של לוד. אנחנו המטרה.

מנחם בגין (הליכוד):

שר הבטחון, עם כל הכבוד — — —

שר-הבטחון מ. דיין:

אינני מנהל אתך דו-שיח. עליתי הנה לומר את דברי. אני מבקש לא להפריע לי.

מנחם בגין (הליכוד):

אני רוצה לומר — — —

שר-הבטחון מ. דיין:

ואני רוצה לדבר בלי שתפריע לי. אינני רוצה לנהל עם חבר-הכנסת בגין דו-שיח. אני אומר את דברי אם ינעמו לך ואם לא.

היו"ר י. ישעיהו:

זו זכותו.

שר-הבטחון מ. דיין:

אני רוצה לדבר במסגרת הפארלאמנטארית. אם אדבר לא בלשון פארלאמנטארית — יעירו לי. אינני רוצה לנהל אתך דו-שיח. זכותי לא לרצות.

אנחנו יכולים להכניס את עצמנו לאווירה מסויימת ולא קשה לעשות את הדבר הזה. משלחות ומברקים יש על שולחני בלי סוף: לתגבר... לתגבר... לתגבר... כדי לקחת מכאן מחבלים ולשלוח אותם חזרה במטוס — לא צריך לעשות זאת על-ידי הגבול, אפשר לעשות זאת בבארי-שבע ובדימונה.

שום דבר לא שמור די, לא הטילים, לא הסו"פרמארקטים ולא בתי-החולים. כולנו יכולים להתייחס, גייס, לעמוד עם הרובים. וזה יהיה ההישג הגדול שישנו המחבלים ומדינות ערב. את זה צריך לעשות? את זה לא צריך לעשות.

אני מצטער על ההחלטה שהיתה בממשלה וב-וועדת החוץ והבטחון להיענות להצעת החילופים של-הם. אני מצטער מאוד מאוד שההצעה הזאת לא בוצעה. לאחר שהחלט, אני מצטער שהדבר לא יצא לפועל, ואני אומר מדוע לא יצא לפועל. ברגע שנתקבלה החלטה, לידי הנזק נגרם.

שמואל תמיר (הליכוד):

האם התקדים לא היה לפני שש שנים באלג'יר?

שר-הבטחון מ. דיין:

אני לא באתי היום לנהל דו-שיח. תהיה ועדה. אני אומר את דעתי. אינני רוצה לנהל היום דו-שיח. אתה יודע שאינני מסתייג מלהשיב לשאלות, לא בוועדת החוץ והבטחון ולא כאן. אני עכשיו רוצה לומר את דברי.

לא לפני שש שנים ולא היום, לא נתתי את ידי אף לא פעם אחת להצעה להחזיר אפילו מחבל אחד תמורת בני-ערובה, לא באלג'יר ולא במקום אחר. הפעם נתקבלה החלטה בניגוד לדעתי. אני חושב שזו דרך שתכה אותנו פי שבעים-ושבעה. אני מצטער שנת-קבלה החלטה ולא יצאה לפועל.

מדוע אני חושב שזו החלטה לא טובה ואסור לנו לכתב בדרך זאת? ברור שאיננו רוצים לעשות את המלחמות על גבם של ילדים. אבל איפה הוא

— הודעת הממשלה על החקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (דיין, בגין, ישעיהו, ורהפטיג) —

צריכים היו השגרירים לבוא כשהסיסמה בידם. לא לשגריר הצרפתי, לא לשגריר הרומני ולא לצלב האדום היתה סיסמה. הם יכלו ללכת לשם כמו שאני יכולתי וכמו שכל אחד אחר יכול היה ללכת, ולקבל כדור.

אמרתי זאת כי הממשלה עשתה כמיטב יכולתה להחליף את הילדים תמורת המחבלים. מה היתה הדרך? היתה דרך להושיב את המחבלים המשוחררים במטוס ולשלוח אותם לדמשק ולהשאיר את הילדים בידי המחבלים כאן, בלי המחבלים ששוחררו מבית הסוהר, כאשר התנאי הראשון כבר מובטח מראש. וכדי שיתנו חופש למחצית מספר הילדים — צריכה היתה המחצית השנייה לטוס אתם לדמשק. לאחר שהיו מגיעים לדמשק, מי יודע אם לא היתה שורת תנאים שנייה ושלישית. כל הנסיגות נעשו כדי כן לבצע את החילופין. אבל איך? אמרנו שהם יקבלו את המחבלים לים וישחררו את הילדים. זאת הם בשום פנים ואופן לא רצו. קודם כל דרשו שהמחבלים המשוחררים יגיעו לדמשק.

היו"ר י. ישעיהו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ורהפטיג, ואחריו לחבר-הכנסת כרמל.

ורח ורהפטיג (חזית דתית לאומית) :

אדוני הוישב-ראש, כנסת נכבדה, אשמנו מכל עם, כל עם מאשים אותנו. על אדמת ארץ הקודש בוצע עליידי צר ואויב פשע מחריד, רצח של ילדות וילדים. גיבורי הטרוור מתפשטים מטרה נוחה בילדים תמימים, חסרי ישע. הילד היהודי משמש להם מטרה לרצח, בקריית-שמונה, במעלות.

כסבורים היינו שכל העולם, אני מדגיש — כל העורב — יודעו. תמים הייתי. חשבתי שגם ארצות ערב יודעו, גם ברית-המועצות, מעצמה עולמית, גם היא תודעו. יודעו כל העולם אלפי פרסות על אלפי פרסות, יגנה, יביע זעמו נגד רצח מתועב זה, ואולי אף יהרהר הירחורי תשובה על חוסר תגובתו לאחר הרצח בקריית-שמונה או על פעולתו הצבועה לאחר הרצח הזה, ישתכנע השטרוריסטים רואים בהחלטות מעין אלה של מועצת הבטחון אור ירוק, הותרה הרצועה.

והנה גם הפעם ארצות ערב וברית-המועצות וארצות קומוניסטיות אחרות כותבות : אבל אתם אשמים, אשמים על שלא נכנעתם לכל הדרישות של הטרווריסטים — שכללו את שיחרורם של טרווריסטים, העברתם לארץ ערבית, ואחר כך היה עלינו לסמוך על חסדי הטרווריסטים האלה שהילדים יהיו בידיהם, והם יעשו מה שיעשו, אולי ישחררו מחצית מספר הילדים ומחצית יקחו אתם לארץ ערבית, ואנחנו צריכים לסמוך בעניין כזה על אלה שאת כרטיס הביקור הראשון שלהם הציגו עליידי כך שנכנסו למעלות ורצחו משפחה — אב, אם וילד.

וכאשר אנחנו מגיבים על הרצח הזה עליידי כך שאנחנו תוקפים את המפקדות של הטרווריסטים, לפי הודאתם עצמם, כשאנחנו תוקפים את הקנים של אותם מחבלים, שוב צעקה נגדנו. ולא אחת אנחנו חושבים : מה לעשות? האם לפנות למועצת הבטחון

מה היה במקרה הזה? המחבלים לאחר שבאו עם הילדים לבית-הספר דרשו שיחזירו את אותם האנשים שהם נקבו בשמותיהם וכן הסמיכו את קאסם ועוד מישהו לנקוב בשמות עוד 5 או 10. ורק לאחר שכל אלה יגיעו לדמשק ובדמשק ישמיעו את הסיסמה — את הקוד, רק אחרי זה הם יהיו מוכנים ללכת אותם הברים — לשגריר הצרפתי, לשגריר הרומני, ולהוציא מחצית מספר הילדים. הדרך שהם רצו להשתחרר — בה — אני רוצה שתדעו — היא : לאחר שהמחבלים לים המוצאים מבית-הסוהר יהיו בדמשק ואת הסיסמה הם יקבלו רק מדמשק ולא מבוקארשט ולא מפאריס ולא משום מקום אחר, רק לאחר שהם יידעו שאותם עשרים וחמישה הגיעו לדמשק ומשם יודיעו להם בראדיו את הסיסמה "אל-אקצה", והם יידעו שאלה שוחררו, רק אחרי זאת הם יהיו מוכנים — מוכנים למה? הם יהיו מוכנים שיבוא השגריר הצרפתי או הרומני או הצלב האדום או שלושתם יחד, ויחד עם מחצית מספר הילדים ישיבו אותם יחד אתם במטוס שיוביל אותם לקפ-ריסין או לדמשק, כדי שהם ייצאו מפה בבטחון מלא.

הם לא שינו אף לא פעם אחת, מהבוקר ועד שעה שש, שעת האפס, את תביעתם, שרק שאחרי שהמשוחררים יגיעו לארץ ערבית ומשם ישמיעו את הסיסמה בטראנזיסטור, רק אז הם יתנו למישהו להתקרב אליהם. לא רצו לקבל את המחבלים שלהם למשא-ומתן, לא את השגריר הצרפתי, לא את השגריר הרומני, לא שום איש, לא הצלב האדום, לפני שקודם כל תהיה הודעה מדמשק שהמחבלים המשוחררים הגיעו לשם, ואז כמובן תהיה הסיסמה בידי אלה, ויבטיחו להם לשלוח אותם לארץ ערבית יחד עם מחצית מספר הילדים.

השגריר הצרפתי היה יכול לבוא מהבוקר. הוא לא רצה לבוא. הוא אמר : אין לי סיסמה. השגריר הרומני אמר שהוא משתדל לקבל את הסיסמה.

מנחם בגין (הליכוד) :
מדוע הוא איחר?

שר-הבטחון מ. דיין :

הוא לא איחר שום דבר, כי לא היה לו לשם מה לבוא. הוא היה בעכו. השגריר הצרפתי לא היה המורעמד הרציני לדבר. השגריר הרומני היה יותר רציני. השגריר הרומני עמד בקשר מתמיד עם בוקארשט כדי לקבל את הסיסמה, כדי שיתנו לו להיכנס. המחבלים אמרו שבלי סיסמה שתבוא מדמשק הם לא יתנו להיכנס, והשגרירים לא קיבלו סיסמה. המשדרים שלהם בפאריס ובבוקארשט ניסו לקבל את הסיסמה מדמשק ולא קיבלו אותה. לא אנחנו מנענו מהם. לידי יכור לים היו השגרירים להיות שם בלי סיסמה. הם היו נהרגים כהרף עין, כי בלי סיסמה איש לא יודע את זה שגריר או לא, אם זה צרפתי או לא. אילו היה רוצה ללכת סתם, בלי סיסמה, מה הם יודעים? מגיין הם יידעו שזה שגריר צרפתי ולא אתה או אני?

הם התנו שני תנאים : קודם כל נשחרר את המחבלים המשוחררים לדמשק, ומשם הם ישמעו בטראנזיסטור — לא היו להם מכשירי קשר — שהם הגיעו, ואחר כך יבואו אליהם בשליחות לשחרר אותם באמצעות הסיסמה, כדי להוציא אותם בחיפוי הילדים, ולשם כך

חדת לאותו סיוור — זה לא עלה על הדעת. יותר מדי רגועים.

הודאתי מאוד כאשר סיפרו לי שהסיוור נתקיים לפי כל כללי הרשיונות והסידורים — רשיון ממשרד המשטרה וממשרד החינוך — ללא שום שימת-לב מיוחדת, לא לזמן ולתאריך המסויים ולא לנעשה בסביבה. יש צורך בבדיקה ובריור. לא יכול להיות שבימי חירום הכל יתנהל כרגיל. יש לדאוג למניעת היתרונות מקרים כאלה להבא. יש הרבה מה לדאוג. תסלחו לי אם אומר דבר דרך-אגב, אבל אני מוכרח לאמר. אמרתי שאין די ערנות בציבור. אילו היו די תחושה וערנות לבעיות, ייתכן שהיה יתר אחדות, לא היו חוששים האחד מהשני ולא היו דוחקים האחד בשני; לא היתה ריצה כזאת לתפוס את השלטון ללא התחשבות במחצית הציבור. ייתכן גם שהמשטרה לא היתה מתעסקת בעניינים שוליים והיתה מקדישה תשומת-לב לבעיות החמורות ביותר. אני רוצה לומר למה גם לעניין ההפגנה של המחבלים, חס אני על זמנה של המשטרה הנוטלת מומנה לבעיות כאלה. למה לה, בימים כאלה, להיכנס למלחמה עם לוחמי ישראל, להילחם נגד מתנחלי ישראל, נגד מתנחלים שמסרו את נפשם ויש, שבע שנים, נמצאים בעירות ובישובי ספר, בהתנוללויות ובהיאחזויות? הם חגיגו ברשיון. אם עברה שעה ותוקף הרשיון פג — לא צריך להסתער עליהם. חבל על המאמצים. לא צריך להתווסף במעצר. קצת רוחב לב. יש להוציאם, לשחררם. אין להביא לידי מרירות מיותרת, לא נחוצה. גם אני אומר דברים אלה בשם שלוש סיעות. גם אותי הסמיכו לדבר 54 חברי כנסת. חנו להם לחזור למלאכת הקודש שלהם. חבל לבזבז על זה כוח-אדם; חבל להביא למרירות בין יהודי ליהודי. כאשר יש אייבים כאלה מולנו יש צורך באחדות מאקסימלית כדי לרכוז כל מאמץ אפשרי ואל שניא את האחד על השני.

הבעיה העיקרית העומדת לפנינו היא איך לתכנן את המלחמה נגד הטרור. יש צורך באמצעים רבים. יש להדש דרכים לבקרים. לא יכולים ללכת בדרך של שיגרה. אינני חושב — זו דעתי האישית — שעונש מוות זה המכשיר האפקטיבי במלחמה נגד הטרור. צריך לחפש אמצעי לחימה יותר אפקטיביים. האפקטיביות העיקרית היא בכך שכל הציבור יהיה מלוכד במלחמה הזאת, שכל הציבור לא יהיה רגוע, יהיה ערני ואמיץ. יש להכין את הנוער שלנו לקראת אפשרויות כאלה, שידע במקרה כזה גם להגן על עצמו. דרושים יתר אחדות ויתר ערנות.

הרשו לי, רבותי, לסיים בכמה פסוקים, פסוקים של תפילה, תפילה המתאימה למצב וליום:

"קולי אל ה' אועק, קולי אל ה' אתחנן. אשפוך לפניו שיחי, צרתי לפניו אגיד. בהעתפו עלי רוחי ואתה ידעת נתיבתי באורח זו אהלך טמנו פח לי. הבט ימין וראה ואין לי מכיר, אבד מגוס ממני אין דורש לנפשי. זעקתי אליך ה', אמרתי אתה מחסי חלי-קיי בארץ החיים. הקשיבה אל רינתי כי דלותי מאוד, הצילני מרודפי כי אמצו ממני. הוציא ממסגרי נפשי להודות את שמך. בו יכתירו צדיקים כי תגמול עלי."

ומה הוא הגמול שאנחנו מתפללים אליו ביום ירושלים? "מי שמע כזאת, מי ראה כאלה, היוחל ארץ

ולומר לה "מחמס אחיך יעקב תכסך בושה"? האם זה יועיל לנו?

אולי, אילו יכולנו, היינו צריכים לזווג פנייה לכל ילדי העולם: ילדים מכל העולם התאחדו, הקימו קול צעקה נגד זובחי ילדים, נגד רוצחי ילדים.

אין ברצוני להרבות דיבור על היום המר והגמ-הו, יום המאבק להצלת הילדים. הממשלה — וועדת החוץ והבטחון סמכה את ידיה על החלטה זו — החליטה לתת עדיפות ראשונה להצלת הילדים. אני יודע שזה יכול היה להיות עידוד לטרוריסטים שאם השיגו פעם אחת, ישיגו פעם שנייה ושלישית ותהיינה סכנות רבות. אבל החליטו מה שהחליטו, כי אלה ילדים, כי זה מספר רב של ילדים. הסתכנו בסיכון הזה. ואם לא הצליחה הדרך הזאת, והצבא הלך בדרך זאת שלא היתה כל ברירה, והצילו כמה ילדים שאפשר היה להציל — אם כי היו עשרים ושניים קרבנות — אי-בני רוצה להתווכח על זה. אני לא חושב שטוב יהיה אם אנחנו נתחיל להתווכח או לחקור או לברר פעולות צבאיות, כל פעולה צבאית. אני יודע שזה"ל על מפקדיו ואנשיו מוסרים את נפשם כדי להציל ילדים פעמים רבות, ולעתים עליהם לקבל בו במקום היתרונות נועזות, אפילו מסוכנות, ואינני חושב שאנחנו צריכים לחטט בכל פעולה ופעולה אחר כך בחינת חכם לאחר המעשה, האם כך צריך היה לעשות או כך צריך היה לעשות. לכן, על היום הזה לא אדבר. לפי מה ששמעתי צה"ל עשה כמיטב יכולתו. יישר כוח על ההצלה שהיתה. ניצלו חלק גדול של הילדים. כן-לנו אבלים על אותם קרבנות שגפלו.

אני רוצה להעיר כמה הערות על מה שקדם לאותו יום וכמה הערות על מה שצריך לעשות כדי שמקרה כזה לא יישנה. ספקות מרכזיים בלבי, ויש לי רושם שבלבות כולנו: האם עשינו כל מה שצריכים היינו לעשות, כל מה שחייבים היינו לעשות וכל מה שיכולים היינו לעשות כדי למנוע אסונות כאלה? האם קיימנו את ה"לא" גיוס ולא יישן שומר ישראלי?"

לפני זמן מה, כאשר נדונה אפשרות של מעשי טרור, נאמר שאין אצלנו די תחושה ולא די ערנות — לא אצל הציבור ואולי גם לא אצל השלטונות — לאפשרויות השונות והמרובות של מעשי הטרור. אני יודע שזה לא יכול להיעשות רק על-ידי הצבא או המשטרה. לשם כך דרוש שיתוף פעולה מירבי מצד הציבור. יש לנו תכונה — אולי זו תכונה די טובה ביימים רגילים — שהעם נרגע מהר, נרדם מהר, אם קורה איזה אסון, אחרי תקופה מסוימת העם נרגע ו"business as usual", עוברים אצלנו לסדר-היום, לפי רשת שביתות ומלחמות יהודים — המאבקים הפנימיים. רק לפני זמן קצר היה האסון של רצח ילדי ישראל בקריית-שמונה. היו אזהרות. היו אזהרות בקשר ליום מסויים, לתאריך מסויים; היו אזהרות על חוליית טרוריסטים הנמצאת בסביבה — 24 שעות לפני כן; 36 שעות לפני כן. היו אזהרות. והנה מתקיים סיוור של ילדים, כרגיל, ללא שום שימת-לב למצב המיוחד, ליום המסויים ולאזהרות. ברגע האחרון נתקבלה הוראה לשנות את המסלול. אולי לבטל בכלל את הסיוור, אולי לא לקיימו בעירות ספר, אולי לתת שמירה מיר-

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (ורא פטיג, ישעיהו, כרמל) —

— המרצחים הטמאים מצאו את מותם מידי חיילינו, חיילי צבא הגנה לישראל, בשליחות מדינת ישראל.

חברי הכנסת. שלוש הנחות יסוד חייבות להיחרת היטב בהכרתנו בדברנו על תופעת הטרור:

ההנחה האחת — נסיגות הטרור והתחלה נגדנו בארץ ובעולם יימשכו וילוו אותנו עוד זמן רב. וזאת אם נהיה ביחסי לחימה עם שכנינו ואם נעלה על דרך של הסכמים מדיניים עמום. הסדרים מדיניים בין ישראל לבין מדינות ערב עשויים אפילו לעודדם לפעילות נמרצת יותר.

ההנחה השנייה — המחבלים הערבים נתגלו כחסרי כל מעצורים מוסריים, והם ירדו אל הדרגה השפלה ביותר והחיינית ביותר האפשרית בהתנכלותם לנו.

וההנחה השלישית — התברר כי הם מוכנים לא רק להרוג ללא הבחנה, אלא גם ליהרג תוך ביצוע פעולתם — דבר המזמן להם אפשרויות נרחבות יותר לביצוע זממם, ומציג בפנינו בעיות סבוכות יותר לפתורן באבטחה ובהגנה.

מה שנתגלה לאחרונה בצפון הארץ אפשר שהוא מוכיח על החלשה מסויימת של ערנות, על ליקוי מסוים יים בהתארגנות הבטחונית בתוך הארץ, ועל העדר תיאום מספיק בין הרשויות השונות המופקדות על הבטחון השוטף ועל המלחמה בטרור, ואני משער שהוועדה שנתמנתה תבדוק את הדברים האלה. כן מביט הדבר את הפגמים בשמירה האזרחית העצמית המתחייבת מן המצב, שנתרופפה ואולי אפילו נתנוונה פה ושם ללא כל צידוק, וזאת תוך הסתמכות מופרזת על רשויות הבטחון המרכזיות והרשמיות.

סדרי הבטחון הפנימיים בתוך הארץ זקוקים לטלטה כדי לשחרר אותם ולהביאם אל חיות חדשה ואל כושר פעולה בכל מקום. יש לעודד את ההתארגנות במקומות; לעודדה, לכוונה ולהדריכה, שתהיה מוכשרת למלא את תפקידיה.

אולם חייבים לזכור כי החזית שלנו הניצבת מול הטרור איננה זהה עם גבולות הארץ ואינה יכולה לבוא לידי ביטוייה המלא בהתגוננות בלבד. עיקרה פה, אך היא משתרעת על פני כל העולם, על אובייקטים ישראלים והודיים בטעונים אבטחה, שמירה והיגנה. חשוב להדגיש כי הנסיון הוחיח — כפי שראש הממשלה הדגישה — כי אבטחה היעילה אמנם מרתיעה, מכשילה ומסכלת מזימות אויבים; ומתוך הכרת כמה וכמה דברים מקרוב בתחום זה אני יכול להגיד כמלוא הבטחון שההשקעות הגדולות בכמה תחומים, באמצעים ובכוח-אדם, נתנו תוצאות גדולות.

אך עם זה יש הכרת להדגיש כי תהא זו שגיאה חמורה להשליך את היהב על אמצעים פאסיביים בלבד של אבטחה, שמירה והגנה במלחמה נגד הטרור, כפי שחובה להדגיש כי אין פתרון לבעיה בהפצצות מן האוויר בלבד. המלחמה בטעונים מחייבת פעילות יוזמה ונועזת ובלתי-נפסקת. רבת-פנים ורבת-תושייה, כדי לפגוע במחבלים במאורוניהם, כדי לדחוק אותם להתגוננות עצמית, כדי להעמיד את חייהם בסכנה בכל מקום, ולהעסיקם בשמירה על עצמם, כדי להשיג מיט מידיהם כל פעילות יוזמה נגדנו, וכדי להביאם לאפסות כוחות — והדבר אפשרי. פעילות זו חייבת

ביום אחד, אם ייוולד גוי פעם אחת, כי חלה גם ילדה ציון את בניה. האני אשכיר ולא אוליד, יאמר ה'. אם אני המוליד ועצתי, אמר אלהיך. שמחו את ירדן שלים וגילו בה כלא-הביה, שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה, למען תינקו ושבעתם משד תנחומיה, למען תמוצו והתענגתם מזוי כבודה. כי כה אמר ה', הגני נוטה אליך כנהר שלום וכנחל שוטף כבוד גויים וינקתם. על צד תינשאו ועל ברכיים תשעשעו.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת כרמל, ואחריו לחברי-הכנסת שמואל תמיר.

משה כרמל (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני רואה לנכון להוסיף דברים על דבריה הקצרים, העצורים והמועזים של ראש הממשלה, שנתנה ביטוי עמוק לזוועה שהתחוללה בשבוע שעבר במעלות שבגליל, וזאת לאחר מה שקרה לפני שבועות מעטים בקריית-שמונה.

אינני מוצא גם לנכון לדון היום הזה, בבית הזה, על פרטי התקלות והליקויים והפגמים שנתגלו עם מה שקרה במעלות וקדם למה שקרה.

ראש הממשלה הודיעה על הקמת ועדה לבדיקת הניסיונות של המקרה, ואני מקווה כי ייעשה הכל — ובקפדנות — כדי ליישם מסקנות ועדה זו, לכשיתפרסמו, ובקרב.

אדוני היושב-ראש, ברצוני לגעת בכמה נקודות יסוד הנוגעות למלחמתנו במחבלים, בעיקר מתוך ראיית העתיד והצפוי בבאות בתחום קשה וסבוך זה של עמ"י דה על בטחוננו, אל מול הטרור האכזרי שאיננו בוריר באמצעים במלחמתנו נגד מדינת ישראל.

אבל בטרם כך רצוני לומר לחברי-הכנסת בגין שהוא טועה טעות גדולה בדברו על "פוגרומים" בישראל. אין ולא יהיו פוגרומים בישראל. איננו עומדים כאן בארצנו חסרי אונייה מול פיגורומי-שצייקים משתוללים, כשידינו ריקות ואנחנו אובדי עצות, ושלטון זר מפקיר אותנו. זוהי דמות פוגרום. טועה חברי-הכנסת בגין גם בתיאור העובדה, והוא טועה גם מבחינה חינוכית. ואפילו יש לו מגמות מדיניות בכך, אפילו הוא נמצא באופוזיציה ורוצה להגן על הממשלה, הוא צריך להיזרזר להישמר מלדבר על כך שבמדינת ישראל נערכו, כביכול, פוגרומים.

אנחנו עומדים במלחמה. זאת מלחמה. מלחמה הלוי-בשת צורות שונות — של התקפה גלויה בשדה פתוח וגם של טרור אישי וחבלה ורצח המוני. זה קורה וזה קרה. זה קרה גם במדינות מתקונות, ותיקות, מאורגנות ובעלות צבא חזק וגדול. הננו עומדים במלחמה בנשקנו הגלוי, כעם עצמאי וזקוף קומה. לא תמיד, לא בכל פעולה מאירה לנו ההצלחה פנים, לנו כלא-חרים, עומדים בפני התופעה החמורה הזאת של הטל-רוח. יש גם שגיאות, ויש גם כשלונות. אך אנו מגווננים על חיינו וזו חיי הארץ, כעם בן-חורין, כצבא של מדינה עצמאית, ומקיימים את חירותנו ואת בטחוננו בכוחנו העצמי. עלינו ללמוד מן השגיאות ולהסיק לקח מן הכשלונות. אך נזכור נא כי גם אם בוצע על-ידי חיות-אדם רצח מזווע וטראגי במעלות

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (ש. תמיר, פיינרמן) —

יריות יומיים לפני המקרה, בכביש הצפון באותו לילה, סמוך לחצות, היה רצח של פועלת ופגיעה של חבי רותיה. בין חצות הלילה ובין שעה ארבע לפנות בוקר — היכן האזעקה במעלות? לא בשעה 12 בלילה, אלא בשלוש בבוקר, משפחת נרצחת. נשמעות זעקות. וכל זה אחרי אזהרה, אחרי שידוע שתוליה משוטטת בשטח יומיים, אחרי מה שקרה בכביש הצפון. מה קורה בין שעה 3 לשעה 4 לפנות בוקר? בעיר מעלות, בשעה הקובעת, לא היה מי שישלח אש במחבלים אלה.

(קריאה באולם)

האזנתי לשר הבטחון זה עתה. הוא מרוצה מן השמירה. הוא שבע רצון מהמערכת. הכל היה בסדר. שר החינוך בסדר, המשטרה בסדר, הצבא בסדר. אבל — הילדים נהרגו. אינני מבין, אינני תופס, איך אפשר אחרי כל מה שאירע בארץ הזאת במשך 7 החודשים האחרונים לבוא ולומר כך: הם היו בסדר. האם אינך כם רואים את הפער המחריד הגובר והולך לגבי קביעת העובדות, שנוצר בין המשל ובין מה שכל נער ונער ערה יודעים על שרשרת הכשלונות הבלתי-פוסקים של זרועות הממשלה?

אין רוצים לבדוק. אין רוצים לתת לנו להשתתף בבדיקה. כאשר פניתי לראש הממשלה אחרי הרצח בלוד, כאן בכנסת, ואמרת: מחבל רציני, איזו תגובת זעם קיבלתי! אחרי רצח מיכונ תבעתי ועדת חקירה פארלאמנטארית. אמרו: זה לא. מי יודע, אילו או הייתה ועדת חקירה פארלאמנטארית, שהיתה מגלה שפ' לונני אלמוני הנמצא בזרוע זו או זו אינו ער דייו, התיישן, קפוא, איבד תושייתו, צריך להחליף אותו, מי יודע אם היינו מגיעים עד הלום. זוהי מטרתה של ועדת חקירה שאיננה מעוגנת במסד. מה הסירוב הזה? האם הצלחות כל כך רבות נחלתם לאחרונה? מה הסירוב הזה לעמוד בפני תביעה אלמנטארית לבדוק ולקבוע עובדות? בסיכומי של דבר: תהיה ועדה זו, תהיה ועדה אחרת, התמונה הכוללת ברורה כבר היום בריוק כפי שהובררה לגבי פרשת יום-הכיפורים. ועדת אגרנט קבעה עובדה זו וקבעה עובדה שנייה, קבעה אחריות אישית פלונית ואלמונית, אבל את האמת היסודית ידענו קודם שנקבעו הממצאים של ועדת אגרנט, ואמרנו אותה כאן חצי שנה או ארבעה-חמישה חודשים מראש. האמיתות הכלליות היו ברורות.

עוזי פיינרמן (המערך):

אם אתה יודע מראש — — —

שמואל תמיר (הליכוד):

אני מתייחס לזה. האמיתות הכלליות היו ברורות לגבי יום-הכיפורים כשם שהאמיתות הכלליות ידועות לגבי מעלות. ועדת חקירה דרושה כדי לקבוע אחריות אישית, לקבוע פרטים, לצורך מניעה בעתיד. לשם זה היא חשובה מאוד. אבל בקשר למסקנה פארלאמנטארית האם יש ספק לגבי התמונה הכוללת?

עוזי פיינרמן (המערך):

אתה מסיק כבר מסקנות אישיות.

שמואל תמיר (הליכוד):

אינני מדבר על מסקנות אישיות. לא נכון.

עוזי פיינרמן (המערך):

שמעתי. שמעתי. הטלת אשמה על פלוני ועל אלמוני.

מותר היה לקוות, אדוני היושבי-ראש, שלפחות כאן בבית — בבית המשטרה מימית-הגולן ועד אופירה — לא יהיו אשליות. אבל מן הבית הזה, מהמולדת, גם מן הבית הזה, מהכנסת, מהבלים "יכוחים אידיאלי" לגויים" עם חוותאמה, ומבקשים לשכנע אותו, ועומ' דים אתו על המקח ומתנים אתו תנאים, יושבי הספס' לים בבית הזה. עיוורון? איזולת? אטימות מוחלטת?

אדוני היושבי-ראש, תחושתינו, חשבון הנפש שלנו עם העולם התיצוני, עם אויבים מזה, עם ידידים מזה ועם אנשי-ביניים מזה, ידועים לכולנו, לכל העם. אולם קל מדי, נוח מדי, אינטלקטואלית ופסיכולוגית, לרכז את כל הזעם ואת כל החשבון כלפי חוץ. שם אנחנו מאוחזים, שם הדברים ברורים שחור על לבן, אדום על לבן. אבל החשבון בבית מסובך יותר וקשה יותר. כמה קל יותר אילו ניתן היה לעמוד ולומר: מר: כולנו כולנו היינו בסדר. יש לנו רק מערכה אחת, עם הפנים החוצה. אבל האם יש איש בבית הזה, האם יש איש בארץ הזאת, שיאמר דבר אמת לעצמו ויסכם: אנו כולנו היינו בסדר בארשה זו, באסון מחריב זה של מעלות?

היו ידעות מראש, ידיעות מהימנות, ממקורות רציניים על פינועים שיחלו ב-15 במאי. לאמיתו של דבר לא היה צורך בידיעות. יש לנו נסיון בנושא זה. יש משמעות לתאריך הזה. אבל היו ידיעות מובהקות, חד-משמעיות, ידיעות בדוקות מראש, שהמדובר ביל' דים ובמחנות של ילדים. והועברו אזהרות כלשהן למוס' דות כלשהם. והנה אף שהידיעות הגיעו אפילו שבועיים מראש, ובחלקן שבוע מראש, הופיע המפקח הכללי של המשטרה באזהרה לציבור לראשונה בליל ה-15 במאי, כאשר טיולים מתוכננים שבוע או שבועיים או חודש מראש; כאשר המסעות הכרוכים בתאריכים אלה, הפוקד דים אותנו באביב, מאורגנים מראש. ההודעה של המפקח"ל של המשטרה במועצת פועלי ירושלים היתה בליל ה-15 במאי. אך הודעה לחוד ומעשה לחוד. מר' ידיעים לציבור: היו ערנים. המפקח"ל יודע שבגבול הצפון צפויים פינועים. ובא-כוחו מאשר מסע, אפילו מתקן את המסלול, וקובע: לא עד הגבול ממש, ומי רכז יותר ממאה ילדים בבית-ספר, חודש אחרי ההתק' פה ליד בית-הספר ע"ש אינוש קורצ'אק בקריית-שמר' נה. זה מחולל זה של מעבר לכל ההגדרות של רשי' לנות, של הונחה, הרי — — — תבחרו אתם את המונח.

שר החינוך, הרגיש בזמן האחרון למונה "אחריות מיניסטריאלית", משרד החינוך האחראי לילדים אלה, מוריו אומרים לילדים: אבא ואמא מתנגדים, ובכל זאת בואו למסע. הילדה האומללה כתבה אחר כך מכתב מן התופת ההיא: אבא ואמא — סליחה. מול אינסטינקטים של הורים, אינסטינקטים בריאים, משרד החינוך שולח ילדים, ואומר: החיים יימשכו. ואני בעד זה שהחיים יימשכו, אבל החיים יימשכו, פירושו תוך אחריות. לשלוח ריכוז ילדים למעלות זו, שמחב' לים פעלו בה או בסביבתה בעבר, ב-15 במאי, נוכח התראת שירותי הבטחון, ללא שמירה נאותה — זוהי תבונה "החיים יימשכו"?

מערכת הבטחון — מה באמת קורה בתוכה? יר' מיים, שלושה ימים, לפני האסון שוטטה בשטח ששל- יד מעלות חוליית מחבלים. היו מירדפים והיא לא אותרה. היה ברור שיש חוליה בשטח. בשמרה נשמעו

אדוני היושב-ראש, עלה שר הבטחון ואמר דברים בהתרגשות רבה, שתהא זו הצלחתם של החבלנים אם מדינת ישראל תחיה בפחד, ולא הם יראה שוטרים על גג בתי-הספר בצפת, או במקומות אחרים בארץ ואם אנו כולנו ניתפס לאטמוספירה אחות פחדים. אני שותף לכל מלה. זה נכון. אבל כאשר אומרים את זה צריך להוסיף ולומר מה אתה מציע.

(ק ר י א ה : נכון.)

שפשוט לא יעמדו שוטרים, ואמהות, אחיות ואבות יילכו וישמרו ביום ובלילה, ללא נשק בבתי-הספר ובכך יפתרו את הנושא, כאשר התקפה אחרי התקפה הצליחה מבחינתם של המחבלים תוך חודש ימים? מה התשובה החיובית שאתה נותן אל מול המציאות האומי ללה הזאת, שעליה שר המשורר לפני ארבעים שנה והיא הפכה היום לאמת בקנה-מידה מוגדל: "ויועה בבית אבא היות כה מובט"? מה אתה מציע אל מול אלה?

ראיתי את זה היום: הלכתי להרצות לפני תלמידי תיכון ביפו וראיתי את השערים הנעולים וצריך הייתי לעבור שער אחרי שער. שאלתי את עצמי: לאן הגענו, כאן בתוך תוכי המדינה, אפילו לא בגבול, כך נחיה? מה התשובה? לא השיב שר הבטחון, לא השיבה ראש הממשלה.

אי-אפשר להתעלם, אדוני היושב-ראש, שהמעשים האחרונים, החמורים והקיצוניים, מבחינתם — הנועזים עד לשפלות, אירעו אחרי מלחמת יום-הכיפורים ואחרי כל מה שהתחולל מאז ועד לרגע זה. מלחמת מחתרת, ותהא זו המחתרת היותר נתעבת, צמודה לתחושה פני-מית של מוראל — גם אם זה מוראל של נבלים — של יוקרה, של סיכויי הצלחה אל מול תחושה מנוגדת. הם פועלים בתחושה שהגיעה העת שהגוף הזה איננו בעל רפלקסים טבעיים, שאפשר לבוא כמו עיטים אלה ולנקר בו משום שהוא איננו מגיב, על כל פנים איננו מגיב כהלכה, ובודאי איננו מגיב כפי שהיה רגיל להגיב או כפי שהיה מסוגל להגיב.

עלינו לנקוט מיד דברים מספר הלכה למעשה ובי-קצב מהיר. הגבול המסוכן ביותר ברגע זה מבחינת פיגועים הוא גבול הלבנון, וזה מצב פאראדוקסאלי. המדינה הפחות מסוכנת לידנו, החלשה יותר, הפרו-מערבית ביותר, דווקא בה — ואולי בגלל כל הנתונים האלה — שוכן מוקד הארס. אין לנו מנוס, אחרי כל הנסיבות האחרים שלא עלו יפה, אלא ליצור אזור ח"ץ בינינו לבין לבנון ורוחב של 10 עד 20 קילומטר שבו לא יעבוד אדם, וכל העובר בו מסכן חייו. כך היה על גבול ירדן בזמן ירוע והגבול הפך לגבול אטום. בייחוד באזור הטופוגרפי ההוא, עם הרים וטרשים ונפתולים — לא מספיקה דרך של מערכת הבטחון, ותייב כל אדם לדעת: זהו אזור שאין עוברים בו.

אני יודע שזה כרוך בהסתבכויות; אבל הסתבכות חד-פעמית, כאשר נעשה זאת, היא קלה יותר יחסית, ותשתלם יותר משרשרת של פעולות שהן מעגל קסמים שאין מנוס מהן ואשר מסככות אותן הריבה יותר לאורך ימים.

דבר שני — החרפת המלחמה במחבלים באשר הם. מאז אירע מה שאירע באירופה השתרר שקט בחזית הזאת. הם מתגלגלים ברחבי העולם בתנאים של מת-

שמואל תמיר (הליכוד):

לא נכון, לא נקבתי בשום שם. תיאיתי מצב כולל, כי פרשת מעלות איננה מחדל, היא גרועה מכך. וזר-עות שונות במינהל פשוט מסקן לתפקד. אם אתם מש-וים את האסון האחרון לפרשת ערב יום-הכיפורים, אף-על-פי שהמקרה הזה הוא קטן יותר בהיקפו, ושר-נה מבחינות שונות, הרי יש קווי דמיון מוצעוים. מהערכת הבטחון היו ידיעות מראש, וידיעות מהימנות ובדוקות, עם אזהרה לנוגעים בדרך, שניתנה באיחור ולא היתה חד-משמעית די הצורך. וזרעות המינהל, גם לא-חר האזהרה, פעלו בשירתיות ומתוך חוסר אתריות משווע, ולבסוף נותרו הנערים והנערות חשופים אל מול המוות.

אדוני היושב-ראש, לא אתווכח מעל במה זו כיצד יש לנהוג, וכיצד צריך היה לנהוג בשעה שעומדים מול הגרועה שבטחיות — איום ברצח של מאה נערים ונערות או שיחרור מחבלים. גם לא אומר מלה או חצי מלה מה היתה עמדת ועדת החוץ והבטחון בנושא, כפי שראש הממשלה ראתה משום-מה — בניגוד לתקנון ולכל הנהלים — לספר פה על עמדת ועדת החוץ והבטחון, שנשמעו בה דעות שונות וגוונים שונים לאותן דעות. אני חושב שזה בלתי-אחראי לג-הל את הוויכוח הזה מעל במת הכנסת במליאתה. אני רק אומר שהיה כבר לפני שנים רבות — — —

סגן ראש הממשלה י. אלון:
היא לא ציטטה.

שמואל תמיר (הליכוד):

ראש הממשלה אמרה שוועדת החוץ והבטחון היתה בדעה, יחד עם הממשלה, להעדיף דרך אחת על שנייה, ולא היתה לה סמכות לומר מה היה בוועדת החוץ והבטחון, מה עוד שאם גוונים תמוגה צריכים לתת אותה בשלמותה. מצטער, זוהי עובדה.

אבל האמת היתה שהכניעה הראשונה לסחטנות של מחבלים היתה כאשר נחסף מטוס "אל על" שהובא לאג'יר בנסיבות שבהן לא היתה סכנת מוות לנוסעים מרגע שנחתו באג'יר. זו היתה כניעה של ממשלת ישראל בנסיבות הרבה יותר קלות מן המקרה האחרון. ובגלל סירוב לפעול כהלכה — — —

אברהם עופר (המערך):
כאשר גח"ל ישיבה בפנים.

שמואל תמיר (הליכוד):

עווב אותי עם גח"ל. אני מדבר על העניין עצמו. אני מדבר על עמדה ממשלתית. הנכונות הממשלתית אז להיכנע, ולא להגיב כהלכה מיד, הניבה פירות באושים לכל אורך השנים. הפצרתו או בשר הבטחון, בעל-פה ובכתב, לא היתפס לדרך הזאת, כי בבוא היום היא תבוא הביתה בממדים מחרידים. אני מצטער שלא שמעו לאזהרה ההיא. דבר אחד ברור ומקובל על רוב הבית: עקרונות אין להיכנע לסחיתות. אבל כמו לגבי כל עקרונות, ויהיה המקודש ביותר, היישום והיכולת לאבחן בין מקרה למקרה, והתרגום המעשי משעה לשעה — אם רוצים להיות שלמים עם גישה לאומית, עם גישה מדינית, עם גישה אנושית — אינם יכולים להיות אוטומאטיים ואחידים. ולא אוסיף מלה בנושא זה.

— הודעת הממשלה על התקפת המתבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (ש. תמיר, אברמוב, פרוש) —

לבסוף, אדוני היושב־ראש, ערנות, כוונות, תגובה, תיפקוד, ציבור מגיב, ממשל מגיב — כל אלה יהיו קיימים רק כאשר נתחיל לחיות באווירה של שעת־חירום. ברגע זה יש שעת־חירום בשוחות ברמת־הגולן, בחיל־האוויר ובוורעות אחרות. אבל אנו כולנו וגם כאן מוסיפים לחיות לא באווירה של שעת־חירום: הגדול באויבי ישראל, המסוכן באויבי ישראל — והיא האשליה, והיא שיגרת המחשבה, זוהי עבדות לדוגמה, זהו הסירוב הודות בטעות ולהכיר בעובדות, זוהי בריחה לאופטימיות שטחית שאין לה אחיזה במציאות. העם הזה חייב לעבור למציאות של שעת־חירום, על כל מה שנגזר ממנה על הציבור, על הממשל ועל הפרט. לא היום נדון במשמעות של שעת־החירום בכל מישורי החיים. אבל עד שלא נקיים את שעת־החירום הלכה למעשה ולא רק בספר החוקים — לא ניתן תשובה מלאה לאויב המבקש לעקור את הכל.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הדיבור לחבר־הכנסת פרוש, ואחריו לחבר־הכנסת דרביצקי (יודי).

מנחם פרוש (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, לא עליתי על הבמה להשתתף בדיון על האסון במעלות כדי להשמיע ביקורת נוספת לזו שנשמעה, או להעלות הצעות נוספות על אלה שנשמעו. לא זה יהיה עיקר דברי. ברור שיש ויש מה לבקר, והביקורת קשה, משועת, מאשימה וזוֹ עקת עד כדי כך שממעמקי הלב בוקעת צעקה וזעקה: מה קרה לנו — הטחו ועינינו מראות, האם טומטם מוחנו? מה קרה לנו? איך וכיצד יכול היה לקרות מה שקרה במעלות אחרי מה שקרה מקרוב בקריית־שמונה; אחרי שדוברי המשטרה הזהירו כי יום זה, יום 15 במאי, הוא יום רגיש? ומה נורא הדבר אם אמנם הוזרנו על־ידי המודיעין.

איך וכיצד הרשו לקיים טיול זה? ויותר מזה — איך כפו על ההורים, שלא הסכימו שילדיהם ייצאו לטיול, שישלחו את הילדים לטיול, כיוון שהטיול הוא בגדר חובה?

נחרדתי לשמוע קודם מפי חבר־הכנסת בגין, בשם הסוכנות שהשכירה את המכוניות, כי נאמר להם שבשל הידיעה כי מתבלים מסתובבים באזור הם יחזרו יום לפני המועד, ובכל זאת יצאו לטיול. איך קרה כדבר הזה?

איך קרה שמלווי הטיול נהגו כפי שנהגו? אילו הוֹראות, איזו הדרכה ואיזו הכוונה הם קיבלו לקראת הטיול? היכן היה הנשק שלהם? איך אירגנו את השמירה? האמינו כי סחרחרת תאחז אותנו כאשר אנו מצרפים את כל הציורפים האלה על השלומיאילות הנוראה שנתלוותה לכל הטיול האומלל הזה, ולא היה זה טיול רגיל. זה היה טיול גביע־ע — ויש לו בוודאי כללים לבטחונם של המשתתפים. ריבונו של עולם, מה קרה כאן? אחרי האסון בקריית־שמונה השמיעו מימרה כי אי־אפשר למנוע פעולות כאלה. האומנם אי־אפשר היה למנוע את האסון במעלות? נשאל רק זאת: האם אי־אפשר היה להסיר מהמלווים יעמדו במשמרות. עם נשק בידם, וישמרו על המטיילים? שהרי סוף סוף הטיול לא נערך במרכז תל־אביב או חיפה אלא אי שם בישובי ספר. האם אי־אפשר היה למנוע טיול זה?

תרת דה־לוסקס, במלונות המפוארים של אירופה, של דרום־אמריקה ושל אסיה, בנחות וללא חשש, ואיש איננו מגיע אליהם. זה יכול להיות שונה, זה חייב להיות שונה.

בבקשר זה, אדוני סגן ראש הממשלה — אני מזכיר לך זאת — יש אנשים שהוכיחו שהם יודעים לעֹשות זאת יותר טוב מאלה המופקדים על כך. אני חוזר ותובע ללא חשבונות, לא של אתמול ולא של היום: יש לגייס את כל מי שמוכשר לכך. במקרים כאלה מוח אחד, כשרון מעולה אחד, עשוי לחולל בבת־אחת תמורה בטוח — והיו נסיבות בארץ ומוחצה לה.

לשם כך יש להקים זרוע מיוחדת, מצויידת באמצעים ללא הגבלה, אמצעים חמריים, כוח־אדם, כלים.

דבר שלישי — ההתגוננות בבית חייבת להיות מרוכזת תוך מתן סמכות חד־משמעית לזרוע אחת המופקדת על רעותיה. כל מי שהיה בגליל, בקריית־שמונה ובמעלות, יספר לכם שבעיית הסמכויות שם היא בעוכרנו. הכרחה להתגבר על מכלול השאלות של התנגשות הסמכויות — מי אחראי, מהיכן ועד היכן — ולקבוע גורם אחד שהוא המופקד על כל פרשת ההתגוננות בבית.

דבר רביעי — אותנו הם רוצים להכניס לגיטו, אבל להם הגבולות פתוחים — לטורנדטים לנסוע לאזהאר ולחזור; לסוחרים לחנות את הירדן ולשוב, וביניהם מתבלים לרוב. כל החקירות מוכיחות שאת הדרך לכאן ומכאן הם ניצלו למעבר פחות בנוחות שוטרי ישראל, בנוכחות מוכס ישראלי. בזמנים רגילים אפשר היה להתווכח על הגבולות הפתוחים. היום, כאשר הם רוצים להכניס אותנו לגיטו, יהיה המזרח התיכון, לרבות ארץ־ישראל, ומדינת ישראל חפשים למעבר לכל רוצח? יש לחסום את הגבולות מפני שהגבולות הפִּתוחים עולים לנו היום בדם.

דבר חמישי — אנו חייבים להוכיח להם, למדינות הנותנות להם תמיכה ולעולם כולו, שאנו לא נחיה עם נוף של טבח ושחיטה. זה לא יתפקד לחלק אורגאני מהווי חיינו. ברגע שנהיה מוכנים לכך שזה חלק מהנוף — הפסדנו את המערכה, ובל יטיפו לנו מוושגיטון ומשום מקום אחר, כיצד מגיבים, באיזו עוצמה ובאיזה עומק. אחרי מעשה כמו מעלות צריכים לערוש מוסדי ארץ, ולא במברקים ובנאומים, כדי שיהיה ברור לארץ יב שזה כל כך יכאב לו, כל כך לא משתלם, ובהיקף כל כך לא פרופורציונאלי, שלא יחזור על כך. אותו ד"ר קייסינג'ר ידע יפה להורות לחיל האוויר האמריקני — ברגע שלא החזירה לו שבוים בזמן — להרוס חלקים שלמים של האוניו ואת היפונג, ולא היסט — וזאת על־מנת לחזור כעבור עשרה ימים אל השולחן הירוק.

נוכח מצב שבו רוצים להפוך את חיינו לחיים בצל של פוגרום — ותקרא לך בכל שם שאתה רוצה — רק לא השלמה עם נוף של טבח כחלק מהווי חיינו.

ודבר אחרון — נזכיר־נא שהאויב איננו לבנון. המתבלים תבעו לקחת את המטוס לסוריה. האויב אינו גנו רק לבנון, מדינה קטנה, שגם לה יש בעיות, והיא אמנם לא תינקה — אסור בשום אופן להרשות לה להתחמק מאחריות, גם היא חייבת לשאת בתוצאות — אבל האויב המרכזי בנושא זה, מצפון לפחות, הם הסורים.

מצוותי תשמרו ועשיתם אותם, וישבתם לבטח בארצכם. ונתתי שלום בארץ, ושכבתם באין מחריד, והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבור בארצכם, ורדפו חם את אויביכם ונפלו לפניכם לחרב, ורדפו מכם חמישה מאה ומאה מכם רבבה ירדופו, ונפלו אויביכם לפניכם לחרב. ופנית אלכם והפריתי אתכם, והרביתי אתכם, והקימותי את בריתי אתכם". בפסוקים נצחיים אלה אנו שומעים מענה לכל משאלות לבנו: וישבתם לבטח בארצכם, ונתתי שלום בארץ, ושכבתם ואין מחריד, והשבתי חיה רעה מן הארץ, חרב לא תעבור בארצכם, להחזיר לנו כוחו כבימי קדם, ורדפתם את אויביכם ונפלו לפניכם. להחזיר לנו כוח ההרתעה — גם זאת מבטיחה לנו תורתנו: ורדפו מכם חמישה מאה ומאה מכם רבבה ירדופו. להגיע לכל זה שאנו כה זקוקים תנאי אחד ויחיד: אם בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם.

חברי כנסת נכבדים, הגיע הזמן שנראה נכוחה כי עם ישראל אינו עם ככל העמים. עזו כוחה של גבורת עמנו נשאב ממעיין רוח עילאי לא ככל העמים. קיומנו בארצנו תלוי ברוחנו, בקיום תורתנו ומצוותינו. "אם ה' לא ישמור עיר, שווא שקד שומר". יש אדון לבירה. היו ימים שזכינו וראינו נסים ונפלאות למעלה מה-בנתנו. הגיעו ימים ואנו רואים כשלונות למעלה מה-בנתנו. אוי לנו שכך עלתה בימינו. אין אנו אדונים לעצמנו. יש אדון לבירה.

מעל במת הכנסת אני רוצה לומר להורים ולמשפחות השכולות: אסונכם אסוננו. אסון כל בית ישראל, וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'. קשה לנחם, קשה להתנחם. המקום ינחם אתכם ואתנו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

משפחות שכולות, כולנו שכולים, ובייחוד כאשר לא נדע אם השיקולים אשר שקלנו היו שיקולים נכונים.

מי ימנה את כל מה שמתחלחל בקירבנו בהעלותנו על מה שקרה במעלות, במעלות קדושים וטהורים. אין לבנו שקט, אין לבנו שלם כלל וכלל מכל הנסיבות שניסובו באסון מחריד זה, אשר ליבא לפומיה לא גליה אם נעשה את מה שהיה לעשות מתחילתה עד סופה של כל הטראגדיה האיומה של מעלות, מתחילתו של הטיוול, עצם קיומו, ואחר כך תכנונו וההגנה עליו עד סופו, עם כל מה שהיה קשור בהכרעה הגורלית שהובילה למה שהובילה — אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר. לא יובן לרעה כי אני חלילה בא לחרוץ דעה. אני בדעה כי למעלה מכל ספק המכריעים כורח נתם היתה לטובת מעין זאת יש לפעמים אופי שונה, מה שקרה במעלות, שגרר לאסון גורא כזה, ונזכר נסיון העבר שהמחבלים מציגים תנאי זה של שיחרור מחבלים, חשוב ליוזם דיון יסודי לקביעת עמדה לתור פעיה זו של תפיסת בני-ערובה כדי לשחרר מחבלים, ברור שלכל תופעה מעין זאת יש לפעמים אופי שונה, אבל בכל זאת יתרומו הרבה קיום וקביעת עמדה לתופעה זו, אם תעמוד לפנינו, בומן שתעמוד לפנינו. אין כל ספק שדיון זה יביא אותנו לרביזיה יסודית בחוק של הטלת עונש מוות למחבלים.

מי מאתנו אינו מהרהר בימים אלה כמה עלתה לנו עד היום אחזקתו של מפלצת אוקאמוטו, ולוא נהגנו בו

האם עד כדי כך היה זה הכרחי לקיים את הטיוול דווקא ב-15 במאי?

נשאל את עצמנו: האומנם טחו עינינו מראות את אשר לפנינו? אחרי כל הצעות והאזהרות שנשמעו לאחר האסון בקריית-שמונה התחושה היא כאילו אטמו אזינינו מלשמעו, להקשיב ולקבל הצעות כדי למנוע היותם של אסונות כאלה. וכך נוצרה המימרה האיומה כי אי-אפשר למנוע פעולות כאלה. לומר כי יש להשלים עם המצב, אין מה לעשות — גישה זו היא מסוכנת ועלינו להתקומם נגדה.

חלילה וחלילה שנחשוד במי שלא יהיה כי אין אנו נחרדים ומוזעזעים מאסונות כאלה של קריית-שמונה ומעלות. אין עוד כעמנו אשר יזעזע מנטיפת דם. ובכל זאת מה קרה, מה קורה אותנו?

רבתי, הקשיבו, נדמה לי כי הצפירה, התקיעה הגדולה ששמענו ביום-הכיפורים בפרוץ המלחמה, ער-דנה מהדהדת באזינינו. הצפירה לא פסקה. מאז תקיעה גדולה זו של יום-הכיפורים כאילו נהפך עלינו הגלגל. בתקיעה זו כאילו הכריזו על תקופה תוקפנית ארוכה גוראה, תקופה חדשה, לא כתמול שלשום. תקיעה ליובל חדש. תקיעה תרועת שברים, תקיעה ששברה, שעירערה, שפגעה קשות בכל ישותנו. נהפך הגלגל, ועוד איך.

וממול תקיעה גדולה זו נקשיב הקול הקורא אלינו: היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו?

חברי כנסת נכבדים, המצב הוא כל כך קשה, כל כך מדכא, שאיני מסוגל ואיני גם ראוי לומר מה יש לאמור לייסר את עצמנו, לקרוא לעצמנו: אחים, על מה ולמה עשה ה' ככה לנו.

אנו שהתהלכנו עשרים וחמש שנה בקומה זקופה בעזו וגבורה, כל מקום שזרחה רגלנו הצלחנו, רכשנו, השגנו. הרתענו שונאינו, הדפנו אויבינו. וכיום מי מאתנו מתהלך בשוויון-נפש לרוח הנכאים שהשתלטה בנו, מי מאתנו אינו מודאג מהיאוש המכרסם, מאבדן העזו והגבורה, ההרתעה, ואנו מתהלכים אבודי עצות, מה פתאום נהפך הגלגל. מה קרה? האם זה מוצדק? נשווה מצבנו חודש חודש חודשיים, שנה שנתיים לפני מלחמת יום-הכיפורים והמצב כיום. מי יכול להשוות את המצב מיום-הכיפורים שעבר עד יום-כיפור זה.

ובימים קשים אלה, בזמנים טרופים אלה, נטרפה עלינו דעתנו, איש לא יבין שפת רהוה. מתי היינו כה מפולגים, כה מפורדים, מתי ירדו עליונים למטה, מטה מטה כמו היום? הייאמן כי יוספר מה שעובר עלינו על כולנו, על כל המפלגות, על המדינה, על בטחונה, על מעמדה כלפי פנים וכלפי חוץ? איך נהפך עלינו הגלגל?

הצפירה של יום-הכיפורים לא פסקה, היא עוד מהדהדת. תקיעה גדולה כזאת, מי לא ישמע אותה. והשאלה הנוקבת שלא תיתן מנוח לראי: היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו?

אולי הגיעה השעה כי נשמע ונאזין הקול הגדול האדיר, קול תורתנו הקדושה הנצחית, והיא אשר עונה לנו למועקת לבבנו, שם שם בחורה התשובה לכל מה שאנו רואים, לכל מה שמתרחש לעינינו. וזהו אשר קראנו בפרשת השבוע: "אם בחוקתי תלכו ואת

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (פרוש, אברמוב, דרניצקי) —

אשר בו נזכה לאיחודה של ירושלים של מטה עם ירושלים של מעלה.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת דרניצקי (יודין), ואח"כ ריו לחבר-הכנסת לין.

יהודה דרניצקי (יודין) (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הכנסת נתכנסה היום להתייחד עם זכרם של קרבנות הרצח השפל, להביע את הזדהותה עם המשפחות של הקרבנות שבפלו באחד מהאסונות הכבדים שאירעו לשוב היהודי מאז הוא קיים בארץ. נתמלאה עור כוס יסורים בים הסבל והדמעות של העם, של אבות ואמהות של ילדים יהודים. נרשם עוד פרק במארתירולוגיה של הילדים היהודים. הכנסת תמלא את תפקידה בישיבה זו אם תאמר לעם בישראל, לעם בתפוצות, לעמי עולם וגם לאויבים מה היא חושבת לעשות, מה צריך העם לעשות בעקבות האסון הזה, אילו מסקנות מוסריות, פוליטיות ואירגוניות חייב הוא להסיק כדי שאסון כגון זה לא יישנה.

עלו פה על במת הכנסת חברים נכבדים שפתחו ב"חיות שנייה", חיות שנייה של ויכות שיגרת, סי"עתי, עם הממשלה, לעניין ושלא לעניין. והיו חברי הכנסת שהפליגו וניסו לבכות מעל במה זאת את גורל ישראל, כאילו בא קץ ימים. ולאמיתו של דבר אנו חיים בשלב נוסף של מלחמת ישראל על קיומה. יש שאלות לשאול ולא צריך לברוח מן השאלות. כי אין אדם שיהשוב שאסון זה אשר קרה הוא היה אסון מחוייב מציאיות. בקצת יותר עירנות, בקצת יותר זהירות, בקצת פחות שאננות ויותר אחריות, ולאן דווקא בדרך הממשלתי אלא בכל הדרגים ובכל הרבדים של החברה, של מסגרות חינוך, אפשר היה אולי למנוע את ביצוע מזימתם של הרוצחים השפלים.

ובצד השאלות חייבת הכנסת להצביע על הצורך לחיות קצת אחרת. כאשר נתון העם במלחמה אין להת"בייש בקצת יותר זהירות. כאשר אורבת סכנה מעבר לגבול יש טעם רב בקצת יותר כובד-ראש, בקצת יותר שמירה, קצת יותר התנדבות.

יש מקום לקריאה מעל במה זו לישובים השרויים באבל — למעלות, לצפת ולישובי גליל אחרים, כי בימים אלה כל ישוב עירוני, גדול קטן, צריך לחיות כקיבוץ, כמושב לאורך גבולות ישראל, לאורך גבול הדמים של ישראל, תוך צורך לשמור ביום ובלילה.

אינני יודע אם מתאר לעצמו חבר-הכנסת בנין כי בטחונה של ישראל ב-1974 פירושו הצבת חייל או חיילים לשמירה על כל בית-ספר, כל בית-קולנוע, כל מוסד ציבורי. יש לנו עדיין מלהמה וצבא הנגה ליש"אל נושא בכל כובד המלחמה הזאת. ומבלי שיבוא שיי"נוי מרחיק לכת לגבי כל מה שנעשה בחיינו היומיומיים, בלי התגייסות אחרת, בלי היערכות ובלי התנדבות אחרת איי-אפשר לפתור את הבעיות אשר מלחמת הטרור העמידה בפני ישראל.

זאת ועוד: סומך אני על ממשלת ישראל ועל המטה הכללי של צה"ל, שהסיקו את המסקנות הנכונות מן השלב האחרון במלחמה של אנשי טרור נגד אוכלוסייה אזרחית. מניח אני כי בוחנים את הלקחים הנחוצים

כפי שהיינו צריכים לנהוג, היו כבר שוכחים אותו והמחבלים היו יודעים כי את אשר נעשה אין להשיב. דיון יסודי במכלול הבעיה יביא ללא כל ספק לרביזיה.

זעקת המלווים ושוועתם בהלוויות מקרבנות מעלות, קריאתם שהידדה ולא פסקה בשתי המלים "מוות למחבלים", מחייבות אותנו לדון בדרישה זו. אין אנו רשאים להתעלם לא מהדרישה ולא מעצם התופעות החוזרות ונשנות של הצגת תנאי על-ידי מרצחים לשח"ר את המחבלים העצורים בידינו. והרביזיה צריכה לחול גם על המחבלים מהעבר וגם על המחבלים המיתוספים יום יום.

ואני רוצה לומר ללא היסוס היכן טמונה, היכן נעוצה עוצמת האסון מאז נהפך עלינו הגלגל ביום הכיפורים, הרי זה מאז נלקח מאתנו הכושר ללמוד לקח, לא למדנו לקח מהשתעשעותנו ואשלייתנו בכוח ועוצם ידינו היא גרמה לשאננותנו, היא שגרמה למח"ר דלינו, והיא המיטה עלינו אסוננו, הגדול מאז קום המדינה. לקח לא למדנו מהאסון הגדול של מלחמת יום-הכיפורים, לקח לא למדנו מאסון קריית-שמונה. אנו פונים לכל הגורמים בכל המישורים ללמוד לפחות כעת לקח מאסון מעלות. הלוואי שנהא מסוגלים מעשיו ללמוד לקח וה' ברחמי ירחם אותנו "אל תת" שני ואל תעזובני אלוקי ישעי". הורני ה' דרכך.

ובסיום דברי אני רוצה להביא לפני הכנסת דרישת סיעתנו, סיעת החזית הדתית התורתית, ודרישת סיעות החזית הלאומית והליכוד, שגם אני הוסמכתי הודיע בשמם על דרישתנו, דרישת 54 חברי כנסת, לשחרר מיד את אלה שנעצרו אתמול בגלל הפגנתם מול מש"ר ריש ראש הממשלה. אני מבין עד כמה זה מעצבן, אבל איי-אפשר להתעלם מהזעם הגדול העצור בכל רחבי הציבור, מההרדה הגדולה מכל תזווה שהיא בגבולות. אחרי מה שקרה על הגבול בקריית-שמונה ובמעלות תבינו כמה גדולה החרדה.

אמנם כן, אני בטוח שכוונת הממשלה במשאומתן טובה, אבל ברור שגם כוונתם של המפגינים לטובה. כאב, כאב גדול, בושה חכסה פנינו למראה? כיצד הירביל למעצר את המפגינים? איך סחבו את רבה של קריית-ארבע הרב לוינגר? האם זה מה שחסר לנו, להתכתש עם אלה היהודים החרדים לגורלנו, לחיינו? לא כן ייעשה. יש להבין לרווחם.

גם אם אמנם שרי הממשלה המנהלים את המשאומתן חודרי תודעה, ובצדק, כי הם עושים מעשה שייציל את עתידנו, בלבם פנימה גם אתם מפקפקים, ואם אתם מפקפקים, למה לא תבינו את המוחים? וגם אם אינכם מפקפקים ויש כאלה שאינם שקטים נהם מוחים — היתכן כי נאסור עליהם למחות, ויעצרו אותם, יתמנו את פיותיהם? אנו דורשים לשחררם מיד. תנו להם למחות. כולנו מחפשים ביטוי לאיי-השקט שבלבנו.

היום יום כ"ח אייר, יום שבו לפני שבע שנים שוחררה ירושלים העתיקה וזכינו לחזור לשריד בית מקדשנו — הכותל המערבי. היה זה יום גדול. היו אלה ימים גדולים, ימים מרטטים, לחזור למקום בית מקדשנו, ירושלים אוחדה. יום גדול בדברי ימינו, ירושלים מאוחדת. אבל עוד יותר גדול יהיה היום הזה

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (דרניצקי, אברמוב, ליו) —

מיליון יהודים במדינה עצמאית, ותכסיס הרצח השפל לא זו בלבד שלא עקרו אותנו מהאדמה הזאת, אלא אנו עוד הגברנו חיל והתקדמנו.

וחשוב לומר במסגרת בירור זה בכנסת שעמדו לנו ערכינו, יהודיים ואנושיים. אין אנו צריכים לנטוש אותם כדי להזהיר את ראשי אירגוני הטרור כי ירו של העם היהודי תגיע אליהם גם מאחורי גבול, בכל זמן, ותמצא אותם מאחורי כל מחסום.

אך תפילה בלבנו כי לא נידמה להם, לא נגסה לחקות אותם, ונתייצב גם במערכה זאת במלוא שיעור קומה אנושית ויהודית, כפי שעמדנו באתון מערכות שהביאו אותנו לנצחונות הגדולים ביותר בתולדות עמנו היודע סבל.

והדבר האחרון: בל ניפול אנו קרבן לפרובוקציה של אירגוני הטרור. אם מדינות ערב נאלצו אחרי מלחמת יום-הכיפורים, שלמרות מאבוקיה ומשיגיה הוכיחה כי מדינת ישראל היא עובדה קיימת ואין להזיזה, אין להרסה, אין נצחנה; אם הם הגיעו למסקנה כי אין להם מוצא אחר אלא להתחיל בדו-שיח עם מדינת ישראל ולהתחיל לדבר על דרך להסדר כלשהו, הרי זו אחת העובדות המוכיחות את נצחונה הגדול של ישראל במלחמה ארוכה, מלחמה שנמשכת דורות. מלחמה זו אולי לא תסתיים מחר, אבל שלב זה, שלב של משא-ומתן, מצביע בלי ספק על השחר שעור יפציע. ובל נסיק מסקנות, בל ניתפס למעשים, בל נקבל החלטות שישנו — כרצונם של אירגוני המחבלים — את המהלך הזה של ההיסטוריה, מהלך ששינה באופן כה מהפכני את המאזן הכולל, למרות האסונות המת-לויים, לטובת העם היהודי, לטובת ישראל.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הייבור לחבר-הכנסת לין, ואחריו לחבר-הכנסת אליעד.

אמנון לין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-1947 הייתי עד לטבח איום שאירע בבתי-החיקוק בחיפה. שם נטחו יותר מ-40 פועלים. אז, באותם ימים, הייתי בין אלה שנקראו לזהות את ההרוגים. חשבתי, אני עצמי — ואני יודע שרבים חשבו כמוני — שכאשר תהיה לנו מדינה ריבונית, יהודית, אצלנו זה לא יקרה. כולנו עמדנו אובדי-עצות כאשר שמענו על הטבח הנורא הוה המתחולל בבתי-החיקוק. אמרנו: הואיל והאנגלים היו, לא יכולנו לעשות ברגע המאיים מה שצריך היה לעשות. אינני יכול להשתחרר מן ההרגשה שבאותם ימים כל אחד מאתנו אמר לעצמו שכאשר תהיה לנו מדינה לא גרשה עוד שדבר כזה יקרה.

ב-15 במאי 1974, ביום רביעי, הייתי במעלות, בשעה 11. ראיתי בעיני את הרצח הנפשה, הברוטאלי, הערבי של ילדי צפת במעלות. ראיתי מקרוב את הפעולה של צה"ל, של כל שלוחות הבטחון. אני יודע ערבית והבינתי את כל הדו-שיח שהתנהל בין החב-לנים ובין האנשים שלנו.

אני עומד לבקר קשות את הממשלה על מחדליה בטיפול בטרור, אבל קודם שאעשה זאת אני רוצה לומר דברים שראיתי בעיני. ראיתי גבורה יוצאת מן

צים למלחמה במחבלים שנוקטים תכסיסים אלה. מניח אני כי צה"ל ער לצורך להקים יחידה מיוחדת ומאו-מנת לתנאים של מלחמה בטרור, כאשר הטרור מתרחש ומשתולל בבתי-ספר, על גבם של ילדים שנלקחו כבני-ערובה; מניח אני כי צה"ל נתון את דעתו על כך שבכל דור חוזרת ומתחדשת מלחמה של ישראל, וכי נוכח התנאים החדשים קם דור חדש של מפקדים, חיילים, שוטרים ושומרי הגבול, הלומד את בעיות המיר-דף והתפרצות לאובייקטים חסומים באש מחבלים, וכי צה"ל יהיה ערוך בהקדם לפגוש, כפי שפגש בעבר, גם את אתגרי הלחימה הזאת.

אולם יש גם מסקנות שהן מעבר ללקחים מעשיים מיידיים. היה במעלות רצח מתוכנן עד אחרון הפרטים. הכל הוכן, גם אם לא הכל דפק. הוכנה מלת-צופן, כתובות של שגרירים זרים; נקבעה השעה המדויקת לביצוע איום המחבלים. הכל מעיד על כך שהיה פה נסיון של תיכנון מעולה ובדם קר, כאשר גורלם של הילדים משמש קלף בסחיטה אכזרית נגד מדינת ישראל.

ואנחנו חייבים לזכור כי עוד קודם שנורו ילדינו למוות, באותן כיתות סגורות של בית-הספר שהפך להיות מלכודת, עברו עליהם שבוע מיותר. וכך כל שעה, כל רגע באותו יום ארוך, כאשר מולם מכוונים כלי ירייה, רימונים, ומזכירים להם שהם עלולים ליפול קרבנות.

לסאדים הזה אין מלה מתאימה. הכנסת חייבת לומר באזני פארלאמנטים, ממשלות, תנועות ציבוריות, באזני האנושות כולה, כי לא רק רצח ילדים, אלא גם עצם הנסיון התפוס ילדים כדי להפוך אותם לקלף בידי סחטנים, להחזיק בהם כבני-ערובה, לענות אותם עינויים נפשיים ופיסיים ובסוף להוציאם להורג — עצם הנסיון הזה הוא בעיני ישראל פשע לא פחות חמור מאשר הפשע של הרג ורצח עצמו.

ועוד דבר אחד: חייבים אנו מכאן, עוד ועוד פעם, להזים את השקר הגס שבו מטפמים נוער שמאלני באוניברסיטאות, והוא כה מקובל על העתונות של המפלגות הקומוניסטיות בעולם, כאילו רצח שפל זה התחיל עם הקמת המדינה, וכאילו מעשי זוועה אלה אינם אלא רק תגובה על כך שנוצרה בעיית הפליטים. הנהגת התנועה הלאומית הערבית על גילגוליה השור-נים, מימי המופתי ועד לימים אלה כאשר בראש איר-גוני טרור מתייצבים אנשים שמתהדרים באידיאולוגיה "מארקסיסטית ולניניסטית" — מאז ועד עצם הימים האלה, גם כאשר היינו בארץ מתי מעט, גם כאשר איש רציני, ואפילו הוא בעל דמיון, לא יכול היה להעלות על דעתו כי יהודים יכולים להיות איום כלשהו על האוכלוסיה הערבית — גם אז נהגה ההנהגה של התנועה הלאומית הערבית בלשון של רצח, שוד ואונס. עוד לפני קריית-שמונה ומעלות היו צפת, טבריה, חב-רון וקריית-חרושת.

אמנם יכולים אנו לשאוב נחמה מכך כי בתכסיסים האלה, ואולי דווקא בגלל התכסיסים האלה, לא הצליחה ההנהגה של "תנועת השחרור" הערבית אלא קודם כל להטיל אטון על עמה שלה. אז הם שילחו בנו רוצחים מאחורי בית, מאחורי רחוב, מאחורי שכונה — היום הם נאלצים לפגוע בנו מעבר לגבול. ואילו אנו חיים כעם עצמאי במדינה סוברנית, ישוב של כשלושה

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (לין, דרניצקי, אלון) —

לה, כאשר העם נמצא במצב מלחמה, אנחנו עושים את כל הצעדים המתבקשים ממצב אומלל זה שאנחנו רואים לנגד עינינו? המערך מצא לנכון, בימים אלה, להגיש לעם בשורה: ממשלת מיעוט, ממשלת 61. עדיין לא ברור אם תהיה ממשלת 61, אבל לא עלה על דעתם, נוכח הצפוי לנו בקרוב, לומר: הבה נקים ממשלת חירום לאומית כדי לנסות למנוע מקרים כא"ל. לה. יותר מזה, אין לי צל של ספק שהעובדה שהישוב היהודי נראה בעיני אירגוני החבלה מפורד, מעודדת את החבלנים לצאת להרוג ולרצוח בישראל. אחת התשובות למתרחש באירגוני החבלה היא ממשלת ליכוד לאומי. ואתם מביאים בשורה למדינות ערב: ממשלת מיעוט.

ברגע הגורלי הזה — ואני אומר "ברגע הגורלי הזה" כי ברור לי שהמחבלים לא ירפו מאתנו — דוקטרינת השמדת ישראל בארצות ערב, חברי הכנסת, נמשכת. רק לפני זמן קצר ראש הממשלה קראה לנו מעל הבימה הזאת מה הם מתכוונים לעשות. ואנחנו מול זה מתווכחים. מתווכחים על מה? מישור אמר שאנחנו רוצים לתת פיסת קרקע תמורת פיסת שלום. איזה שלום? על מה מדובר פה בכלל?

אני בעד הפרדת כוחות. אבל אני רוצה לשאול את חברי הכנסת, ובעיקר את אנשי המערך: האם מול העובדה שדוקטרינת השמדת ישראל נמשכת ומול האמנה הלאומית הפלשתינאית אנחנו נמשיך במשא ומתן על הפרדת כוחות נוספים, על נסיגות נוספות, כשברור מראש שברגע שאתם תחליטו להיעצר באיזה מקום צפויה לנו מלחמה טוטאלית בכל התחזיתות? מפני שבכל מפגש ובכל הכרזה של כל מנהיג ערבי, כשהוא מדבר אתכם, הוא אומר דבר נוסף: שיחרור כל "הש"טחים הכבושים", לפי שפתם, מ"1967, והחזרת "הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתינאי". מדוע אתם, אנשי המערך, אנשי ממשלת ישראל, המנהלים משא ומתן עם ארצות ערב באמצעות קסינג'ר, מדוע לא תנסו לשאול מה מסתתר מאחורי הכמיהה הזאת, האים"ר רה הזאת "תחזרת הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתינאי"? אנחנו על כל פנים לא שמענו את זה.

פנן ראש הממשלה אלון:

אבל הפיסקאות הללו לא כלולות בהסכמי הפרדת הכוחות.

אמנון לין (הליכוד):

אני שואל מדוע זה לא כלול, מדוע לא ביקשתם אתם תשובה בהסכם הפרדת הכוחות מה ממשעות "החזרת הזכויות הלגיטימיות של הפלשתינאים", וסגן ראש הממשלה, אתה יודע בדיוק כמוני שאם זה לא הופיע במשא ומתן להפרדת כוחות ברמת-הגולן, זה הופיע כשאתה תשב אחורי קונייטרה. האם זה לא היה הגיוני יותר שתשמע זאת כשאתה יושב במזרעת-בית-ג'אן?

חברי הכנסת, אני בטוח שהעם איננו מצפה מאתנו לקינות ולבכיות על מה שעובר עלינו. קרה לנו אסון איום. אבל אנחנו חייבים לתת לעם תשובות על כמה שאלות. לשם כך אנחנו מקיימים את הדיון הזה.

השאלה הראשונה, והיא מתבקשת כאן: האם פע"ל הממשלה בצורה נכונה ואמיצה מראשית השתל-

הכלל של החיילים שלנו. זה לא דבר פשוט. לעתים קל יותר לתקוף משלש כאשר ברור מי האויב ואיפה הוא וברור שאינך הורג ופוגע בילדיך. הרבה יותר מסובך לגלות גבורה ותושייה כאשר אתה עומד בן-סיבות שבהן עמדו חיילינו בקרב לא-קרוב זה. כאשר הכנסת דנה במקרה אומלל זה, בפשע-אסון זה, היא חייבת לשלוח עידוד לחיילים. הם היו מוועזעים. הם היו מוועזעים מפני ידעו שהם הולכים לקרב מאוד לא טבעי. הם עשו זאת כמיטב יכולתם.

דווקא מפני שאני עומד לבקר כאן קשות כמה דברים, רצוני לומר שהייתי עד גם להסתכנות של אחד האנשים שניהלו את המבצע הזה. עמדתו במרחק של 6 מטרים ממנו, במשך כל היום. אני מדבר על שר-הבטחון משה דיין. לעתים חשבתי: מה מריץ את האדם הזה להסתכן. הוא היה במרחק של שלושים מטרים מהצלפים. אומר יותר מזה: יש לי ביקורת קשה על הרבה דברים. תיכף אומר אותם, אבל מפני שהבינתי כל מלה שהתנהלה בין המתורגמנים של החפ"ק — חבורת הפיקוד הקדמית — לבין החבלנים, הבינתי בדיוק את ההכסטים שמנסים לעשות כדי להשיג את מירב ההצלחה, כדי להשיג מינימום פגיעה בתלמידים. זאת חייבים לומר גם כאשר באים לבקר. אבל, חברי הכנסת, כאשר ראיתי את הפשע הזה — נכנסתי לחדר מיד אחרי הקרב ועזרתי להוביל את הנפגעים באלון-קוט; באותם רגעים נוראים כל אחד מבין שלא יכול להיות רגע קשה יותר, לכל אחד מאתנו — חשבתי שאם יחד אתי היו רואים זאת עוד סוג מסויים של אנשים בארץ הזאת, אותם אנשים המנהלים אתנו ויכוחים על הקמת מדינה פלשתינאית, אלה שמטיפים לנו, גם פה, אלה שמסבירים שאינם מסוגלים ללכת אתנו יחד מפני שיש להם ויכוח אתנו — על מה? על שומרון ויזרדה, מפני שצריך להגיע לאילו שהם הסדרים עם הפלשתינאים — רציתי שיראו ויבינו עם אילו פלשתינאים אנחנו צריכים לשבת. אולי רק שבוע לפני הפשע הנורא הזה נפגשתי עם אחד הפעילים של מפ"ם — מוחמד ותד. הוא התחיל לספר לי על בשורה חדשה שהגיעה לארץ-ישראל ממנהיג דגול, מארקסיסט מתקדם ושמו חוואתמה, ושאני יודע מה קורה באיר-גוני החבלה. לא כולם ג'ורג'י. או ג'ורג'י חבש היה הנורא ביותר. שאלתי את מוחמד ותד: על סמך מה אתה מדבר? האם יש לך מגעים אתו? האם מישור מכס מדבר האם? תשובתו היתה: יש דברים שאיני יכול לומר, אבל תדע שיש מגעים. מוחמד ותד יושב, נדמה לי, במזכירות מפ"ם. הכנסת חייבת לדעת אם זה נכון שיש מישור מהכנסת, או מהמפלגות של הכנסת, שניהל משא ומתן עם חוואתמה?

יהודה דרניצקי (יודין) (המערך):
אל תספר מעשיות.

אמנון לין (הליכוד):

לא אמרתי ולא קבעתי שקיימים מגעים עם חוואתמה אבל אני רוצה לדעת אם יש דבר כזה. מעל דפי העתונות חוואתמה הפך להיות סמל המדינה-המקראית המארקסיסטית.

מצד שני, חברי הכנסת, אני רוצה לשאול את חברי הכנסת הנוכחים כאן: האם כולנו, ובעיקר אנשי המערך, יכולים לשים יד על הלב ולומר שברגעים כא-

חברת י"ז, ישיבה מ"ז

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (ליון, אליעד, מאיר, הר-ליץ, אברמוב) —

ראשי-הממשלה ג. מאיר :
מדוע ?

אמנון ליון (הליכוד) :
יפקפק ויהסס.

ראשי-הממשלה ג. מאיר :
מדוע ?

אמנון ליון (הליכוד) :

מפני שאם לא תקום ועדת חקירה פארלאמנטארית, יהיה תמיד הספק שמא זה לא היה אמת.

ראשי-הממשלה ג. מאיר :

שמענו את הנאומים של המנהיגים שלך היום. יש להם כבר דעה. הם לא צריכים לחקור.

אמנון ליון (הליכוד) :

גם זה לא נכון. אף אחד מהם עדיין לא קבע דעה.

שרי-המשרה ש. הלל :

אתה לא צריך להעסיק את העם ולעורר את זעמו; הוא בוודאי לא מצפה לזאת ממך.

אמנון ליון (הליכוד) :

מתי שמעת שאני מעסיק את העם ? למען טובת העניין, לדעתי, אתם, את, גברתי ראש הממשלה, היית צריכה לקום ולהציע כאן ועדת חקירה פארלאמנטארית. אז זה היה מובן יותר לעם. אנחנו גם נצביע על כך, אבל אני חושב שזה היה טבעי אילו זה היה יוצא ממך.

(חברי הכנסת מ. ידיד קורא קריאת - ביניים)

חברי-הכנסת ידיד, אני כבר מוגבל בזמן; אני רוצה לסיים.

חברי הכנסת, השאלה השלישית נוגעת לצה"ל. ודווקא מפני שהיא נוגעת לצה"ל אני חושב שזהו בדיוק התחום שוועדת חקירה פארלאמנטארית לא היתה צריכה לעסוק בו. בשני התחומים הראשונים — כן; בתחום הזה אני מצפה שצה"ל יקים ועדה שתדון בדבר אחד, או בכמה דברים קשורים: האם עד עכשיו אנחנו ממשיכים להיות מפוכחים במידה מספקת לתחבל תחבולות, כפי שהיינו יודעים זאת בימי פלמ"ח, בימי אצ"ל, בימי לח"י, בימי יחידה-101, בימים שהיו לנו אנשים שתחבולו תחבולות מזהירות כדי להילחם בטרור ? נדמה לי שבמקום כלשהו איבדנו את התושייה, הייתי אומר הגאונות, שהיתה לצה"ל בעבר.

שאלה רביעית — אני כבר מגיע, אדוני — — —

היו"ר ש. ז. אברמוב :

אתה מגיע לשאלה הרביעית.

אמנון ליון (הליכוד) :

אגיע גם לסיכום. אני מדלג על הרבה. שאלה אחת או שתי שאלות — לא אעזוב את המקום הזה מבלי שאומר אותן.

מדוע העולם, למרות רצח כזה, מדוע העולם —

טות המחבלים על בית-הספר במעלות ? אני, חברי הכנסת, אינני מוכן לענות על כך. אבל אומר דבר אחד שאני יכול לומר, מפני שהייתי שם: בצהריים שמעתי ברמקול שהם דיברו על כך שאת הצופן נקבל כשיגיעו המחבלים המשוחזרים, שהם הציעו אותם, לדמשק. בערך בשעה 2. שמעתי את זה. זה לא שמישהו מספר לי.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית) :
נו, אז מה ?

אמנון ליון (הליכוד) :

חכה רגע. אני שואל שאלה פשוטה. השאלה שלי, תתפלא לשמוע, חברי-הכנסת אליעד: מדוע הממשלה לא אמרה לעם בישראל, באותו אומץ כפי ששמענו היום, שאמנם כבר בשעה שתים היה ברור מה הם רוצים, ואסביר לכם מדוע. כי אני לא הייתי נותן אמון בשום מחבל שהיה שם, שהציע לנו לשלוח 50 ילדים לדמשק. מדוע לא נגיד זאת לעם ? העם היום במבוכה. לעם לא ברור אם עשינו את כל הפעולות האמינות כדי לשחרר את הילדים האלה. מדוע לא אמרנו לעם באופן ברור מה נדרש מאתנו, כבר באמצע היום ? ואומר אחר כך מדוע זה היה חשוב.

השאלה השנייה: האם נקבעו מראש הוראות וסי-דורים במשרד החינוך, במשרה, בצו"ח, שהיו יכו-לים למנוע אסון מחריד זה ? אני רוצה לומר: לפי הערכתי צריך להמשיך לטייל. אסור להשבית את החיים, ודווקא של צעירי ישראל. אבל אי-אפשר לומר אמירה סתמית כזאת מבלי לדעת בבירור שיש לא-מירה זאת כיסוי בטחוני. ואתה לא יכול לומר, אדוני סגן ראש הממשלה, שיש לזה כיסוי בטחוני. אם יכלו להיות כל כך הרבה מחבלים — ואני לא אפסוק כאן, כי על כך תהיה ועדת חקירה — אני רוצה לומר: העם חייב לקבל על כך תשובות.

ולפני השאלה השלישית: על שתי השאלות הללו יכולה לענות, לפי דעתי, רק ועדת חקירה פארלאמנטארית. אינני מאמין שוועדה זו, גברתי ראש הממשלה, שאת מציעה הוכל להגיע למסקנות אמינות.

ראשי-הממשלה ג. מאיר :

מדוע ? מפני שלא לה יש כבר פסק-דין מוכן מראש ?

אמנון ליון (הליכוד) :

לא. גם לי לא היה, גברתי ראש הממשלה, אבל אומר לך בגלוי מדוע. מפני שנניח שהם באמת יגיעו למסקנות נכונות, אוביקטיביות — אם כי זה בספק, אבל נאמר שזה יכול להיות — — —

אסתר הרליץ (המרעך) :

איך זה אתה מעו להגיד... דברים כאלה ?

אמנון ליון (הליכוד) :

חברת-הכנסת הרליץ, אני יכול לומר זאת. זאת דעתי.

אבל אני רוצה לומר לגברתי ראש הממשלה: גם אם זה יהיה כך — אני יכול להיות בטוח שהעם יפקפק בזה.

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (לין, אברמוב, אלון, אליעד) —

לה, פה ושם היה קופץ מישהו בעל יזמה ואחריו כל התלמידים, וייתכן שמשוהו היה קורה אחרת.

חברי הכנסת, לסיום דברי אני רוצה לומר רק משפט אחד. הטרור הערבי נמשך ויימשך כל זמן שהדוקטרינה של השמדת ישראל מקובלת בארצות ערב ובאירגוני החבלה. נדמה לי שאתם, ממשלת ישראל, חייבים להכין את העם למלחמה, להכין את הנוער למלחמה. נוער למלחמה — זה מה שפעם טבנקין אמר לך ולי כשהיינו בפלמ"ח. להכין נוער למלחמה פירושו לחסן אותו כנגד כל מיני פיקניקים כאלה. כזה שהיינו עדים לו ברמת-גן בשבוע האחרון; כנגד "שיח לור-חמים", כנגד "מרד השמיניסטים", אם אתה תקבל בר-צינות שאנחנו עומדים לפני משימות נוראות להתגבר על כל הטרור הזה, שמי יודע עד מתי הוא יימשך, אדוני סגן ראש הממשלה, תדע שחובתנו להכין את הנוער לקראת מלחמה, ומי יודע כמה זמן היא תימשך.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הייבור לחבר-הכנסת אליעד, ואחריו לחבר-הכנסת וילנר.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבל שחברי הכנסת לין מצא לנכון לעורר עכשיו את הוויכוח המדיני. הוויכוח הזה קיים, והוא ויכוח נוקב ומכובד. כשם שאני מכבד את דעותי, הייתי רוצה שהוא יכבד את דעותי, והייתי רוצה שהוויכוח הזה יתנהל בהזדמנות נאותה ולא בנתונים כאלה, כשאנחנו דנים בנושא בפני עצמו. הייתי אומר לך רק זאת: אני חולק עליך בכל מלה שאמרת בקשר לתגובת העולם ובעניין יהודה ושומרון. אבל לא ארחיב על כך את הייבור, אינני יודע אם יעמוד לרשותי אותו זמן ממושך שעמד לרשותך.

שלושים יום בלבד חלפו מאז הטבח בקריית-שמונה, ואזרחי ישראל הועמדו המומים בפני אחד המאורעות האיזמים שידענו בתוככי ארצנו. כמה ננחם את השכולים וכיצד נוכל להתנחם? תלמידים שיצאו לטיול לפני החלת מערכת החינוך ולפי הרשאה של המשטרה, ולנו בתוך בית-ספר בעיירה מעלות, הפכו לבני-ערובה בידי שלושה מחבלים אשר ביצעו בהם את איזומיהם וטבחו בהם ללא רחם. הזעם מסעיר כלפי רוצחים שפלים אלה. אך נפנה קודם כל את השאלות פנימה, אל אלה הנושאים באחריות לבטחון הפנימי. והשאלות רבות וזקוקות. אם נשמיע אותן בקול כואב ונועם, כוונתנו ותקוותנו היא שיוכלו לשמש להפקת לקח לקראת העתיד, אשר סימני זוועות מאותתים לנו מאופקים קרובים ביותר.

השאלה הנוקבת הראשונה היא מה פירושו של רשיון משטרה, אדוני שר המשטרה. האם פירושו חותמת גומי, או ידיעה של הגופים האחראים, המתייבת אותם למעקב אחרי הטיול, לבדיקה, להתעניינות, לפחות להימצאותה של ניידת משטרה הפוקחת עינה על עיירה הנמצאת בגבול, ואשר לא מעט נאמר ונכתב על הסכנות האורבות לעיירה זו? לא שמענו על הימצאותו של שוטר אחד במקום. כיצד זה קרה?

אני רוצה לשאול את ממשלת ישראל, שאני שותף בה: האם אחרי מה שקרה בקריית-שמונה ישבו וש-

אם כי גינה פה ושם — בכל זאת הבין את מניעי הפלשתניאים? גברתי ראש הממשלה, אני רוצה לומר לך: לדעתי הדבר נוגע קודם כל לנו, ואל נאשים את העולם. אני חושב שאנחנו אשמים בזה במידה רבה מאוד. אם לאחר מלחמת ששת-הימים, כאשר שיח-רנו את יהודה ושומרון, הכרזנו עליהם כעל שטחים מוחזקים, כלומר על עצמנו הכרזנו כצבא מחזיק שטחים לא-לו, כובש ארץ לא-לו — למעשה הענקנו להם את הזכות הלגיטימית להיאבק על ארץ שהיא שלהם, מבלי שלנו יש זכות עליה. ואם זאת ארץ שלהם, גברתי ראש הממשלה, ויש להם זכות להיאבק עליה — ברור שהעולם איננו מדקדק כל כך בביררת האמצעים.

סגן ראש הממשלה י. אלון קורא קריאת-ביניים)

ולכן, אדוני סגן ראש הממשלה, אתה יודע בלבך שאני צודק. אני מכיר אותך. ואני אומר לך שאינך יכול לבוא בטענות לעולם הרחב אלא לעצמך, שלא הכרות על השטחים האלה כעל שטחים משוחררים.

אומר לך יותר מזאת — — —

היו"ר ש. ז. אברמוב:

זאת נקודה טובה לסיים.

אמנון לין (הליכוד):

אפילו רצית לוותר על השטחים — למען העניין הייתי צריך להכריז עליהם כמשוחררים.

השאלה האחרונה נוגעת ישירות לך, אדוני סגן ראש הממשלה. אני רוצה להגן על הצעירים האלה. רבים מאוד בציבור שואלים איך זה קרה ש-80 ילדים לא ניצלו הזדמנות ברגע מסויים, ברגע קריטי, כדי לתקוף את המחבל ששמר עליהם, אחד או שניים.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

אני מציע לא לדון על כך.

אמנון לין (הליכוד):

אינני נכנס לזה. אומר רק דבר אחד. דיברתי עם כמה מהילדים בבית-החולים. הם אמרו לי שבשלב מסויים אמנם התכוונו לעשות זאת. אבל כשהם שמעו בטראניסטור שישראל החליטה למסור את המחבלים, הם עשו ביניהם את החשבון שזה לא כדאי. אני שואל עכשיו כאן: האם אנחנו יכולים להשאיר את הילדים האלה או את הציבור בהרגשה שמשוהו לא היה בסדר? מדוע לא יבא הדבר שמסרתי כרגע לידיעת הציבור?

ודבר שני שאתה צריך לקחת לתשומת-לבך, שאנחנו צריכים לקחת אותו לתשומת-לבנו: האם בבתי-הספר, בגדנ"ע, מתרגלים את הילדים, עושים להם תרגולות של התגברות על מצבים כאלה, גם במצב יותר גרוע או אפילו פחות גרוע? אנחנו יודעים מה נעשה בגדנ"ע, אנחנו יודעים מה נעשה בבתי-הספר. אין שום סיון לתרגל את הילדים. לדוגמה, רק לפני יומיים זימנו את הילדים בבית-הספר הריאלי והתחילו לתת להם תרגולות למקרה כזה, ואשר למקרה שלפנינו — הילדים, אף כי שמעו על הדברים בטראניסטור שעומדים לשחרר את המחבלים ייתכן שאי-לו היו מתורגלים להתגברות על מחבלים במצבים כאלו

שפיר. אני שואל שאלה אחת שאין לי עליה תשובה ברור. נדמה שהיא הופיעה בכלי התקשורת שלנו. הם סיפרו שיומיים לפני 15 במאי עזבה יחידת הצבא, שהייתה מופקדת על השמירה במעלות, את העיירה. אני רוצה לשמוע תשובה, ואני מקווה שנשמע אותה. כשיאנחנו באים להביע את כאבנו בבית הזה, אני חושב שזכותנו האלמנטארית היא לקבל תשובות על שאלות מכאיבות אלה שאינן נותנות לנו מנוחה. אני רוצה לקבל תשובה אם ידיעה זו נכונה, האם באמת יומיים לפני הטבח הזה עזבה יחידת צבא שהייתה מופקדת על בטחונה של מעלות; ואם נכונה הידיעה, קשה להתאפק מלזעוק, מה קרה לנו ולתושבינו?

העלינו מעל דוכן זה בהודמנות אחרת את השאלה: מי בעצם אחראי על בטחון הפנים במדינה? האם יש רשות אחת האחראית ישירות, שנושא בטחון הפנים הוא האתגר לקיומה ולפעילותה? דיברנו בזמננו, שהמאבק נגד המחבלים הוא מלחמה על חזית המיורדת. וכשם שלכל חזית בישראל יש פיקוד הנושא באחריות לאותה חזית, כך יש להקים, ומיד, פיקוד האחראי לחזית המלחמה במחבלים. לפיקוד זה דרוש שות שלוש זרועות ראשיות: הזרוע הנושאת באחריות לבטחון פנים, הזרוע לניהול המלחמה במחבלים בביססיהם ובמחנותיהם, והזרוע המבטיחה את בטחונם של אזרחי ישראל ומוסדותיה בחוץ לארץ ובדרכי התחבורה שלה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, צמאון דמים תהומי מלווה מאז ומתמיד את מאבק המחבלים נגד מדינת ישראל. אולם מטרת המלחמה של המחבלים חרוטה באותיות רבתי ומוצהרת לאור השמש: הם שוללים את זכותו של העם בישראל לחיות חיים ריי-בונים, חיי אדנות ועצמאות בארצו. זאת למעשה מטרות הפעולה של חמיסת בני-ערובה. רצונם איננו בשיח רור מחבלים כעיקר. העיקר בעיניהם הוא פגיעה בריבונות של ישראל לעיני כל העולם, כאשר הם מכתים בים לנו את המהלכים ושמים חוקי המדינה ללעז.

כאן החזית המחייבת לא פחות מחזיתות אחרות את מלוא המאמץ המחשבתי, הבטחוני והצבאי שאנו יכולים לגייס כדי לעמוד בחזית זו.

אינני מקבל את דברי ההצטדקות, כאילו פיועים כאלו אפשריים בכל מקום, ואי-אפשר למנוע אותם, כשם שאינני מקבל את דברי ההסבר שאנו בעד המשך החיים הנורמאליים במדינת ישראל. אין לדברים אלה ולא כלום עם המציאות שנקלענו אליה. אפשר להבין שאי-אפשר לסגור הרמטית כל מקום ולהגן עליו. אולם אין לקבל טיעון כזה בקשר למקרים שב-הם אולת היד ממש זועקת. אין זה רלבאנטי להשמיע דברי הצטדקות במקרים כאלה. אני רוצה להזהיר: דברי הצטדקות כאלה, כאשר משמיעים אותם, פוגעים בבחינת הפיק את הלקחים המתאימים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נעבור עתה לתגובות בעולם. העולם ממחר להגיב כאשר ישראל יוצאת להגן על בניה. אנחנו שומעים כבר את דברי המתחסדים בעולם המבקרים את תגובתה של ישראל על טבח ילדים בבית-ספרם. ואני שואל: האם ניתנה תשובה לאותם מתחסדים: אדרבה, בואו אתם, דעת-הקהל הבינלאומית, מעצבי המדיניות הבינלאומית,

אלו כיצד אנחנו מחסנים את העיירה מעלות, כעיירה שלומי וכעיירות אחרות בגבול? אני שואל שאלה זו, ואני מעוניין לדעת כמה ישיבות הוקדשו לנושא זה ומה סוכם בנושאים הללו? אנחנו צריכים לראות בטלוויזיה ששלושה מחבלים בסך-הכל משתוללים בעיירה בת אלפי נפשות, ואין אחד שיכול לעמוד בפניהם. והרביסרן של הג"א אומר: אני שיערתי שזאת היסטוריה. יש עכשיו מלה חדשה: היסטוריה. היתה היסטוריה. לכן הוא נשאר בבית וחוכה עד שביאו לו ידיעות. הוא לא יצא מיד כדי לראות מה קורה עם היסטוריה הזאת.

נשאלת השאלה מה היתה תכנית ההתגוננות, אם היתה כזאת, מיד לאחר הטבח בקריית-שמונה. האם צוות המוחות המופקד על בטחון ישראל לא ראה את הנוהל האפשרי, שאחרי קריית-שמונה יבוא תורה של אחת מהעיירות הנמצאות באותו גבול?

שמעתי למשל — ואני באמת רוצה להביא את הוויכוח הזה לפני שר החינוך — שמעתי ממנכ"ל משרד החינוך את הדברים שאמר בטלוויזיה. הוא אמר שהמחבלים פתחו להם יעדים חדשים, והאחד מהם הוא לתפוס תלמידים כבני-ערובה. כדוגמה לכך הוא נתן את נסיונם של המחבלים בקריית-שמונה, שתחילה פנו לבית-הספר ע"ש יאנוש קורצ'אק במטרה לחכות לבוא הילדים ולתפוס אותם כבני-ערובה. שאלתי: האם הרעיון הזה, שהמחבלים הציבו להם כיעד לתפוס ילדים כבני-ערובה, לא בשל אצל המנהל הכי ללי מיד לאחר המאורע בבית-הספר יאנוש קורצ'אק? לפי עברו של המנכ"ל אני מניח שהרעיון הזה היה צריך להבשיל אצלו מיד אחרי מה שקרה בקריית-שמונה.

פסח גרופר (הליכוד):
למה לא לפני כן?

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
לא, לפני כן זה אולי קשה. אבל אני אומר את הדברים האלה במפורש: כשקרה מה שקרה בקריית-שמונה התאפקנו, הבינונו שיש דברים שאינך יכול למנוע, שיש דברים שמפתיעים אותך. אבל שזה יקרה אחרי קריית-שמונה?! כאן השאלה... ואני שואל את המנכ"ל: אחרי שראית את מה שקרה בבית-הספר יאנוש קורצ'אק — האם לא עלה בדעתך שדבר כזה יכול לקרות לתלמידים שלך? הרי אתה יודע שתלמידים יוצאים לטיולים, שהם ילדנו בבית-ספר. האם לא עלה על דעתו של המנכ"ל לבדוק דבר זה? ועוד 15- במאי, אחרי כל אותות האזהרה שניתנו? כמה אותות אזהרה עוד אפשר לתת לעם הזה כדי לעורר אותו? כל העיירות היתה מלאה באותות אזהרה. אני יודע שמוסדות הבטחון הזהירו. האם אחר כל זה לא יכול היה מנכ"ל משרד החינוך העלולות על דעתו, שמה שהוא חשב על בית-הספר קורצ'אק יכול לקרות במעלות? מצער מאוד.

הייתי רוצה לשמוע כאן גם תשובה אחת מוחלטת, ולזה אין צורך לחכות לוועדת חקירה, על שאלה נוספת. אני מביע את צערי על כך ששר הבטחון איננו נוכח כאן כרגע. ייתכן שיש לו סיבה טובה לכך שהוא אי-ננו כאן. אבל אני רוצה לומר שאין דעתי נוחה מהדברים שאמרו כאן, שבהם תיאר את המצב כאילו הכל

יחד עם הוקעת הפשע הננו תובעים הקמת ועדת חקירה פארלאמנטאריה, בהשתתפות נציגי כל הסיעות בכנסת, אשר תבדוק את צעדי הממשלה בקשר למאורעות בעיירה מעלות, באשר רבים מערערים על עצם הפעולה הצבאית מצד הממשלה ועל אי-מיצוי האפשרויות למנוע את האסון בעזרת נציגי מדינות, כמו צרפת ורומניה, אשר הביעו את נכונותן לתת את שירותיהן הטובים. השאלה הנשאלת בפי כל היא: האם נעשה הכל כדי להציל את הילדים? נציגי צרפת ורומניה מערערים בפומבי על נכונות הגירסה של ממשלת ישראל ראל בעניין המאורעות במעלות ביום המר של 15 במאי. גם בציבור יש הרבה סימני שאלה. היום היתה ראש הממשלה זהירה בדבריה בכנסת, ואמרה שהואיל והיא מינתה ועדת חקירה של שלושה אישים, היא מעדיפה שלא לשחזר את המאורעות. ראש הממשלה אמרה עם זאת, שהממשלה הסכימה לשחרר 20 אסירים כדי להציל את הילדים, אך בגלל תקלה טכנית, לדבריה, בעניין הקוד, לא בוצע הדבר. מצד שני הכריז שר הבטחון עוד לפני ימים מספר, ב-16 לחודש, ואני מצטט לפי "מעריב" מן ה-17 לחודש: "אם היתה דרך לשחרר את הילדים במעלות היינו עושים זאת ומחליפים אותם במחבלים שבידינו, אך באיזה מקום הדבר הקובע הוא לא להיכנע לסחטנות ולהיגו במחבלים. בחשבון ההיסטורי שלנו עם המחבלים אסור שנגיע למצב שהם יקבלו את מבוקשם ויציאו חיים. אינני מצטער שהי אירוע נגמר בלי שהמחבלים שוחררו, הם סבלו הרוגים ולא קיבלו את מה שרצו לקבל. אולי זאת הדרך, וייתכן שאותם קרבנות שסבלנו אנתנו יצילו מאות ילדים אחרים".

היום בכנסת אמר שר הבטחון כי הוא מתנגד להחלטת הממשלה בעניין שחרור אסירים תמורת שחרור בני-ערובה ואף התווכח עם דברי ראש הממשלה שאמר: "ההודמנות קודמת כי 'אין לנהל מלחמה על גבם של ילדים'".

צריכה, לכן, ועדה שתחקור כל זאת, אך הוועדה צריכה להיות רחבה יותר ומייצגת יותר ולא אותה ועדה שימנתה ראש הממשלה. לכן מציעים אנו ועדת חקירה פארלאמנטאריה שיהיו מיוצגות בה כל הסיעות בכנסת, כדי שהחקירה תתנהל ללא משוא פנים. כן אין להגביל את תחום חקירתה של הוועדה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יחד עם הוקעת הפשע במעלות הננו נגד מוסר כפול. פגיעה בחפים מפשע, בנשים וילדים היא פשע בכל מקום. ההפצצות שביצע חיל האוויר וחיל הים על כפרים ומחנות פלתיים בלבנון —

מגן ראש הממשלה י. אלון:
אלה הפצצות על בסיסי מחבלים.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אתה יודע שזה לא כך.

— שגרמו לקרבנות רבים בקרב אזרחים חפים מפשע, ובכללם נשים וילדים וגרמו הרס וחורבן, הם מעשי פשע אשר כל מי שעניין השלום והבטחון יקריש לו חייב לגנותם ולהוקיעם.

ידידיה בארי (הליכוד):
יש שם בסיסי מחבלים.

אתם מוקדות האו"ם, אתם מוסדות הדת והתרבות, אתם אנשי הרוח והמוסר בעולם, אם יש בכם אל ולאל בכם נתיב, בואו וקראו לכל הצדדים לסיכסוך להוציא קודם כל נשים, ילדים וטף מהסיכסוך. האם יכולים אתם להעלות במחשבתכם אפשרות שילדי ישראל ייטבחו בבית-ספרם ובני הטובחים יציאו במחול וירקדו בשקט ובשלווה?

הייתי רוצה לדעת אם הבאנו את הדברים האלה בכל כוחם של אמצעי התקשורת לגופים הנוגעים בדבר, כדי להפוך את הנושא הזה לנושא יומיומי הלווחץ על דעת-הקהל ללא מנוחה וללא הפסקה, כדי להכריח את העולם לקבוע אחת ולתמיד את עמדתו מראש: האם הוא מוכן להעמיד את התביעה האנושית הזאת של הוצאת אזרחים חסרי מגן, נשים וטף, ממשחק הדמים, אם הם מוכינים לעשות זאת, נקבל זאת בברכה. אבל אם הם מסרבים או הם נכשלים, הם חייבים להודות בכשלונם. והם חייבים להכיר בזכותן של ישראל לכל מעשי התגוננות. ישראל זכאית לצאת ולתבוע את המחיר הכבד האפשרי לדם בניה.

עם ישראל ומדינת ישראל, כוחם אתם לעמוד גם במלחמה אכזרית זו. אולם מוטלת עלינו החובה, ויש ביכלתנו לעשות זאת, לצמצם עד למינימום את המחיר שאנו משלמים, ולא משום חוסר יכלתנו אלא בגלל חוסר ערבותנו.

תפילתי היא שלא נצטרך עוד לשלם מחיר בעד ההתעוררות, ההתערענות וההתחדשות שנתבעת מאתנו כיום, ללא כל דיחוי, כדי לפגוש את הבאות.

הו"ר ז. אברמוב:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת וילנר, ואחריו לחבר-הכנסת לוי.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זועזענו יחד עם כל הציבור לשמע הידיעות המחזירות ממעלות. התקפות על אזרחים חפים מפשע, תפיסת ילדים כבני-ערובה וסיכון חייהם הם מעשים נפשעים הראויים לגינוי ולהוקעה. שום מטרה איננה מצדיקה התקפה על אזרחים חפים מפשע. יש לשלול עקרונית פעולות כאלה. המאקסיטיסטי-לניניסטים התנגדו תמיד ומתנגדים גם עתה לשיטות מאבק בלתי-אנושיות ופסולות. פעולות טרור נגד אזרחים וילדים חפים מפשע מביאות אך נזק חמור למטרה שלקידומה כאילו הן נעשות, ובמקרה דנו, למאבקו הצודק של העם הערבי הפלשתינאי למען זכויותיו הלגיטימיות.

אנו מוקיעים את הפשע, משתתפים באבל הכבד של המשפחות ומאחלים הבראה מלאה לפצועים.

עם זאת אסור לשכוח, כי אסונות כאלה צומחים על רקע המשך הכיבוש של השטחים הערביים, המשך הטראגדיה של העם הערבי הפלשתינאי הנתון זה יותר מדור במצב של פליטים ללא זכויות ומולדת.

כדי לשים קץ אחת ולתמיד לשפיכת הדמים יש להגיע ללא דיחוי לשלום צודק ובר-קיימא על יסוד כיבוד הזכויות של כל העמים והמדינות באזורנו, לרבות העם הערבי הפלשתינאי ומדינת ישראל, בהתאם להחלטות הידיעות של מועצת הבטחון.

חוברת י"ו, ישיבה מ"ז

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (וילנר, גרופר, ליו, טובי, בארי) —

ישראל, רבים מסתייגים מכך, אך יש מי שמלבה יצרים כדי להרוויח רווחים פוליטיים אפילו בשאלות כאלה. עניין שני שאני רוצה לגנות מעל במה זו הוא מעשי הבריונות נגד נשיא המדינה וסגן ראש הממשלה מצד בריונים בצפת בזמן ההלוויה. אני חושב שכולנו צריכים לגנות בריונות בחיים הפוליטיים נגד מי שלא יהיה, וצריך לזכור שמעשי הבריונות התחילו כבר קודם לכן והתרענו נגד הפאסיביות לגביהם.

אמנון לין (הליכוד):

מדוע הוכה אדם במעון שלכם בחיפה? מדוע נפצע אדם ששברתם לו רגל, ושמו משה שטרנברג? אני רוצה שאתם תגידו מדוע אדם זה הוכה?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
מדוע אתה מגן על בריון?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
מוזר מאוד שחברי הכנסת לין מן הליכוד מגן על בריונים שהתקיפו את נשיא המדינה וסגן ראש הממשלה. מוזר מאוד שהוא התערער דווקא עכשיו.

אמנון לין (הליכוד):
למה הכיתם אותו?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
הוא התפרץ.

אמנון לין (הליכוד):
התפרץ? אדם אחד התפרץ?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
הוא התפרץ יחד עם כנופיה שלמה כדי לפגוע בפגישה עם המשלחת הסובייטית.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
חברי הכנסת תופיק טובי, אתה לא מכיר את חברי הכנסת לין, לא כדאי להתווכח אתו.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אתה שלחת את הבריונים ועכשיו אתה בא להגן עליהם?

אמנון לין (הליכוד):
האם אני שלחתי אדם אחד?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
שלחת רבים כדי לעורר פרובוקציה.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
חברי הכנסת, מוזר מאוד שדווקא כאשר גיניתי את ההתקפה הבריונית על נשיא המדינה וסגן ראש הממשלה, דווקא זה פגע בחברי הכנסת לין. מוזר מאוד.

ירידה בארי (הליכוד):
זה לא פגע בו, הוא ציין שגם אתם מכים.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
ברור שנגן על אסיפות שלנו מפני בריונים.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
פעולות כאלו אך מלבנות את האש, פוגעות במאמצי השלום ומגבירות את המתחות באזור.

פסח גרופר (הליכוד):
קיים שלום באזור או קיים שלום שלך?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אמרת: "ומגבירות את המתחות באזור".

יש לעשות הכל כדי שיושם קץ לשפיכת הדמים, ואין דרך בטוחה לכך בלעדי כינון שלום צודק ובר-קיימא. הנסיון של 26 שנים מוכיח כי בשיטת השר דיון, היא שיטת ה"זנב", לא גמרנו ולא נגמור לעולם. היא אך מחריפה את הבעיה ומסכנת את ישראל. היא גודשנת את הקרקע לפעילות של קבוצות קיצוניות כגון אלה שעשו את המעשים שלא ייעשו במעלות. החיים עצמם מוכיחים כי בלעדי שלום אין בטחון, כי השטחים הנרחבים שעליהם שולטת עתה ישראל לא רק שלא הגבירו את הבטחון אלא עירערו אותו עד היסוד, יותר מאשר בכל תקופה קודמת. לכן אנו קוראים להמשיך ולהחיש את המאמצים להשגת הסכם על הפרדת כוחות עם סוריה כצעד לקראת כינוסה המהיר של ועידת ד'נבה ולכינון שלום צודק ובר-קיימא שישים קץ אחת ולתמיד לשפיכת הדמים.

ידוע שראש הממשלה אוהבת מאוד את ברית המועצות, אך צריך להיות גבול גם לסילוף עובדות. תמוה גם מהו השיקול הפוליטי של הגברת מאיר המת-קיפה את ברית המועצות גם בדיון זה. אמצעי התקשורת והעתונות בישראל פשוט סילפו וסירסו את פיר"סום "טאס" בקשר למאורעות הטראגיים במעלות. פשוט ציטטו חצי משפט. ברית המועצות גינתה את הפשע של תפיסת ילדים כבני-ערובה, אך עם זאת גינתה את ההתקפה על בית-הספר. אני רוצה לצטט משני עתו-נים סובייטיים. קודם כל מ"פראבדה" 18- במאי, המוסר את המשפט שרק חצי ממנו צוטט באמצעי התקשורת שלנו. והמשפט בדיוק הוא זה: "תקיפת בית הספר על-ידי הכוחות הישראליים, כמו החזקת ילדים כבני-ערובה, מעוררים גינוי חריף מצד דעת-הקהל הבין-לאומית". השבועון לענייני חוץ "זמנים חדשים", הנפוץ בברית המועצות ובהרבה ארצות אחרות, כתב בגליון מס' 11 של השנה: "פעולות טרור המבוצעות על-ידי יסודות קיצוניים למען הסב את תשומת-הלב אל בעיה שטרם באה על פתרונה מוזיקות לתנועת השיחרור הלאומי ובין השאר גם למאבק ההחזרת זכויותיהם החוקיות של הפלשתינאים. פעולות הטרור של האירגון הידוע לשימצה "ספסטמבר השחור", רצח הספורטאים הישראליים במינכן, רצח דיפלומטים מערביים בחרטום, הטבח ההמוני בנמל התעופה של תל-אביב (לוד) ושל אתונה הוקעו על-ידי הציבוריות המתקדמת התובעת את העונשת האשמים". באותו מאמר מבקר העתון הסובייטי את מה שהוא קורא "הטרור הממלכתי" מצד ישראל נגד ערבים חפים מפשע ב-שטחים הכבושים ובמדינות השכנות.

ולבסוף, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להתריע על שתי תופעות-לוואי מסוכנות: אחת, שלא רק אנו מתריעים עליה, אבל אנו רוצים להדגיש אותה ולמחזות נמרצות עליה — פגיעה באזרחים ערבים של

— הודעת הממשלה על התקפת המתבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (וילנר, לין, בארי, אב-רמוב, לוי, אלון) —

לנות מצדנו, כפי שקרה בקריית-שמונה ונמשך גם במעלות.

שום דברי הסבר, אף לא תנחומים כנים, לא יקלו את כאבם ולא יאפשרו להם אי פעם להבין מה שקרה. בפעם הראשונה, אדוני היושב-ראש, דווקא אזרחים אלה למודי סבל ומחסור — ואנו עומדים בפני התופעה המדאיגה והמכאיבה — הם המפנים היום כלפינו אצבע מאשימה, ולא רק הם, כל איש בישראל שואל בתמי-הה: איך זה קרה?

השאלות הן רבות, ואציג ארבע מהן:

- 1) תלמידים יוצאים לטיול באישור המשטרה, ואין אבטחה של המשטרה;
- 2) מחבלים עוברים את הגבול, אצלנו יודעים שהם עברו את הגבול, ולא עושים דבר כדי להבטיח את הילדים שהיו בקירבת מקום;

3) ראש הממשלה מקבלת בשעה אחת בלילה הודעה על ההתקפה על הטנדר, ועד שעה חמש לא נעשה דבר כדי להבטיח את הילדים שלנו במקום הסמוך;

4) המחבלים תוקפים, המורים בורחים ראשונים.

מי יכול לענות על השאלות האלה? מי אחראי? איזה נימוק או הסבר אפשר לתת לכל השתלשלות העניינים הזאת?

שמענו היום מראש הממשלה שהיא מינתה ועדת חקירה. אם ראש הממשלה ממנה ועדת חקירה, מטבע הדברים שהממשלה הופכת לחוקר במקום להיות נת-קר. צריך לבדוק מה הם סידורי הבטחון שהנהיגה הממשלה, צריך לבדוק האם לא היתה רשלנות גם מצד שרים. לפיכך דרושה ועדה בלתי-תלויה.

אדוני היושב-ראש, במינוי ועדה מטעם הממשלה דואגים שהחקירה לא תוכל להגיע לחקר האמת וש-היא תישאר סמויה מבקורת ציבורית.

מה שהיה דרוש זוהי ועדת חקירה של הפארלא-מנט. הפארלאמנט הוא המוסד המפקח על הממשלה, ואחת מצורות הפיקוח זוהי חקירה. אם הממשלה ממנה בעצמה ועדה, הרי היא באה למנוע חקירה אמיתית ולא לקדם אותה. עניין זה איננו פורמאלי בלבד; בתור צאות החקירה, בהיקפה, תלויים חיי ילדים בעתיד. אין די בכך שהחומר יימסר, אם יימסר, לוועדת החוץ והבטחון. הוועדה עצמה רשאית לחקור, שהרי המדובר בבטחון. והוועדה נקראת ועדת החוץ והבטחון ולא ועדת חוץ מבטחון.

אדוני היושב-ראש, יש לדחות מכל וכל את הנימה הנשמעת — ואף שמעתי אותה בבית זה — כאילו תר-שב מועלות, קריית-שמונה, צפת, שלומי ועוד מפריזים בתביעותיהם, או מנצלים, כביכול, את האסון שפקד אותם.

סגן ראש הממשלה י. אלון:
מי אמר זאת?

דוד לוי (הליכוד):

שמעתי זאת בפרוודורים. אינני רוצה לציין שמות. אין עלבון מחפיר מזה. עלינו להיות גאים בתמי-

מורז מאוד שדווקא כשגינתי את הבריונות הוא מצא לנכון להפריע לי. זה מראה לאן נושבת הרוח בחוגים מסויימים.

בסוף דברי אני רוצה גם להתריע נגד ניצול המ-אורעות הטראגיים במעלות לשם מטרת פוליטיות מפוקפקות כמו הפרחת הסיסמאות: "ממשלת ליכוד"; "ייהוד הגליל"; "הפלדה (אפארטהייד) של תרשיחא הערבית ממעלות היהודית"; "לא נרשה לאזרחים ער-בים לעבוד בצפת"; "לא לסגת מרמת-הגולן". וכל זה זוכה להבלטה מיוחדת בטלוויזיה בקשר למאורעות אלה. זה צריך לעורר דאגה לא רק אצלנו, הקומוניס-טים, אלא גם בקרב חוגים אחרים.

בנושא זה אני רוצה גם לציין שאמצעי התקשורת נמצאים יותר מדי בידי אנשי הליכוד, וזוהי סכנה לתנועת הפועלים כולה.

אמנון לין (הליכוד):
אתה בדתן מקצועי.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
יש משקל מוגזם לאנשי הליכוד בטלוויזיה וב-אמצעי התקשורת האחרים.

ידידיה בארי (הליכוד):
זה לא הזמן לבדיחות.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
כל אדם בר-דעת רואה את הסכנה הכרוכה בכך. כיוון שכאשר גורמים פוליטיים, בעיקר אנשי הליכוד, רוצים לעשות הון פוליטי גם מעניינים טראגיים כאלה כמו במעלות, הרי זה מראה מהו אופייה של מפלגה זו. אבל אני אומר שאסור להיות פאסיבי. מי שרואה מה שמתרחש ברחוב, מי שרואה מה שנעשה באמצעי התקשורת, צריך לדאוג לכך שכל הכוחות שלא איבדו את העשתונות והם בעלי ריאליסם מדיני ית-ייצבו בחזית אחת מול הסכנה של הליכוד אשר משלהב יצרים. צריך לראות את האסון שהוא יכול להמיט בכך על מדינת ישראל.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת דוד לוי, ואחריו לחברת-הכנסת אלוני.

דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נקבדה, חרף היגון, הכ-אב והזעם על רציחתם של ילדינו בידי פראי-אדם צמאי דם יהודי, ממשכיים נשים, ילדים, גברים וטף לעמוד בצפת, בקריית-שמונה, במעלות, בבית-שאן, בשלומי ובתחור ובכל ישוב ספר כחומת מגן חיה, גאה ואמיצה, תוך הקרבה עצמית.

הם גיבורי האומה, המקריבים את היקר להם מכל, המושרשים במקום מגוריהם אליו הגיעו בשנות הח-מישים ואותו בנו בדם וביזע. שום איום או סכנה, גם לא של הקאטיושות הנוראות, לא הניעו ולא יניעו אותם לעקור ממקום מגוריהם.

הדבר היחיד שממנו הם חוששים ונגדו הם מ-ת-קוממים היום בועם ובכאב — זוהי ההפקרות הבטחונית. מה שהאויב לא הצליח לעשות, הצליחה לעשות הרש-

— הודעת הממשלה על החקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (לוי, אברמוב, אלוני, בגין, פעיל) —

ההדגשה היתה על ילד יהודי, דם יהודי, איש יהודי, ולא על אדם באשר הוא אדם. נרצחו אצלנו גם ערבים. האישה מפסוטה גם דמה הוא דם. וכאשר אנשים אבלים, המומים, צועקים בשנאה נוראה לדם ערבים, אני שואלת את חברי הכנסת מנחם בגין, הרי אתם רואים צימנים דו-לאומיים על-ידי סיפוח, איך נחיה בשלום עם האנשים האלה?

מנחם בגין (הליכוד):

כשאת אומרת מדינה דו-לאומית, אין לך מושג על מה את מדברת. מוטב שלא תטיפי לי מוסר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אינני מטיפה. גמרתי את המשפט בסימן שאלה.

מנחם בגין (הליכוד):

את יודעת מה זו מדינה דו-לאומית? תשאלי את ראשי השומר הצעיר, הם יסבירו לך.

מאיר פעיל (מוקד):

ארץ-ישראל השלמה זו מדינה דו-לאומית.

מנחם בגין (הליכוד):

אתם מדברים מתוך חוסר ידיעה של מושגים יסודיים בציונות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני, שעה שאתה אומר לספח את כל הגדה המערבית ואת רצועת-עזה, ובימינו אין מקיימים מצוות "החרם תחרימם והשמד תשמידם", וכאשר אתה אומר שתתן לאנשים אלה זכויות מלאות — האם אין זאת מדינה דו-לאומית? אין צורך לעסוק בסמאנטיקה. לשומר הצעיר היתה דו-לאומיות משלהם.

מנחם בגין (הליכוד):

מדינה יהודית, רוב יהודי, שיווי זכויות למיעוט הערבי — זו הציונות טוב ומתמיד, של הרצל, ז'בוטינסקי, בן-גוריון, טבנקין.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

מכל מקום, כשאתה מציע זכויות מלאות, אני מניחה שאתה מציע גם הגנה מלאה על כל תושב בארץ הזאת, וזאת לא שמעתי. היום יש להרגיע את הציבור ולא לעזור לו להתלהב.

מנחם בגין (הליכוד):

אינני מבדיל בין דם לדם, אבל עובדה שרצחו עשרים ילדים יהודים. אני מצטער על רצח האישה הנוצרייה. ואני רוצה למנוע פגיעות כאלה בכל איש ואישה בישראל, אבל עובדה היא שבאים לרצוח ילדים יהודים.

מאיר פעיל (מוקד):

אשה ערבייה.

מנחם בגין (הליכוד):

בכוון. ערבייה נוצרייה. והוא הדין במוסלמי ודרוזי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

חבל שזה לא נאמר מעל במה זו ביום שאתה ואנשיך יצאתם לקהל הנסער בחוץ והוספתם שמן למדורה, הסתתם אותם.

עויתם אלה. הם אינם עוובים, הם אינם בורחים, הם רוצים להישאר והם דבקים במקום על אף הכל ולמרות הכל. חובה לאומית, חברתית ואף מוסרית להגיש להם את מלוא הסיוע, ההבנה והאהדה. הם ראו-ימים לכהן.

צר לי שההודות וההבנה למצבם מתעוררות רק לאחר שפוקד אותם אסון. הם זועקים מדי שנים. לא אחת דנה הכנסת ביזמת חברי כנסת במצבן של עיינות אלה, והיו הצעות ומסקנות של ועדות כנסת. שום דבר לא זו ולא התקדם. הגיע הזמן לפעולה בלתי-שיגרתי לביסוס העיירות האלה, ובראש ובראשונה בשטח הבטחוני, בדיוור, בחינוך, בתעשייה ובעלייה. אנו חבים להם זאת. הם זכאים לכך.

ניתן להן, למען בטחונן ולמען אהבת ישראל, את ההרגשה שהן לא עוד עיירות-קיפוח אלא עיירות-טיפוח.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלוני, ואחריה לחברת-הכנסת הרליץ.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למדנו להתווכח ולהחליף דברים עם יריבים, גם עם יריבים קשים, ככל שהם בני-אדם. אני מודה, אין לי הכלים ואין לי הכשרון להביע בדברים את זועמתי סגנונם של בני הפלוגות הטוריסטים שהגיעו למעלות ולקריית-שמונה, ואשר איבדו צלם אדם, פרקו כל עכבות ועברו לתחום התנהגות שאף אין למצוא כמותו בקרב משפחת חיות הטורף.

ראש הממשלה אמרה בדבריה שהם נהגו כזאבים. זוהי מחמאה. אין זאבים טורפים זאבים, ותהיה מלחמתם קשה ומלאת יצרים. מרצחים אלה גרועים הם מזאבים. במעשיהם בקריית-שמונה ובמעלות ובפסוטה הם הוציאו עצמם מכלל משפחת האדם. בכוף הלב בוכה עם המשפחות ששכלו ילדיהם נטרדת הדעת כי-צד תוך תושביה, אומץ וחריקת שיניים, נשלם לרשע כרשעו ונסכל מזימתו, ותוך כך נשמור על צלם האדם שבנו.

החכם מכל אדם ביקש את אלוהיו כי יתן לו לב שומע לשפוט את עמו, להבין בין טוב ורע. האם יש בנו כיום לב שומע? האם לנוכח דברים שנאמרים כאן בבית הזה והמפוררים אמון העם בעצמו אמנם יש לנו לב שומע? האומנם מבחינים אנו נכונה בין טוב ורע?

העם נכבד, וקולות הזעם הנשמעים מהעבר השני של השער הם קולות חרשים לחלוטין בחברתנו. לא רק מוות למחבלים מבקשים הם, שנאה נוראה — הייתי שם ושמעתי — שנאה נוראה ואיומה שלא היתה כמותה עולה מגרונם של אנשים אלה גם נגד אזרחי ישראל הערבים, שנאה קולקטיבית קשה ומרה. אין אני רוצה, חלילה, לתפוס אבלים בצערם. אך האם מכאן מבית זה, נשמע קול התבונה, הקול המרגיע והמבטיח זכות הגנה לכל אדם, לכל איש ואישה, לכל ילד?

אדוני חברי-הכנסת מנחם בגין, לא כך גשתמע מדברין, גם לא מדברי חברי-הכנסת לוי, וחבל.

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (בגין, אלוני, אולמרט, פעיל, הרליץ, אברמוב) —

מנחם בגין (הליכוד):

הם חשבו שיהודים נוסעים באותה משאית

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

הם מרצחים ופושעים שאין לכלול אותם במשפחת האדם. אבל כיום צריך להרגיע, ולא לעורר יצרים.

אדוני, אין לך חוקה על הטפת מוסר, ואתה עשית זאת היום שעה ארוכה ביותר וברגש רב.

אהוד אולמרט (הליכוד):

את מדברת בשם הממשלה.

מנחם בגין (הליכוד):

שרה בממשלה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני, כמה שידוע לי אתה משתוקק לתפקיד זה. אני מאחלת לך הצלחה בבחירות הבאות.

כאיר פעיל (מוקד):

אני לא.

אסתר הרליץ (המערך):

למה לך לאחל?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

על כל פנים מותר לגסות.

בימים סוערים ונסערים אלה חובה עלינו כאנשי ציבור לחזק את עצביו של העם ולא לפוררם. לקרוא לאזרחי ישראל לערנות. לפתח מושרים ואנטנות, להת- נער משיטת ה"סמוך", משיטת האימפרוביזציה וה- אינטואיציה ולדעת לתכן מעשינו נכונה. להבין משמע להתבונן היטב, לתכנן. הגיעה השעה שנקרא הוראות ופקודות נכונה ונלמד לציית להם. עלינו לדעת שכולנו גוף אחד, ותהא שמאל יודעת מעשיה של ימין, ושמאל ימין כאחת יפעלו בהתאם להכוונה של הראש, של ראש חושב, מדריך, יוזם ומנחה בבחירות ובתקשורת.

האם זקוקים אנו היום לוועדת חקירה ששוב תלמי- דנו כי הוראות לא מולאו, כי היה אי-תיאום, כי היו שבטחו שדבר לא יקרה ושהחברמניות והאילתור הם בעוכרינו? ייתכן שיש צורך בוועדה כזאת, ייתכן שלא. רוב הדברים כבר ידועים. עם זאת ברור לי מעל ומעבר לכל ספק שזקוקים אנו לוועדה שתבדוק את ההוראות הקיימות, ועדה שתבדוק דרכי התיאום בין הורעות השונות, ומערכת בקרה בעלת אנטנות חזקות שתעמוד על המשמר כי לא תנותק אף חוליה בשלשלת האבטחה, ההוראות והביצוע בכל הדרגים, מערכת בקרה שתפעל דרך קבע וללא ליאות.

הגיעה העת להתנער מהרשלנות החניגית של צב- רינו החמודים והעוקצניים ומהבטחון שמפקדינו הורי- זים יגלו תושייה בכל מצב בלתי-צפוי, וממלחנתנו המ- אלתרת תמצא פתרונות להפתעות בחפזן מופלא. כל התכונות החביבות והיקרות האלה כבודן במקומן מונח, ומקומן בסדר העדיפויות הוא לאחר תיכנון, שיקול, תבונה, בדיקת כל האופציות, לאחר העברת הוראות מדויקות ומפורסמות ודאגה תקיפה לביצוע המלא והמדויק.

שינוי נוהלים של חשיבה וביצוע והקדמת מחשבה למעשה אינם רק עניינה של הממשלה. הם עניין כו- לנו, חברי הכנסת, אנשי ציבור וכלל אזרחי ישראל. בכיוון זה יש לפעול באלתר, ואם ניתן על כך דעתנו ולבנו, אי-אפשר שלא נצליח בכך. תוך כך יודקפו מחדש בטחוננו העצמי, רצינות מעשינו והאמון בכווננו. עלינו להתנער מהרוח הרעה שעברה במחנה לאחר מלחמת יום-הכיפורים ולעשת את עצבינו לנוכח המסות הקשות שעדיין עומדות לפנינו. התקופה היא תקופה רבת-פעלים, קרועה בין תקווה שהבטיקה להסדר רא- שון לקראת שלום ובין זעם שחור וכואב המוליך ליאוש לאלומות ולאימת מלחמה לאין קץ. חושבני שכי- אנו אנשי ציבור עלינו להיות זהירים יותר, מפוכחים יו- תר, ולהתחיל לחזק את העם.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת הרליץ, ואחריה לחבר- הכנסת פעיל.

אסתר הרליץ (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כולנו עומדים המומים ומוזעזעים לאור האסון שקרה במעלות, אבל אני מוכרחה להודות ולהתודות שאני עומדת המומה ומוזעזעת מדברים שהושמעו בבית הזה על-ידי אנשי האופוזיציה.

אם בדעתנו לנחם ולהתנחם ומעל לכל להמשיך לחיות — לא זו הדרך, לא לזרות מלח על פצעי העם הזה. לא זה הסגנון. עלינו לדבר אל העם כולו, ואל אנשי הספר בפרט, על אשר יקרה בעתיד, עלינו להסתכל קדימה בבטחה ולא אחורה בזעם.

אשר לי, גדלתי בשכונת ספר בירושלים. נהרג בה מזרחן גדול. היתה לי ילדות של פשוטה. היו לילות שבהם עמדתי בשמירה עם אבי. היו לילות שבי- הם הוא העיר אותי לשמור והיו לילות שבהם הערתי אני אותו. היום שכונה זו פורחת ומשגשגת בירושלים המאוחדת.

הבה נזכור מקומות רבים על פני מפת הארץ שהיו במצוקה זו או זו, מי מסאת קדחת ומי מספאת התקפות ערבים ומי מסיבת כלכליות ומי מסיבות חברתיות. רובם הפכו כבר למקומות פורחים ומשגשגים. השיגשוג והפריחה לא מעצמם יבואו. עלינו להחליט פה היום על מאמץ מכוון להורים משאבים כלכליים, כספיים ואנושיים לאזורי הספר. עלינו לתת יד ליי- שובים באזורי הספר, ובעיקר בגליל העליון והמערבי, למושבנים ולעיריות-הפיתוח כאחד. עלינו להחליט לתת להם זינוק משמעותי קדימה. עלינו לייחד את הגליל העליון והמערבי, לאכלסו ולפתחו, כי זאת תגורת הב- טחון שלנו בצפון, של כולנו. דווקא בימים אלה, מלאי משמעות מיוחדת של ציפיות ותקוות, וגם של חרדות, לגבי גבול הצפון, עלינו לגייס מתוכנו את טובי הכו- חות והמוחות ולהטות שכם לפיתוחם של אזורים אלה. עלינו לכוון אליהם גם עולים חדשים.

יש לנו זכות מלאה וחובה ציונית לומר לאותם 'בחורות ובחורים נחמדים אשר הפגינו בניו-יורק וב- בירות אחרות, כי לא די בהפגנות, אילו רק אחוז אחד מהמפגינים הרבים היה מחליט לעלות 'ארצה ולהת- נחל בגליל, היינו מוזים את העניין קדימה.

יש לנו זכות לומר ליהודים בחוץ-לארץ, יש לנו חובה לומר ליהודים בחוץ-לארץ, כי עליהם להשקיע כסף וידע באזורים עדינים אלה דווקא.

מעל לכל יש לערוך מיפוי חדש של מפת הבנייה של שכונות ושירותים גם יחד, תוך העברת משקל הכובד צפונה.

כבוד היושב-ראש, ניתן לחיות גם בידיעה כי היו תקלות, אם הן נחקרות ויוסקו מסקנות מהמשגים. הוועדה שמינתה הממשלה אמינה עלי לחלוטין. אם יוסף קו המסקנות, אפשר לחיות גם עם מה שהיה.

אם נגזור עלינו לחיות בסכנת טירור אלימה ואיו"מה, אם החליטו המחבלים שכל הארץ להם חיות, עלינו להיערך לכך באורח תקין ומתוכנן. אני עצמי תמיד מלאה הערכה והערצה להתארגנות ולהתנדבות שפונטאנית. אך נדמה לי, כבוד שלי המשטרה ובית נכבד זה, כי עלינו להקים בצורה מסודרת, מאורגנת וארצית משמר אזרחי כהלכתו ובפיקוד סמכותי. לא משמר של בתים, משמר של חולון ומשמר של צפת, אלא משמר אחד לכולנו. יש לנו עתודה של כוח-אדם, גברים ונשים, מי שאיננו מגוייס למילואים, בעלי פרופיל נמוך, עולים חדשים. כך גם יתאון העומס בין אלה שמוגוייסים למילואים לצה"ל ובין אלה שחייבים ורוצים להושיט יד למאמץ הכללי. נקים חיל אזרחי טריטוריאלי, כאשר אזורים חזקים ומאוכלסים יותר יעזרו לאזורים חלשים מהם, כאשר הכל מתוכנן, מתורגל, ממושמע ומבוקר מהמרכז.

חברי הכנסת, לא לדכאון אנו וקוקים כי אם להחלטה נחושה. לא נפחד כי אם נחיה. הנחיה בפחד יום יום ושעה שעה ?

עלינו לומר לטורוריסטים ברורות כי אם בדעתם בדרך מחרידה מתועבת זו לעזור לפתור את בעיות האזור, ואולי כפי הגדרתם את בעיותיהם של הפלשתינאים — טעות בידם, כי לא זו הדרך.

ואחרון אחרון: אל לנו לזרות יאוש וחוסר אומן בעם שלנו, זה היושב פה וזה היושב בחוץ-לארץ. חברי-הכנסת בגין, תושבי מעלות וקריית-שמונה אינם שווים לא לאושוויץ וגם לא לקייסינוב, ואין תושבי מעלות וקריית-שמונה מרגישים כך. מדוע אתם, אנשי הליכוד, זורים מלח על פצעי העם הזה? יש הבדל גדול בין תקופת הנאצים ותקופתנו שלנו. יש הבדל רב בין נעורי שלי שכונת ירושלמית בימי שלטונם של הבריטים ובין חיינו שלנו היום במדינת ישראל, על כל זרועות הבטחון המהוללים שלה. יש בכוחנו לומר: די, יש בכוחנו לעשות שלא יישנו מקרי רצח ואלימות מתועבים אלה.

אע"פ ואומר גם זאת, לא 15 במאי 1974 כ"ט 15 במאי 1948. הלכנו כבר דרך ארוכה מאז ואל-נא נשכח את זאת. מפת הארץ מלאה נקודות נקודות של זכרונות טראגיים המשתמעים לפעמים גם בשמותיהם — קריית-שמונה, מעלה-החמישה ואחרים, רבות מהן היו לסמול של שיגשוג ושל הצלחה.

כנסת נכבדה, זאת הבשורה שלנו היום לפסטה, לצפת, לחצור, לאילפלט ולמעלות.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות היבבור לחברי-הכנסת פעיל ואחריו לחברי-הכנסת הכהן.

מאיר פעיל (מוקד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשביל יהודי כמוני, לדבר מעל במה זו ברצח של מעלות הכאב הוא כפול ומכופל. אין צורך לגנות את הפשע שהיה במעלות יותר מאשר גינו אותו, ואני מצטרף לגינוי הזה בלב שלם. על זה נוסף אצלי עוד רובד של צער: — איך מטומטמים, נפשעים ורוצחים בצד הערבי הפלשתינאי עושים כל מאמץ כדי לטרפד כל שביל לאיזה שהוא סיכוי של הידברות. זה רובד הצער הנוסף שלי על הצער של כולם.

קשה לי להשתחרר מהדיסציפלינה הצבאית שלי, ונדמה לי שהיה משגה אם נעבור באופן חלק גם על הצד הצבאי. יש כאן גם מחדל צבאי. רק הבוקר שוכנעתי בכך בעליל. אקרא קטע שהתקבל היום בוועדת החינוך של הכנסת ואשר נשלח עליידי קבוצת מחנכים מדימונה שטיילו בסביבת מעלות באותו יום עם תלמידיהם ולנו באותו לילה בבית-הספר של מעונה. אני רוצה לעשות זאת בפומבי, כדי שוועדת החקירה תבדוק את הנושא ולא תרפה גם מדברים אלה. הם כותבים: "סיימנו את היום האשון של הטיוול בהתאם לפרוטוקול המסלול המאושר. הגענו בשעה 18.00 למש"טרה במעונה, הודענו על נוכחותנו באזור ועל מקום הלינה המדוייק, שהוא בית-הספר האזורי "מעלה הג"ל" במעונה. המשטרה אישרה לנו לישון בבית-הספר. לא עידכנו אותנו בתנאים הבטחוניים המיוחדים בשטח. ב"מעלה הגליל" קיבל אותנו מנהל בית-הספר, מר ע. שושן. נאמר לנו על-ידו שמסתובבת בשטח חוליית מחבלים, ואף סיפר על מירדף שמתנהל בנחל כזיב. כינסנו את כל התלמידים ומר שושן הסביר לכולם את המצב הבטחוני המיוחד ואת המקום המיוחד של בית-הספר במחנה בטחוני. אחר כך נכנסנו לחדר המנהל, ועל-פי בקשתנו צילצל מר שושן לגורמים בטחוניים וביקש אבטחה של שומרים חמושים. לאחר שנענה בשלילה, ביקש נשק עבורנו, וגם הפעם היתה התשובה שלילית."

אני מציע לוועדה, לשר המשטרה ולשר הבטחון לבדוק איך קרה שמנהל בית-הספר במעונה ידע, התריע, ומפקד המשטרה במשטרת מעונה לא היה ער דייו. אני פשוט שואל. אינני יודע אם זה היה מובע את המקרה, אבל לתמוה מותר.

הדבר הכאוב ביותר, לבד מהטבח עצמו, הוא מה שקורה ליהודים, לנו, מאז פרישת הטבח. שתי תופעות מחרידות מתרחשות, לדעתי, בקירבנו בשבוע האחרון. מסתבר שמישהו מפיח אווירה של פאניקה ובהלה, ואביא כמה דוגמאות: — איום של ועדי הורים, לרבות ועד ההורים המרכזי, להשבית לימודים; ביטול טיולים; הצעת מנהיגי ליכוד מסוימים, ואפילו פה מעל במת הכנסת — על-ידי חברי-הכנסת שמואל תמיר — להפסיק את שיחות ההפרדה עם סוריה. זה בדיוק מה שחוואתמה רוצה; וההשוואה, רחמנא ליצלן, בין מעלות וקריית-שמונה לפוגרום קייסינוב ולמעשי שמד אחרים. כל הדברים הללו הם דוגמה להפחת בהלה ופאניקה, אלה המפחידים זאת מעינים לטעון בשם הבטחון ואנטי-פוגרום.

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (פעיל, הורביץ, מאיר, הלל, אולמרט, ג. כהן, ש. תמיר) —

יש אווירה אחרת, חמורה לא פחות, יש תופעה של איבוד אמות-מידה של מוסר ערכי שהיו מקובלים עלינו במשך שנים, ואוי לנו אם נזנח אותם, כי אז סופנו שנהיה לבאנטינים.

הדוגמאות החמורות של התקפות, אפילו אלימות, נגד דרוזים במעלות ובקריית-שמונה, אפילו אתמול, אפילו שלשום, אלה דברים חמורים. נמצאה "תרופת פלא" לבעיית המחבלים: עונש מוות למחבלים, "תרו" פת הפלא" החדשה... העיקר להסית את התבר'ה.

והדוגמה השלישית היא ההצעה החמורה של גור' מים מסויימים להפריד את מעלות היהודית מתרשיחה הערבית.

אני חרד מאוד שהסיכסוך הממושך הזה ואמות-המידה של אויבינו — אין לי הסבר אחר — מצאו דרך אל מוחותיהם ולבבותיהם של אנשים שלנו, אשר בהדרגה מתחילים לאמץ לעצמם את אמות-המידה של אויבינו. אוי לנו ואבוי לראשינו אם מתוקף הסיכסוך הזה נתדרדר בהדרגה לאמות-המידה של אותן חיות רעות שתיארה באופן נפלא חברת-הכנסת שולמית אלזני. אני פונה לכל התקפים במדינה זו שיכולים לדבר בטלוויזיה ובראדיו באופן הרבה יותר חפשי ממני: אם צריך לעשות משהו נגד האווירה הזאת, אם צריך להיאבק נגד מפחי האווירה הזאת, שעל חלק מהם רמזתי כאן, יש צורך שהמנהיגים מהשורה הראשונה במדינתנו ישתמשו בשירותי התקשורת וינחמו את העם הזה, ידברו אליו, יסבירו לו, לא רק כדי לדגו דגים במים עכורים כפי שעושים אחדים, אלא כדי להשקיט את המים ולהביט קדימה בנוסח של "אף-על-פי-כן לא נהיה לבאנטינים", "אף-על-פי-כן לא ננקט אמות-המידה שלהם", "אף-על-פי-כן נשמור על אמות-המידה הערכיות שלנו", ולא ננקוט דרך של עין החת עין.

אעבור עתה לכמה נקודות שהועלו בקשר לנושא: איך לוחמים באירגוני הטרור. קטונתי מלהציע את הכל. אני יכול להגיד קודם כל מה לפי דעתי לא צריך לעשות. אני חושב שהיה זה משגה פוליטי, ואני מצטער עליו, להפעיל בתור תגמול על הפעולה הזאת את הפטישים הכבדים של חיל האוויר הישראלי, ספינות טילים, על בסיסי המחבלים. אני יודע כי כאשר מטוס פועל, הוא פוגע גם במקומות אחרים. אני חרד מאוד שהממשלה נענתה ללחצים מהמין שא-מרת'י קודם, ברוטאליים חיתיים, עצמחו מחוגים מסו'ימים אצלנו, כדי לסתום להם את הפה.

יגאל הורביץ (הליכוד):
מה אתה מציע כן לעשות?

ראש-הממשלה ג. מאיר:
אולי תגיד מה כן?

שר-המשטרה ש. הלל:
אפשר לכנס עוד כנס ולנאום.

מאיר פעיל (מוקד):

הכנס הזה הוא גם כן לא רע. מי יודע אם פעולות חיל האוויר לא יזיקו לנו יותר משיועילו לנו גם בעולם הבינ-לאומי ויגרמו גם לכך שכמה צעירים שלשתינאים יצטרפו לאירגוני הטרור.

אהוד אילמרט (הליכוד):
אתה מכין את ההצדקה לכך.

יגאל הורביץ (הליכוד):
הם מעודדים — — —

מאיר פעיל (מוקד):
הם מקבלים עידוד על-ידי התועמלנים הלאומניים שלנו שמדברים כמוכם.

שר-המשטרה ש. הלל:
הם מעודדים — — — על-ידי הסובייטים. למה אתה הופך את הדברים?

מאיר פעיל (מוקד):
התרומה שלנו במעשה הזה, גם לה יש משמעות.

שמואל תמיר (הליכוד):
את האידיאולוגיה שלהם הכינו בתל-אביב.

מאיר פעיל (מוקד):
מה שאני אומר זה מה שאני חושב, ובשביל זה אני נמצא פה.

(קריאה: זו הצרה.)

אני מבין את השיטות שלכם. אתם רוצים לסתום את הפה.

יגאל הורביץ (הליכוד):
נושאים אתכם על כפיים.

מאיר פעיל (מוקד):
הלוואי והיית נושא אותי על כפיים, כי אז היינו כאן ארבעים חב'ה.

שמואל תמיר (הליכוד):
הם גדלו כולם בחממה של השמאל החדש, בכל העולם וקודם כל בישראל.

מאיר פעיל (מוקד):
הצעתו של חברי-הכנסת שמואל תמיר לכבוש בדרום לבנון חיץ צבאי היא רעיון טוב מבחינה צבאית, אבל זה רעיון פוליטי איום. האם אנחנו צריכים לספק סיבה נוספת לאמריקאים לדחוף אותנו?

יש רק דרך אחת, צבאית, להילחם נגד השיטות האלה: זו הדרך היעילה ביותר; למדנו זאת מזמן: — גרילה נגד גרילה. פה אני מסכים עם חברי-הכנסת מנחם בגין. מה שחברי-הכנסת בגין הציע זה קונצפציה שצריך להרהר בה — מלחמת גרילה ומלחמה חשאית. דברים כאלה לא עושים כתגמול. מדינה או ממשלה של ממש, שיש לה אומץ לעמוד מול הציבור כאשר קורה דבר כזה, יכולה להיות שקטה כאשר מערכות גרילה שלנו פועלות.

שמואל תמיר (הליכוד):
אל תחשוב שהשיטה הזאת חפשית מתגובות בין-לאומיות יותר מאשר חיץ בלבנון.

מאיר פעיל (מוקד):
אבל זה הרבה יותר יעיל. חברים מהליכוד הציעו הצעות. אני מכיר בעלי מקצוע יותר טובים.

חברת י"ז, ישיבה מ"ז

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (ש. תמיר, פעיל, ישעיהו, הכהן, קורן) —

שמואל תמיר (הליכוד):
איפה הם?

מאיר פעיל (מוקד):

אני גם מסכים עם דברי חברי הכנסת בגין שתבידק הפרשה עם השגריר הצרפתי. אני מעריך שיש בזה משהו.

ואחרון אחרון חביב — לא חביב.

(קריאה: מה אתה מציע?)

להמשיך לנקוט את השיטות שלנו ולא ליהפך ללבאנטינים. אם לא יהיו כלל מחבלים עצורים יתפסו בני-ערוכה תמורת נושאים אחרים — דוגמת הסגרת מנהיגים ישראליים. האם הם עושים זאת מפני שיש עצורים ערבים? הם עושים זאת מסיבות אחרות, פוליטיות.

לבסוף, עיקר העיקרים — הבעיה ביסודה היא פוליטית. האמצעים הצבאיים הכי יעילים הם רק פאליאטיבי. לאלה המתנגדים לתיוה זו אני מצטער לומר: בלי שלום עם העולם הערבי ובלי שלציבור הפלשתינאי תהיה יחידה מדינית עצמאית משלו שיהיה אחראי עליה ושהיה לו מה להפסיד? לא ייצא דבר. לקראת העתיד הזה מדינת ישראל צריכה לחתור, על אפס ועל חמתם של אנשי המיעוט הגדול היושב כאן בכנסת, שיעשו כל מאמץ כדי לטרפד זאת.

שמואל תמיר (הליכוד):

מדינה פלשתינאית שהם מציעים, הבירה שלה היא פה, בעיר הזאת.

היו"ר ישעיהו:

רשות הדיבור לחברי הכנסת הכהן, ואחריו לחברי הכנסת שרון.

מנחם הכהן (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אילו זכינו, היתה הכנסת מעלה היום, בכ"ח באייר, שיר "מעלות" אחר מזה שאנו מעלים — "שיר המעלות שמחת באומי רים לי בית ה' נגלך. עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחידיו".

עתה, שלא זכינו, מעלה הכנסת "שיר מעלות" — "רבות צררוני מנעורי יאמר ישראל, רבות צררוני גם לא יכלו לי".

רבות צררו אותנו אויבינו מנעורינו בארץ הזאת ולא יכלו לנו, כי לא איבדנו את בטחוננו ואמונתנו. בימים קשים ובלילות שחורים משחור לימדנו את עצמנו וחינכנו את בנינו לאהוב, להעריך ולהעלות על גס את עוז הרוח של צה"ל ומשמר הגבול, את תושיית ההעזה של מפקדים וחיללים, אשר אמוננו בהם הפיח כוח ועוצמה לגבור על מבחני אסון יומי חרדה.

בימים עברו ידע העם הזה וידעו ראשי עם ומנהיגי ציבור לא לתת לרוח נכאים להשתלט עלינו, לא לעורר ולא להתפתס להיסטריה ולפאניקה. עתה, גם כאשר הלב מלא תוגה, אנו מתכוננים בחרדה לקדם פני אויב שפל ואכזרי.

אם יש מקום להסקת מסקנות מדיון זה — ואמ-

גם יש לכך מקום — הרי המסקנה הראשונה והבלתי-מעוררת חייבת להיות: להפסיק את עירעור האמון בצה"ל, במשטרה ובמערכות האחרות שבה אנו להור-טים, בעת האחרונה, לראות בהם אם כל חטאת ואבי כל מחולל. חלילה לנו להיתפס לשאגנות, אך אל-גא נרבה במאזכוסים של הרס אמון ואמינות, של הטוב והיפה, שהם כורח חיים לעם ולארץ.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברעבוננו אחר ממלכתיות, סמלי וסימני גאולה, נטשנו דרך הבטחון שהיינו אמונים עליה בארץ הזאת לפני קום המדינה והיות צה"ל; דרך שהיתה טובה להולכים בה אז ועדיין לא נס לחה ולא הועם זוהרה וצרכה גם כיום, במדינת ישראל העצמאית. כוונתי לכך שכיום אנו מש-ליכים כל יבגנו על זרועות הבטחון ואילו אנו משתח-רים, כביכול, מעול זה. בנעוריו בארץ הזאת זוכר אני, כרבים אחרים, טיולים של בתי-ספר. הבטחון היה אחד המשימות של הנוער המטייל. לא ביקשנו מאחריים, לא ביקשנו מההגנה ומאירגונים אחרים לדאוג לבטחון. אירגוני הנוער, המורים. ובוגרי בתי-הספר הם שהחזיקו את גטל הבטחון על שכמם. חלילה לנו כיום, נוכח מה שקרה, לצאת ממכילנו, לבטל, לדחות או להקפיא את אחד הערכים הגדולים ביותר שיש לנוער הישראלי — לטייל בארץ לארכה ולרתבה ותוך הטיול להתקשר אליה בעבותות אהבה, לידע את הארץ ולהיות מוכנים לשרת אותה בכל כוחנו ומאודנו. זה יבוא לנו על-ידי הגברת הטיולים, על-ידי כך שכל יום ויום וכל שעה ושעה נכשיר את בני-הנוער להיות ראויים, הן מבחינה צב-אית והן מבחינות אחרות, לטייל בארץ. אל נגיד: בתאריך זה לא נטייל, כי זה מה שרוצים אויבינו. אל נגיד: אבחנו לא מטיילים.

(קריאה: בשבת?)

בעיר, במקומות שבהם אפשר לטייל בשבת. מובן שלא קונים אהבת ארץ-ישראל על-ידי חילול שבת. כל מה שומתר הריהו מצווה בארץ הזאת. חלילה לנו לעשות את אשר רוצים אויבינו. אויבינו רוצים שכל בית-ספר ייהפך למשלט צבאי. אויבינו רוצים שכל בית בישראל ייהפך לגיטו. אנו חייבים במשמר אורחי, ואם יש צורך בכך, על-ידי הורים ותלמידים לדאוג למס-גרות בטחוניות שיבטיחו לנו את השלווה ואת ההליכה בארץ הזאת.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לצערי גרם אסון מעלות לעירעור בטחון אצל רבים וטובים. בימים האחר-ונים יצאתי לסייר במה שקרוי קו העימות, לישובי קו העימות, ומצאתי תופעה שמן הראוי שהכנסת והממשלה יתנו את דעתן עליה. בישובי מעלה הגליל ומיום הגליל מסייעים את התלמידים לבתי-ספר אזוריים. והנה, לאחר אסון מעלות, למרות הבטחת גורמי החינוך וה-בטחון לשלוח ליווי לאוטובוסים המסייעים את התל-מידים, לא הגיע הליווי המובטח. הילדים מכל הישובים באזור מעלה הגליל חיכו אתמול במשך כל שעות הבו-קר ליד האוטובוסים — — —

דוד קורן (המערך):

למה צריך לדבר על זה?

(קריאה: למה כל הפרטים?)

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (הכהן, קורן, דרובלס, הלל, לין, שרון, שוסטק, ג. כהן, ישעיהו) —

מנחם הכהן (המערך) :

הפרטים חשובים, כדי שנדע לתקן אותם שלא יקרו פעם נוספת.

אליעזר שופטק (הליכוד) :
אותו לא הזכרת כלל.

מנחם הכהן (המערך) :

כנסת נכבדה, אני רוצה להזכיר עוד דברים מספר שאני חושב כי במצב הקיים לא נוכל להתעלם מהם : הפיגועים בעיירות-פיתוח. אני יודע שהדברים הם קשים, אבל חייבים להיאמר על החיים בעיירות-פיתוח שבהן היו פיגועים. האוכלוסיה בהן מורכבת רובה ככולה מגוון אחד של אוכלוסים, דבר שחייב לבוא על תיקונו ופתרונו על-ידי הליכה מהעיר אל עיירות-פיתוח. אסון גדול רובץ עלינו אם נשאיר את עיירות-הפיתוח בהרכב אוכלוסיה חדגונית. ועלינו לתקן את הדבר הזה, שהוא מחדל של החברה כולה ואיננו מחדל שאפשר להטיל אותו על-ידי שיקוצים על מישור אחר.

(ק ר י א ה : אז מה המסקנה שלך ?)

מה המסקנה שלי ? שיהודים כמוך וכמוני יסיקו את המסקנה ויגורו לא ברמת-גן ולא בתל-אביב, וילכו לישובים, ילכו לעיירות-פיתוח, ילכו לספר, אם אתה מחפש מסקנה, וזאת מסקנה של אמת, שמי שמתעלם ממנה הריהו זורה חול בעיניי.

כנסת נכבדה, חברי-הכנסת שרון ביקש ממני לומר משהו על בטחון בצור ישראל, באלוקי ישראל. בטחון אמיתי באלוקי ישראל הוא כאשר כל אחד ואחד ממלא את חובתו ומצוותו לעמו, לארצו ולתורתו. אם נדע לה-יות את חיינו פה כיהודים שאינם מטילים מצוות על אחרים, כיהודים שקודם כל לוקחים על שכמם מצוות, את עצמם הם מאשימים במחדלים ולא אחרים, ועל עצמם הם נוטלים עול חובות, שאינם מתפרסמים דווקא בכלי התקשורת — אזי גם הבטחון האמיתי, בטחון ישראל, צור ישראל, גואלו ומושיעו בעת צרה ישרה בטחון על העם הזה.

גאולה כהן (הליכוד) :

אני אינני רב, אבל יש גם מצוות שחלות לא רק על אלה שמדברים אל הציבור.

הי"ר י. ישעיהו :

חברת-הכנסת גאולה כהן, התעוררת מאוחר. רשות הדיבור לחברי-הכנסת שרון, ואחריו לשר שלמה הלל.

אריאל שרון (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפרשת מעלות, מחוץ לעצם הזוועה והאכזריות שאין להן גבול ואין להן שיעור, מסתמנות שלוש שאלות :

(א) מדוע לא ננקטו אמצעי זהירות סבירים, למי רות הידיעות הרבות שהיו ולמרות הידיעה שחוליה אחת לפחות נמצאת בשטח ובאזור מעלות, וכשבחצות היתה התקפה על מבוציט שהסיעה פועלות לעבודתן במרחק לא רב ממעלות ? ואני אומר במלוא האחריות : לא ננקטו כל הצעדים האפשריים, אפילו נאמרו כאן דברים אחרים.

מה זאת אומרת "הכל בסדר" ? אקח רק מקרה אחד. כשהילדים לגים בבית-הספר בלילה, המאבט-חים ישנים, וזאת קודם שברחו — תופעה שהיא בכלל חדשה, לא היינו רגילים לה בעבר, והיא מחייבת

מנחם הכהן (המערך) :

"אל תגידו בגת".
מנחם הכהן (המערך) :
דברים שמערערים בטחון. דברים שבאים לדרוש בטחון, דברים שבאים לתקן — אני חושב שמותר וחובה לדרוש שילדים במושבים כמו נטועה, זרעית, שתולה, דובב ואביבים יזכו למלוא הבטחון ולמלוא קיומן של הבטחות שניתנות להם על-ידי גורמי חינוך וגורמי בטחון אחרים.

מתתיהו דרובלס (הליכוד) :

מי אחראי לכל הדברים האלה ?

מנחם הכהן (המערך) :

מי אחראי ? אתה ואני וכל אחד ואחד מאתנו.

מתתיהו דרובלס (הליכוד) :

אני לא אחראי.

מנחם הכהן (המערך) :

מי שחושב שהוא לא אחראי, רובצת עליו לא רק אחריות כי אם גם חטאת.

שר-המשטרה ש. הלל :

אתה באמת לא אחראי.

מתתיהו דרובלס (הליכוד) :

עלי לא מוטלת האחריות. אדוני השר, לא אני צריך לתת את הליווי. אתה צריך לדאוג לליווי. אם אינך מסוגל, אדוני השר — תתפטר, ואז אנחנו — — —

מנחם הכהן (המערך) :

חברי-הכנסת דרובלס, אתה אמנם אינך אחראי לליווי באופן ישיר. אבל אתה אחראי ואחראי להימצא עם המתיישבים לעתים קרובות יותר, ולחזק את אמונתם, לחזק את בטחונם, ואת זה, לצערי הגדול, לא עושים.

מתתיהו דרובלס (הליכוד) :

זה העם עושה ויעשה.

מנחם הכהן (המערך) :

אינני יודע מי העם הזה שעושה — — —

(ק ר י א ה : מה הם המחדלים שאתה מונה ?)

חברי הכנסת אינם באים לשהות עם אנשים היושבים בגבולות וישנים במקלטים. מה שהם עושים זה לזרוע מבוכה, וזאת אני אומר בלשון טהורה ועדינה.

אמנון לין (הליכוד) :

החלק הראשון של דבריך נכון. החלק השני לא נכון.

אריאל שרון (הליכוד) :

אנחנו יודעים מה הבטחון שאתה משרה על כולנו.

מנחם הכהן (המערך) :

אני מקווה שגם הבטחון בצור ישראל, שאני מקווה להשרות, לא יויק.

הן כאשר לביצוע, משכו, והן לגבי יעילות האירגון של פיגועי הנפגעים ועוד.

ראש הממשלה אמרה בפתח דבריה: לא עבר חודש ימים מאז הרצח בקריית-שמונה, ופקד אותנו אסון נורא במעלות. זו השאלה המרכזית. גברתי ראש הממשלה, באמת איך זה קרה שחולף רק חודש מאז נתפסנו בלתי-מוכנים בקריית-שמונה, אף על פי שהיו בידינו ידיעות, והנה שוב נתפסנו באותו מצב, במצב חמור יותר, במעלות? הפעם היו ידיעות מבוססות יותר, ידיעות שהיתה להן מחשבה בשטח במשך ימים מספר שבהם שהתה חוליית מחבלים בשטחנו. האם זה שוב "מקרה ביש"י? רק מקרה? האין קשר בין המקרים? כנסת נכבדה, יותר מדי מקרים מכדי שיהיו מקריים.

אז, לפני חודש, תבענו מעל דוכן זה להקים ועדת חקירה פארלאמנטארית. בקשתנו נדחתה והוחלט להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון. כנסת נכבדה, הדיון עדיין לא התקיים, עד עצם היום הזה.

דוד קורן (המערך):
באיזה נושא?

אריאל שרון (הליכוד):
בנושא קריית-שמונה. העליתי כאן לפני יותר מחודש ימים הצעה בשם הליכוד למנות ועדת חקירה פארלאמנטארית. היתה הצעה שלנו למנות ועדת חקירה. זה היה כנס מיוחד של הכנסת.

פגז ראש הממשלה י. אלון:
זו היתה הצעה לסדר-היום.

אריאל שרון (הליכוד):

זו היתה הצעה לסדר-היום, והצענו מינוי ועדת חקירה. אמרנו שיזאת יכולה להיות כל ועדה מוועדות הכנסת, ובתוך זה גם ועדת החוץ והבטחון. בתגובה לכך אמר כאן שר הבטחון שהוא אינו חושב שצריכה להיות ועדת חקירה. הוא הציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון, שלא תשב כוועדת חקירה. והחלטנו זה נתקבלה ברוב קולות בכנסת. ובכך אני מצייין לפני הכנסת שהדיון הזה בנושא קריית-שמונה — הוא כבר איננו אקטואלי. לפי דעתי אין מה לדון בו, אבל דיון זה לא התקיים במשך החודש שבין המקרה של קריית-שמונה לבין המקרה של מעלות. והוא הועבר לוועדה ברוב קולות. באותו יום פנינו לחברי הבית כולם להצטרף אלינו בתביעה למנות ועדת חקירה, וזאת מתוך הגישה שאין לראות בנושא הבטחון עניין מפלגתי או סיעתי, אלא נכס לאומי של כל עם ישראל. כפי שאמרתם הבקשה נדחתה, וחבל. חבל שלא חקרנו אחרי קריית-שמונה ולא הפקנו לקחים מאירוע נורא זה. ייתכן שהיינו מונעים את המקרה במעלות. למקרה במעלות קשר ישיר לאי-הספקת מסקנות מהרצח בקריית-שמונה.

אני רוצה לציין ולהדגיש: אנחנו עדיין איננו נלחמים בטרור, ודאי שאיננו נלחמים בטרור כפי שצריך להילחם בו. אף-על-פי שהטרור הוא אחת החזיתות העיקריות של מדינת ישראל, מדינת ישראל לא נערכה עדיין למלחמה בו. בטרור צריך להילחם ללא הרף, 365 יום בשנה, יום ולילה, בתוך גבולות הארץ, במדינת גזת השכונות, ברחבי העולם, מלחמה יזומה, בלתי-פוסקת,

דאגה מיוחדת. נשקם בחוץ; הם ישיגים בפנים, ונשקם בחוץ, סגור בתוך מכונית. מה כאן בסדר? איפה ה"סדר"? פה? אמנם שר הבטחון ניסה להרגיע אותנו ששכל בסדר. אבל איפה ה"סדר"?

השאלה השנייה: האם באמת נעשה בשטח הכל בהתאם לרוח החלטת הממשלה — שהיתה נכונה ונתקבלה, בצדק, אחרי התלבטויות כבדות, החלטה שאמרה באופן ברור כי יש לעשות את כל הניתן כדי להציל את הילדים על-ידי החלפה? ההתרחשויות בשטח באותו יום מביאות אותי לידי היראהים כבדים בנושא זה. ולדעתי הנושא חייב להיבדק.

אינני משוכנע שבשטח פעלו בהתאם לרוח החלטת הממשלה.

ראש-הממשלה נ. מאיר:
רק מה?

אריאל שרון (הליכוד):

כמי שמצדד בעניין של מינוי ועדת חקירה אני מוכן לענות לגברתי גם על זה. אתן רק דוגמה אחת. אני חושב שאם אמנם היתה כוונה רצינית בכל הדרישות גים לבצע פעולת החלפה — לא בממשלה — בממשלה נתקבלה החלטה, ואני חושב שהחלטה נכונה — ואנחנו איננו חרדים, ומאז המקרה לא הפסקנו לדבר אפילו יום אחד על כך שהזמן לא הספיק בידינו, אי-אפשר היה להספיק לעשות הכל תוך הזמן הקצר שניתן לפי לוח הזמנים — תהיה ועדת חקירה, היא בוודאי תתקור. והדוגמה שאני מביא: אם אמנם חשבנו, או מי שהיה צריך להיות מופקד על כך בשטח חשב, לשחרר את המחבלים — אני, למשל, הייתי מכין את המחבלים בשדה-התעופה, מוכנים להמראה.

ראש-הממשלה נ. מאיר:
את המחבלים שבבית-הסוהר?

אריאל שרון (הליכוד):
כן, בהחלט.

ראש-הממשלה נ. מאיר:
הם היו מוכנים.

אריאל שרון (הליכוד):

גברתי ראש הממשלה, הם היו אולי מוכנים בבית-הסוהר. בדקנו את הנושא הזה, הם היו אולי מוכנים בבית-הסוהר. בשדה-התעופה לא עמדה קבוצת מחבלים לים מוכנה להמראה. אני אומר את הדבר הזה. מישהו יכול לבוא ולטעון שכלא רמלה קרוב לגמלה-התעופה לוד, ומישהו יכול לומר שכלא גוה-הרצה גם הוא לא כל כך רחוק מלוד, ואפשר להגיע לשם בחצי שעה נסיעה, בארבעים דקות נסיעה. אבל ברגע שמדובר בנושא שהוא קריטי, בינם שבו כל רגע הוא קריטי, לפי דעתי הדבר הזה חשוב. גברתי ראש הממשלה, לא הייתי נכנס לדבר הזה אילמלא שאלת. אני מניח שגם דבר זה ייחקר. אני חושב שבנושא זה היה פער בין החלטה נכונה של הממשלה לבין רוח הדברים כפי שבאו לידי ביטוי בשטח.

השאלה השלישית היא בדבר יעילותה ורמתה של הפעילות הצבאית. גם כאן יש לשאול הרבה שאלות,

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (דיון) (שרון, מאיר); (תשובת שר המשטרה) (ישעיהו, הלל, אלוני, בגין) —

לעצמי ליעץ לממשלה להיות יותר רצינית. כי אני חושב שבנושא הבטחון, גם בנושאים אחרים, הגיע הזמן להיות יותר רציניים.

ראשי-הממשלה ג. מאיר:
בכוז.

אריאל שרון (הליכוד):
שר הבטחון אינו רוצה ועדות חקירה. אני חושב ששום איש אינו רוצה ועדות חקירה. מי רוצה בזה? יפעל הבטחון כהלכה, ואז לא יהיה צורך בוועדות חקירה. כפי שאמרתי, טוב היה אילמלא היה צורך בהן. אבל עדיף שיהיו ועדות חקירה שביאו לשינוי המצב הנוכחי. אם שר הבטחון אינו רוצה שמדינת ישראל תאבטח בתי-ספר על-ידי חיילים מזוינים, אני חושב שאפשר לבוא ולומר לשר הבטחון שנה בידיו, לא בידי איש אחר. זה בידיו, זה בידי הממשלה. תחילת הממשלה על מלחמה רצינית בטרור, ואז לא יהיה צורך לעמוד על גג של כל בית-ספר. צריך להחליט להילחם בטרור, ואז לא יעמוד חייל, מזויין מכף רגל ועד ראש, על גג של כל בית-ספר.

ראש הממשלה אמרה שהטרור לא יתיש אותנו. מש-אלה זו היא משאלת-לב כולנו, והיא תתגשם רק אם מדינת ישראל תתנער מקפאונה ותתחיל לפעול, לפעול מידי, ביזמה ובתנופה.

2. תשובת שר המשטרה

חייבים לבדוק את הדברים לעומקם, על-מנת שנוכל להפיק את הלקחים והמסקנות המתבקשים. אנו חייבים לבדוק משום שהעניין נסתיים באסון כבד. אני חייבים לבדוק את עצמנו, את השיטות שעמדו במבחן כל השנים; איננו מתחילים זה היום הראשון לחוש בטרור ולא במלחמה בטרור. כל מלחמה — בוודאי גם המלחמה בטרור — מלווה בקרבנות ובקרבנות-כבדים. אני מציע שנבדוק את עצמנו בצורה כנה, יסודית ונוקבת. אבל גם תוך ידיעה שבמלחמה זו שלנו בטרור הצלחנו להדביר את הטרור, לא בלי קרבנות — ואי אפשר לנהל מלחמה ללא קרבנות — מבלי שפגענו בסדר החיים שאנו רוצים לקיים. זה היה המאמץ, זו היתה המטרה. אינני אומר שאנו פטורים מבדיקת עצמנו, מפני שהראיה — — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
מדוע חברי הכנסת פסולים? הם אנשי ציבור.

שר-המשטרה ש. הלל:
אינני אומר שהם פסולים. אני אומר שוועדה שת-קידה לבדוק עניין בטחוני, כאשר מרכיבים אותה מראש לפי שיקול מפלגתי, לפי חתך מפלגתי — — —

מנחם בגין (הליכוד):
איזה שיקול מפלגתי? מדוע אתה מבזה את חוק-יסוד: הכנסת?

שר-המשטרה ש. הלל:
חלילה, אני אומר שאנו חייבים לבדוק את עצמנו

נמרצת, מקורית, בעלת מעוף, אם לא ניערך במהירות למלחמה כוללת בטרור, הטרור ילך ויחריף הן בתוך הארץ והן מחוץ לגבולותיה.

אני פונה לממשלה: אגא, התחילו להיות רציניים. הפסיקו לעסוק בנושאים שוליים והתחילו לעבוד. נושא הבטחון בהתדרדרות. קורים לנו דברים שלא ייתכן שיקרו לנו, דברים נוראים שניתן למנוע אותם. אולי אתם עסוקים מדי, אולי אתם עייפים מדי. אבל נושא הבטחון, שהוא נושא מרכזי, מחייב עיסוק בצורה הרבה יותר רצינית. הבטחון קשור בחיי אנשים, הוא קשור בעצם קיומנו. התחילו לטפל בנושא הבטחון ברצינות. השיטה של סיוע כספי לאחר מאורעות כמו בקריית-שמונה או במעלות, הקמת קרנות או הכרזה על הקמת תעשייה, אינן שוות. וכבר שמענו על הקמת תעשייה חדשה במעלות. אני מברך על הקמת תעשייה במעלות. אך אינני מבין מה הקשר בין הקמת תעשייה במעלות לבין העובדה שקרה לנו מה שקרה שם. מה הקשר בין שני הדברים? הסיוע הכספי מוכיר לי את האשראי העומאני. מה הקשר בין זה לזה? זו ודאי לא תשובה.

ראשי-הממשלה ג. מאיר:
תתחיל אתה להיות יותר רציני. אני מציעה לך עצה טובה.

אריאל שרון (הליכוד):
אני שמח לקבל עצה מראש הממשלה, ואני מרשה

היו"ר י. ישעיהו:
רשות הדיבור לשר-המשטרה שלמה הלל.

שר-המשטרה ש. הלל:
כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, דיון זה מתקיים כאשר כל כולנו שותף דם; כאשר כולנו נתונים בהר-גשה של כאב וצער, ואני חושב שהביטויים שאנו שומעים, אם במקומות שנפגעו בעצמנו, אם בבית, אם ברחובות, ואם כאן בבית הזה, הם ביטוי של צער ושל כאב. אני מאמין שזהו כן בדרך כלל, ואני רוצה להציע לעצמנו, שגם אם תוך כדי ביטוי זה גשמעים דברים חורגים או חורקים, נהג בעניין זה על-פי הכלל שאין אדם נתפס על צערו, וכך אנהג גם לגבי הביטויים, שאולי בכל ימות השנה הייתי חושב שאין צורתם הולמת ואין הם הולמים את המקום.

אני רוצה לצאת מתוך הנחה שהכאב הוא כאב של כולנו, והצער הוא צער של כולנו, והחיפוש הוא חיפוש של כולנו.

אין ספק שכאשר קורה אסון מתבקשים כמה דברים. קודם כל מתבקש לבדוק; מתבקש שנבדוק את עצמנו, ונבדוק את עצמנו בצורה היעילה ביותר. אני מרשה לעצמי לומר — בצורה היעילה ביותר, ולא דווקא בצורה שתורכב מראש ועדת חקירה לפי החתך הסיעתי הפארלאמנטארי. אם יש דבר שאנו צריכים להימנע מלחלק אותו לפי החלוקה הסיעתית הפארלאמנטארי, הרי זהו הדבר. אם אנו רוצים לבדוק, אנו

חוברת י"ז, ישיבה מ"ז

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (חשובת שר המשטרה) (בגין, הלל, ש. תמיר, אליעד, ישעיהו, בדר) —

יפלו קרבנות נוספים, חלילה. עלינו להיערך להתמו-
דות, אבל עלינו להכיר את המציאות, שאנו נתונים
בעיצומה של מלחמה. ואין עורכים את העם לכך
כאשר יוצרים אווירה של ציפיות, כאילו העניין שאנו
נתונים בו הוא תוצאה של הונחה של מישהו או של
איושהו מחדל — המלה החביבה כיום — ואינני אומר
שלא היתה הונחה שצריך לבדוק אותה. אבל עלינו
לדעת שלא כך עורכים את העם, כאילו עלידי סילוקו
של אדם זה או זה או מציאתה של תקלה זו או זו
נימצא במצב שלא יהיו עוד מלחמות וקרבנות ואפילו
תקלות. עלינו לערוך את העם לכך, שזו מלחמה קשה,
אולי מלחמה מרה מכל המלחמות. לכן אני חרד חרדה
גדולה כאשר אני שומע, כי כתוצאה מהאווירה הצי-
בורית שאנו יוצרים, אנו שומעים קריאות ופגניות — — —

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
היתה ניידת משטרה או לא? היא היתה פותרת
את הבעיה? תענה על שתי השאלות.

שר-המשטרה ש. הלל:
אל תצעק.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
מותר לי לשאול שאלות.

שר-המשטרה ש. הלל:
אתה שאלת. שאלות אלו בנאומך. יכול להיות שאתה
לא שמעת את דבריך, אבל שאלת שאלות אלו.
אנו חייבים לערוך את עצמנו לקראת ידיעה — — —

מנחם בגין (הליכוד):
אין פה שום מונולוגים. חבר כנסת רשאי להציג
שאלה ממקומו והשר חייב להשיב לו.

שר-המשטרה ש. הלל:
השר רשאי להשיב על מה שהוא רוצה. לא חייבים
פה.

היו"ר י. ישעיהו:
חברי-הכנסת בגין, הפעם נוותר על הסדר. לא
עכשיו.

מנחם בגין (הליכוד):
לא יהיו פה שום מונולוגים. לא רק השר ידבר.
מעמידים פנים שכל החכמה אצלם, אחרי כל הכש-
לונות. האם את כל החכמה אתם אכלתם?

היו"ר י. ישעיהו:
חברי-הכנסת בגין, לא. אני מבקש, לא בתביעות
ולא עלידי צעקות. פעם נדבר על הסדר כיצד שר-
אליהם את הנואם, כיצד מציגים שאלה לנואם. אני
מבקש להפסיק.

יוחנן בדר (הליכוד):
תן לשר להרשיע את עצמו.

שר-המשטרה ש. הלל:
אמרת חכמה ונשארת בחיים, חברי-הכנסת בדר.
נשאלה פה השאלה והועלה פה הנושא: האם היה

מנחם בגין (הליכוד):
החוק איננו חוקי?

שר-המשטרה ש. הלל:

אנו חייבים לבדוק את עצמנו, אף-על-פי שאנו יכיר-
לים לומר שהמלחמה שניהלנו בטרור לא היתה חסרת
קרבנות, כמו כל מלחמה אחרת. אבל אין כל ספק
בלבי שאנו יכולים לומר כי היעד העיקרי שהצבנו
לעצמנו — להילחם בטרור ולא לפגוע בסדרי החיים
של המדינה, ולהמשיך לפתח, להמשיך לבנות, להמ-
שיך לקלוט עולים, להמשיך לקיים תיירות בארץ הזאת
— הצלחנו לעמוד בו. וזו היתה המטרה העיקרית שלי-
נו. אבל היה אסון. וכולנו חייבים לבדוק — — —

שמואל תמיר (הליכוד):
אפשר לשאול שאלה?

שר-המשטרה ש. הלל:

חברי-הכנסת תמיר, אני אמרתי בתחילת דברי שאני
מציע לנהוג בעניין זה כעניין הנוגע לכולנו. תן לי
לומר את דברי. לאחר מכן תשאל שאלות.

שמואל תמיר (הליכוד):

האם לא ברור, לך, שוועדת חקירה פארלאמנטא-
רית — — —

שר-המשטרה ש. הלל:

עלינו לחפש את נקודות התורפה — — —

שמואל תמיר (הליכוד):

ועדת חקירה פארלאמנטארית — — —

שר-המשטרה ש. הלל:

בשל כבודו של העניין אני מציע לך לגלות הת-
אפקות.

מנחם בגין (הליכוד):

מה שייך כבודו של העניין? אין זה פוגע בכבודו
של העניין.

שר-המשטרה ש. הלל:

— עלינו לחפש את נקודות התורפה שהיו אצ-
לנו, ועלינו לחפש דרכים כדי לערוך את עצמנו להמשך
העמידה; כי נכון נאמר עלידי כמה מחברי הכנסת:
בין שהמלחמה שקוראים לה המלחמה הגדולה תהיה
בה עכשיו הפוגה או היא תסתיים ובין שלא, אנו צרי-
כים להביא בחשבון שגם אם לא תהיה מלחמה לאורך
הגבולות ינסו לנהל נגדנו מלחמה בדרך של טרור. וע-
לינו לערוך את עצמנו ולהיערך גם למלחמה זו.

ואני רוצה לומר בכנות לכל חברי הכנסת: אין
עורכים את העם עלידי יצירת אווירה וציפיות שאפשר
כאילו להפסיק לחלוטין פעולות טרור. לא אחת שר-
אליהם אותי: האם אתה יכול להבטיח שמעתה ואילך
לא יקרה עוד אסון?

(קריאה: לא זו השאלה.)

אינני חושב שאנו יכולים לערוך את העם עלידי
יצירת אווירה כאילו יש דרך, כאילו יש פאנטז, שני-
תן להבטיח בהם כי במלחמה זו מעתה ואילך לא

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (תשובת שר המשטרה) (הלל, בארי, בגין, פעיל) —

את כוחות הבטחון, לרבות כוחות המשטרה, עליידי גיוסם של אנשים נוספים, עליידי הקמת משמר אורח שבחלקו בנוי על מתנדבים. אני מעריך מאוד את העובד־דה שהציבור בארץ, גם מעבר לחובה וגם מעבר למי־לואים, כל אחד במקומו, מנסה לתרום את תרומתו שלו כדי להגביר את הבטחון בישוב וכדי לאפשר לנו להי־לחם בטורו זה מבלי להביא לשיתוקם של החיים ואפילו לשיבושם.

חברי הכנסת, המלחמה בטורו איננה יכולה להת־נהל רק עליידי כך שאנחנו נגביר את השמירה בכל מקום. גם זה חשוב, גם זה צריך להיעשות. אני גא־מין שאנחנו עושים בעניין זה כמידת האפשר, אך אני חושב שעלינו לעשות עוד יותר. המלחמה בטורו לא תיעשה רק עליידי הגדלת השמירה הסטטית בבתי־הספר. המלחמה בטורו צריכה להיעשות גם עליידי שמירתם של הגבולות, ובעניין זה מושקעים מאמצים גדולים בהתקלויות בחוליות, קודם שהן נכנסות ואחרי שהן נכנסות, עליידי פעולה מתמדת. אבל עדיין אין זה די. אי־אפשר להעלות על הדעת יכולת להילחם בט־רוֹר רק עליידי הקמת גדרות והצבת שומרים נוספים, ואת זה אני אומר בתשובה לחברי־הכנסת פעיל.

מנחם בגין (הליכוד):
מישהו הציע זאת?

שר־המשטרה ש. הלל:
אני אומר את זה בתשובה לחברי־הכנסת פעיל.

מנחם בגין (הליכוד):
רציתי רק לומר שלא אנחנו הצענו זאת.

שר־המשטרה ש. הלל:
אינני אומר את הדברים נגדך. תאר לעצמך שאני יודע שאתם חושבים שצריך אופנסיבה. חברי־הכנסת פעיל הטיל ספק בזכותנו ובהגיונו בפעולה שלנו לפגוע במחבלים מעבר לגבולות. אין להעלות על הדעת שנוכל להדיר את עצמנו מן הנסיון להילחם בטורו גם ב־סיסים שמהם הוא יוצא. אי־אפשר להסתפק בכך שנקים עוד גדר ונמנה עוד שומר, אלא עלינו להילחם בטורוֹר־האלה בבסיסים שבהם הם מתארגנים ומהם הם פועלים. בבסיסים אלה נפגע בכל דרך העומדת לרשותנו.

מאיר פעיל (מוקד):
והעיקר — בשכל.

שר־המשטרה ש. הלל:
אינני יודע איפה היית כאשר חילקו אותו, למה לך לפרוק כל כך הרבה?

אינני מאמין שהטורוֹר־יסטים באו על־מנת לשחרר אסירים, כי האסירים נמצאים אצלנו משום שהיתה פעולה של טורו. אינני מאמין שהם באו, לפי הערכתו של חברי־הכנסת מאיר פעיל, על־מנת לשחרר שטחים. הטורוֹר־יסטים הוא שיצר את מלחמת השתי־הימים שגרמה לכל התוצאות. יש כאן מלחמה המנוהלת נגדנו עליידי מדינות ערב השכנות, עליידי לוב, עליידי קדאפי, על־ידי סוריה, עליידי כל הגורמים המעוררים את כל הטורוֹר־יסטים למיניהם. אפילו מצרים צריכה לזכור שע־דין לא ביטלו את הסכם קהיר המתיר פעולה לאיר־

יודע או לא היה יודע שיש חוליה, שיש מטרה של פיגוע? אני רוצה לומר בכל הרצינות, שאין יום ואין רגע שלא יודע, ויש ידיעות על קיומה של חוליה פה וקיומה של חוליה שם ועל מטרות פיגוע אלה וא־לה. אנחנו נערכים. יכול להיות ששיגינו ועלינו לבדוק את עצמנו. לפי מיטב הכרתי אנחנו נערכים כמיטב יכל־תנו. אבל לא זאת השאלה. ושאלו אותי לא אחת: איך התירו לטיול הזה להתקיים? האם האישור הוא חותמת גומי בלבד? השאלה היא אם יש, למשל, חוליה בסביבות ירושלים, האם נקיים את כל הדברים שרוצים לקיים בירושלים, לרבות ביקורים תלמידים, לרבות ב־י קורי תיירים, לרבות צדה מסביב לחומות, או שצריך להפסיק אותם?

ירידיה בארי (הליכוד):
ללא אבטחה?

שר־המשטרה ש. הלל:
שמעתי את השאלות, תנו לענות.

השאלה איננה אם היה יודע שיש חוליה או שאין חוליה. כל הזמן יודע שיש חוליות. אני מאמין שא־נחנו נערכים לפי מיטב האמצעים העומדים לרשותנו. יכול להיות שאנחנו חייבים לבדוק את העניין הזה. אבל אני אומר לכם ששאלה זו החורגת ונשנית: למה התי־רו? זו שאלה קשה מאוד, משום שאין הדבר מתמצה לא במקום אחד, לא ביום אחד ולא לגבי קבוצה זו של מטיילים. קיימים בארץ, אני חושב, כ־8,000 מוס־דוֹת חינוך, ובתוספת מספרם של אלה שאינם קשורים למשרד החינוך והתרבות — גם מעבר לזה. קיימים אל־פי טיולים וסיוורים, קיימים עשרות אלפי ביקורים במקומות אלה או אלה, ולכן כאשר יש ידיעה חייבים להיערך. אבל השאלה היא אם צריך לבטל טיולים, ואם כן — למה רק טיול זה? למה לא לבטל את התיירות? למה לא לסגור את בתי־ההכרזה בצפון הארץ? אנחנו נערכנו כמיטב יכלתנו. מאוד יכול להיות שעלינו למ־צוא אם אננם עשינו בעניין זה את המאקסימום האפ־שרי, אבל אנחנו חייבים לנסות להילחם בטורו מבלי להביא לשיתוקם של החיים שלנו. לכן, לפי מיטב הכרתי, נכונה הדרך לומר: נקיים את הטיולים, נקיים את הביקורים.

היתה שאלה לגבי אותו טיול, ואני רוצה לומר: כאשר היתה ידיעה שיש סכנות, הגבילו את המטיילים שלא ללון בחוף, בחרשה. לגבי הלינה בבית־הספר הי־תה ההנחה שהוא נמצא במקום ישוב, במקום שנמ־צאים בו ממילא עשרות ילדים יהודים, עשרות ילדי י־ש־ראל, וישוב זה גם היה מתגבר באותו זמן, ולא אכנס לפרטים. בכל זאת קרה האסון, ואנחנו צריכים לבדוק מדוע קרה. אני רוצה לחזור ולומר: כאשר היו ידיעות הוטלו הגבולות, אך מבלי שהחליטו, לבטל את הטיול הזה, כי אי־אפשר לגמור את העניין על־ידי ביטולו של טיול אחד. באותו יום היו עשרות טיול־לים של ילדים, עשרות ביקורים של תיירים, ועליידי תיגבור ושמירה באזור בכלל, לרבות ישוב זה, חשבנו שנוכל למנוע את האסון. האסון קרה. עלינו לערוך את עצמנו לכך שבמלחמה זו — אם אנו רוצים לנהל אותה — יש לנסות כל דרך כדי להגביר את כוחנו ולהוסיף כוחות בטחון. אנחנו מחפשים דרכים לתגבר

חברת י"ז, ישיבה מ"ז

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (תשובת שר המשטרה) (הלל);
— (סיכום הדיון) (ישעיהו, אביעד יפה, ג. כהן, ורדיגר, זיאד) —

עשה את כל מה שביכלתנו לנהל את המלחמה הארוכה הזאת במינימום של קרבנות, אבל יחד עם זה נדע להי" ערך לקראתה בלי לפגוע במהלך החיים התקין — אני מאמין שנצליח בהתמודדות הזאת. אני מאמין שהצ" לחנו בכך עד היום. העובדה שלפני מלחמת ששת הימים וגם לאחריה לא ביטלנו דבר וחצי דבר — זוהי עובדה ניצחת שיכולנו להתמודד עם הטרור, גם אם היו תקלות. וברור שאנו צריכים ללמוד מכך לק" חים.

אני חושב שאם נפנה לציבור ונאמר לו שאנו נתמיד במלחמה הזאת במיטב כוחנו, והציבור מצדו נקרא לא ליפול ברוחו ללא להיפך — לגייס את מיטב המשאבים והיכולת הנפשית לקראת המלחמה הזאת — אני מאמין שנוכל לנצח גם במלחמה זו, לקיים את הדברים שאנו רוצים לקיים וגם לנצח במל" חמה במינימום של קרבנות.

גוני הטרור. לכן לא נגביל את עצמנו ולא נדיר את עצ" מנו מטעיה בטרוריסטים אלה במקומותיהם. להילחם בטרור מבלי לפגוע בבסיסים, פירושו של דבר כאילו נלחמים בקדחת על-ידי כך ששמים רשתות נגד הי" תושים, אך לא מנסים ליבש את הביצות שבהן מת" רבים היתושים האלה. דרך המלחמה שלנו בטרור צרי" כה להיות משולבת: פגיעה בבסיסים על-מנת שלא יוכלו להתארגן משם; פגיעה בבסיסים על-מנת שה" מדינות שבהן הם שוכנים לא יוכלו ליהנות מכל העולמות. אנו צריכים להגביר את הכוח שלנו בשמירה על-ידי תוספת כוח-אדם. בנושא של כוח-אדם יש מגבלות. וכאן חשוב שנצליח לגייס אנשים נוספים גם בדרך של פנייה לציבור כולו לתת את ידו לעמידה נגד הטרור.

אני מאמין שאם נעשה את כל הפעולות הללו וב" סיק לקחים מהטעויות שלנו; אם נאמר לציבור שנ-

3. סיכום הדיון

היו"ר י. ישעיהו:

תם הדיון ואנו ניגשים לסיכומים.

אברהם ורדיגר (חזית הדתית תורתית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, להלן הצעת סי" כום מטעם סיעת החזית הדתית התורתית לדיון על הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות:

הכנסת מביעה את זעזועה העמוק מההתנכלות הנפ" שעת של המרצחים שפגעו באזרחים שלווים ובילדים חס" רי מגן, ושולחת את תנחומיה למשפחות השכולות וברכת רפואה שלמה לפצועים.

הכנסת תובעת מהממשלה להקים ועדת חקירה בהת" אם לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט—1968, שתחקור את פרשת האסון במעלות על כל פרטיה. ועדת החקירה תתבקש להצביע על המחוללים הקשורים בפרשה ולהציע הצעות למניעת הישנוחם של מקרים דומים בעתיד.

הכנסת מחזקת את ידיהם של תושבי צפת, מעלות וקרית-שמונה וכל מתיישבי ישובי הספר, ותובעת מהממשלה לחזק את הגנתם ובטחונם של ישובים אלה ולהקדיש תשומת-לב רבה יותר לדרישותיהם הכל" כליות, החברתיות, והרוחניות של תושבי ישובי הספר ועיריות-הפיתוח.

הכנסת דורשת מהממשלה לפעול לשינוי ההוראות המונעות מבתי-הדין לגזור עונש מוות על מחבלים הבאים לפגוע בחיי אדם.

הכנסת קוראת לחזק את רוחו של העם בשמירת התורה ובאמונה ובטחון בארץ ישראל. נזכור שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

היו"ר י. ישעיהו:

את הצעת הסיכום בשם סיעת הרשימה הקומוניס"טית החדשה יביא חבר-הכנסת תופיק זיאד.

תופיק זיאד (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מביא את הצעת סיעת הרשימה הקומוניסטית החדשה לסיכום הדיון י"על הודעת ראש הממשלה בעניין המאורעות במעלות:

חבר-הכנסת אביעד יפה יביא הצעת סיכום בשם סיעת המערך, החזית הדתית לאומית, המפלגה הלי" ברלית העצמאית ומוקד.

אביעד יפה (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא את הצעת הסיכום בשם הסיעות הבאות: המערך; חזית דתית לאומית; המפלגה הליברלית העצמאית; מוקד:

(א) הכנסת אבלה על הרצח המזועזע במעלות ומ" ביעה תנחומיה למשפחות השכולות ושולחת איחולי החלמה לפצועים.

(ב) הכנסת רושמת לפניה את הודעת הממשלה, שנמסרה על-ידי ראש הממשלה הגברת גולדה מאיר לכנסת היום, כ"ח באייר תשל"ד — 20 במאי 1974.

היו"ר י. ישעיהו:

בשם סיעת הליכוד תביא הצעת סיכום חברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להביא את הצעת הסיכום של סיעת הליכוד:

הכנסת מביעה תנחומיה למשפחות ששכלו את יקי" ריהן בטבח הדמים במעלות ומאחלת החלמה מהירה ושלמה לפצועים.

הכנסת קובעת כי הדרך להדברת טרור הדמים נגד אנשים, נשים וילדים בישראל היא במתקפה מתמדת נגד אירגוני המרצחים.

היו"ר י. ישעיהו:

את הצעת הסיכום של החזית הדתית התורתית יביא חבר-הכנסת ורדיגר.

— הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (סיכום הדיון) (זיאד, ישעיהו, מואב, בגין, ורדיגר, אלוני) —

הכנסת מגנה את הפשע שבוצע במעלות על-ידי קיצונים פלשתינאים נגד אזרחים שלווים ונגד ילדים, שנלקחו כבני-ערובה במעלות.

הכנסת משתתפת באבל הכבד של המשפחות הש-כולות ומאחלת הבראה מלאה לפצועים.

הכנסת מגנה את ההפצצות וההפגזות של כפרים ומחנות פליטים בלבנון על-פי החלטת ממשלת יש-ראל, שגרמו למותם של אזרחים חפים מפשע ובכללם נשים וילדים.

הכנסת מחליטה להקים ועדת חקירה פארלאמנטא-רית, בהשתתפות נציגי כל הסיעות בכנסת, כדי לחקור את מכלול המאורעות במעלות ב-15 למאי, לרבות החלטת הממשלה לפרוץ בכוח לבית-הספר ואי-מיצוי כל האפשרויות לשחרר את בני הערובה בדרכים אח-רות.

היו"ר י. ישעיהו :

את הצעת הסיכום של סיעת התנועה לזכויות האז-רח יביא חברי-הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשם סיעת הת-נועה לזכויות האזרח אנו מציעים את הצעת ההחלטה הבאה לסיכום הדיון :

הכנסת מביעה תנחומיה למשפחות ששכלו את יקיריהן בטבח הדמים במעלות ומאחלת החלמה מהירה ושלמה לפצועים.

הכנסת קובעת, כי הדרך להדברת טרור הדמים נגד אנשים, נשים וילדים בישראל, היא במתקפה מתמדת נגד אירגוני המרצחים.

כן רושמת הכנסת לפנייה את הודעת הממשלה שנמ-סרה על-ידי ראש הממשלה הגברת גולדה מאיר לכנסת היום, כ"ח באייר תשל"ד — 20 במאי 1974.

הבאנו כאן במלואן את הצעת הליכוד ואת הצעת המערך וסיעות אחרות על-מנת שהכנסת תהיה מאו-חדת בעניין זה.

היו"ר י. ישעיהו :

בכל ההצעות יש תנחומים למשפחות השכולות ואי-חולי החלמה מהירה לפצועים. אני מציע שאת ההצעה הזאת נקבל פה אחד, ועל שאר ההצעות נצביע בנפרד.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה האומרת שהכנסת מביעה תנחומיה למשפחות ששכלו את יקיריהן ומאחלת החלמה מהירה לפצועים.

מנחם בגין (הליכוד) :

הוא אשר רציתי להציע.

היו"ר י. ישעיהו :

כיוונתי לדעת גדולים וחכמים.

ה צ ב ע ה

ההצעה כפי שהובאה על-ידי היושב-ראש נתקבלה.

היו"ר י. ישעיהו :

אני קובע שההצעה נתקבלה פה-אחד, על דעת כל הכנסת.

עתה אני מעמיד להצבעה את יתר ההצעות, כאשר החלק שעליו כבר הצבענו אינו נכלל בהן.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית) :

יש עוד סעיף משותף: גינוי מעשה הפשע.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

הכל משותף לכולם.

היו"ר י. ישעיהו :

רבותי, יכולתם להידבר לפני ההצבעה. עכשיו אין לי אלא להעמיד את ההצעות להצבעה.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה שהובאה על-ידי חברי-הכנסת בועז מואב בשם התנועה לזכויות האזרח.

ה צ ב ע ה

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברי-הכנסת ב. מואב לא נתקבלה.

היו"ר י. ישעיהו :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה שהובאה על-ידי חברי-הכנסת תופיק זיאד בשם הרשימה הקומוניסטית החדשה.

ה צ ב ע ה

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברי-הכנסת ת. זיאד לא נתקבלה.

היו"ר י. ישעיהו :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה שהובאה על-ידי חברי-הכנסת אברהם ורדיגר בשם חזית דתית תורתית.

ה צ ב ע ה

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברי-הכנסת א. ורדיגר לא נתקבלה.

היו"ר י. ישעיהו :

אני מעמיד להצבעה את הצעת חברי-הכנסת גאולה כהן בשם סיעת הליכוד.

(ק ר י א ה : בבקשה למנות את הקולות.) בבקשה.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי

חברת-הכנסת ג. כהן — 31

נגד — 50

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברת-הכנסת

ג. כהן לא נתקבלה.

היו"ר י. ישעיהו :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה שהובאה על-ידי חברי-הכנסת אביעד יפה בשם הסיעות: המערך (מס"ג) לגת העבודה — מפ"ם ורשימות ערביות), חזית דתית

חוברת י"ז, ישיבה מ"ז, כ"ח אייר תשל"ד (20 מאי 1974) — הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה (סיכום הדיון) (ישעיהו, ש. תמיר, בגין, רונן); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (ישעיהו, לורך) —

לאומית) (המזרחי הפועל המזרחי), המפלגה הליברלית העצמאית, מוקד (מק"י ותכלת-אדום).

שמואל תמיר (הליכוד):

מה המושג "רשימות ערביות" בכנסת ישראל? מה שם הרשימות?

היו"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת תמיר, מה נתעוררת עכשיו, בעשר בלילה?

מנחם בגין (הליכוד):
מותר לשאול.

היו"ר י. ישעיהו:

מותר בדרך כלל לשאול, אבל לא בכל עת. לא בשעה זו.

אליעזר רונן (המערך):
זוהי שאלה קלילה...

היו"ר י. ישעיהו:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה שהובאה עליידי חברי הכנסת אביעד יפה בשם הסיעות שמניתי.

הצבעה

בעד הצעת הסיכום שהובאה עליידי

— 50 חברי הכנסת א. יפה

— 31 נגד

הצעת הסיכום שהובאה עליידי חברי הכנסת א. יפה נתקבלה.

ג. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת, נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכיר הכנסת נ. לורך:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחו על שולחן הכנסת:

היו"ר י. ישעיהו:

לדיון מוקדם: 1. חוק-יסוד: הכנסת (תיקון) — מטעם חברי הכנסת זבולון המר ואברהם מלמד; 2. חוק-יסוד: הממשלה (תיקון) — מטעם חברי הכנסת

הישיבה ננעלה בשעה 21.40.